

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İNTERNET BAĞIMLILIĞI YAYGINLIĞI

Ayten DOĞAN

İzmir
2013

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İNTERNET BAĞIMLILIĞI YAYGINLIĞI

Ayten DOĞAN

Danışman

Doç. Dr. Özlem GENCER KIDAK

İzmir

2013

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı” adlı tez çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını; yararlandığım eserlerin ve alıntılarımın kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bunlara atıf yapılarak gerçekleştirildiğini belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

03.06.2013

Ayten DOĞAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Doç. Dr. İşrem Gezer Kırdak

¼ye

Doç. Dr. Fatma VAROL TAŞ

¼ye

Yrd. Doç. Dr. Alex GİKLİ

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen ğretim ¼yelerine ait olduğunu onaylıyorum.

26.06.2013

Prof. Dr. h. c. İbrahim ATALAY
Enstit¼ M¼d¼r¼

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde beni daima destekleyen ve yönlendiren, çalışmamı özenle ve büyük bir titizlikle değerlendiren, çalışma sırasında beni motive eden, derin araştırma bilgilerini benimle paylaşan ve bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlayan danışmanım Sayın Doç. Dr. Özlem GENCER KIDAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Aile Eğitimi ve Danışmanlığı bölümünün birbirinden değerli öğretim üyelerine, Prof. Dr. A. Dilek GÜLDAL, Prof. Dr. Abbas TÜRNUKLÜ, Yrd. Doç. Dr. Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ, Yrd. Doç. Dr. Şüheda ÖZBEN ve Yrd. Doç. Dr. Alev GİRLİ'ye yüksek lisans eğitimim süresince verdikleri bilgi, danışmanlık ve diğer katkılarından ötürü teşekkür eder ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında önemli bir rol oynadıklarını belirtmek isterim.

Çalışmam sürecinde her izin almam gerektiğinde bana yardımcı olan Uz. Dr. Mürvet SUNGUR'a ve Moris Şinasi Çocuk Kliniği çalışanlarına teşekkür ederim. Tezimi hazırlama sürecinde kullandığım ölçekle ilgili her soruma yanıt veren ve bilgisiyle bana katkı sağlayan Araş.Gör. Selim GÜNÜÇ'e; tezimin istatistiksel analizlerinin tamamlanmasında destek olan Doç. Dr. Esin FİRUZAN'a ve Araş. Gör. Ufuk BEYAZTAŞ'a teşekkür ederim. Çalışmam süresince benden hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen ve her zaman yanımda olduklarına inandığım Yrd. Doç. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR, Araş. Gör. Çiğdem AYTEKİN'e ve DOĞAN, SAKCI, HARBEK ailelerine ayrıca teşekkür ederim. Hayatıma girerek beni tamamlayan ve hep yanımda olan Berkay KESKİN'e sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak, bu çalışmam süresince, maddi manevi desteğini benden esirgemeyen, sonsuz sabır ve anlayış gösteren çok değerli anne ve babama içtenlikle teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni.....	i
Değerlendirme Kurulu Üyeleri.....	ii
Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Tez Veri Girişi ve Yayımlama İzin Formu.....	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler.....	v
Tablo Listesi.....	viii
Şekil Listesi.....	xv
Özet.....	xvi
Abstract.....	xvii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi.....	10
1.5. Araştırmanın Alt Problemleri.....	10
1.6. Araştırmanın Sayıtları.....	11
1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.8. Tanımlar.....	11

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

2.1. İnternetin Tarihsel Gelişimi.....	13
--	----

2.2. Türkiye’de İnternetin Tarihsel Gelişimi.....	14
2.3. İnternet Bağımlılığının Gelişimi.....	15
2.4.İnternet Bağımlılığıyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar.....	20
2.5. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Ülkemizde Yapılan Araştırmalar.....	24

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli.....	29
3.2. Evren ve Örneklem.....	29
3.3. Veri Toplama Araçları.....	33
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
3.3.2. İnternet Bağımlılığı Ölçeği (İBÖ).....	33
3.3.3. İnternet Bağımlılığı Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlilik Analizlerine Ait Bulgular.....	34
3.3.4. Ölçeğin Puanlanması.....	35
3.3.5. Verilerin Toplanması.....	36
3.4. Veri Çözümleme Teknikleri.....	37

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı ve İnternet Bağımlılığı Yaygınlığının Bireysel Faktörlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler.....	39
4.2. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı ve İnternet Bağımlılığı Yaygınlığının Ailesel Faktörlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler.....	73
4.3. İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörlere İlişkin Analizler.....	94

BÖLÜM V**SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER**

5.1. Sonuç.....	101
5.2. Tartışma.....	105
5.3. Öneriler.....	125
KAYNAKÇA.....	127
EKLER.....	151

TABLO LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1. ComScore Network'e göre internet kullanıcı sayıları.....	2
Tablo 2. ComScore Network'e göre Türkiye'deki internet kullanıcılarının internette geçirdiği süre ve sayfa gösterimi.....	3
Tablo 3. İzmir ili MEB'e bağlı resmi ve özel okullarda okuyan öğrenci sayıları, sınıflara göre tabakalanmış eleman sayısına orantılı olarak hesaplanmış örneklem sayısı.....	31
Tablo 4. İzmir ili MEB'e bağlı resmi ve özel okullardan rasgele olarak seçilmiş okullar, öğrenci sayıları, şube sayıları ve çalışmaya alınması planlanan şube sayısı.....	32
Tablo 5. Dağılımın normalliği.....	39
Tablo 6. İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığı.....	40
Tablo 7. İnternet bağımlısı, risk grubunda ve internet bağımlısı olmayanların yaygınlığının karşılaştırılması.....	41
Tablo 8. Cinsiyete göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	41
Tablo 9. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının cinsiyete göre karşılaştırılması....	42
Tablo 10. Örneklem yaş ortalamasına ilişkin tanımlayıcı istatistikler.....	42
Tablo 11. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının yaşa göre karşılaştırılması.....	42
Tablo 12. Sınıflara göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	43
Tablo 13. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının sınıflara göre karşılaştırılması...	44
Tablo 14. Doğum sırasına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	44
Tablo 15. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının doğum sırasına göre karşılaştırılması.....	45
Tablo 16. Sigara kullanım ve alkol tüketimi durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	45
Tablo 17. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının sigara kullanımına göre karşılaştırılması.....	46
Tablo 18. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının alkol tüketim durumuna göre karşılaştırılması.....	46

Tablo 19. Örneklemin yaşamlarının son beş yılını geçirdiği yere göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	47
Tablo 20. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının örneklemin yaşamlarının son beş yılını geçirdiği yere göre karşılaştırılması.....	47
Tablo 21. Evcil hayvan sahibi olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	48
Tablo 22. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının evcil hayvan besleme durumuna göre karşılaştırılması.....	48
Tablo 23. Cep telefonu olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	48
Tablo 24. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının cep telefonu sahibi olma durumuna göre karşılaştırılması.....	49
Tablo 25. Cep telefonunda internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	49
Tablo 26. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının cep telefonunda internet bağlantısı olma durumuna göre karşılaştırılması.....	50
Tablo 27. Evde bilgisayar olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	50
Tablo 28. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının evde bilgisayar olma durumuna göre karşılaştırılması.....	50
Tablo 29. Evdeki bilgisayarda internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	51
Tablo 30. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının evdeki bilgisayarda internet bağlantısı olma durumuna göre karşılaştırılması.....	51
Tablo 31. Boş zaman faaliyetlerine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	52
Tablo 32. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının boş zaman aktivitelerine göre karşılaştırılması.....	53
Tablo 33. İnternet kullanım süresine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	53
Tablo 34. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanım süresine göre karşılaştırılması.....	54
Tablo 35. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının gün içinde internet kullanım zamanına göre karşılaştırılması.....	55
Tablo 36. Örneklemin haftalık ortalama internet kullanma sürelerinin ortalaması.....	56
Tablo 37. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının haftalık ortalama internet kullanma sürelerine göre karşılaştırılması.....	56

Tablo 38. İnternet kullanım yerine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	57
Tablo 39. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanım yerine göre karşılaştırılması.....	57
Tablo 40. İnternet kullanım amacına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	58
Tablo 41. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanım amacına göre karşılaştırılması.....	59
Tablo 42. Sosyal paylaşım ağında hesabı olma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	59
Tablo 43. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının sosyal hesap olma durumuna göre karşılaştırılması.....	60
Tablo 44. İnterneti kullanırken yiyecek tüketme durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	60
Tablo 45. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken yiyecek tüketme durumuna göre karşılaştırılması.....	61
Tablo 46. İnterneti kullanırken tüketilen yiyeceğin türüne göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	61
Tablo 47. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken tüketilen yiyeceğin türüne göre karşılaştırılması.....	62
Tablo 48. İnterneti kullanırken içecek tüketme durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	62
Tablo 49. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken içecek tüketme durumuna göre karşılaştırılması.....	63
Tablo 50. İnterneti kullanırken tüketilen içeceğin türüne göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	63
Tablo 51. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken tüketilen içeceğin türüne göre karşılaştırılması.....	64
Tablo 52. İnternet kullanırken fiziksel ağrı durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	64
Tablo 53. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken fiziksel ağrının varlığına göre karşılaştırılması.....	65
Tablo 54. İnternet kullanırken fiziksel ağrı yerine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	65

Tablo 55. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken fiziksel ağrının yerine göre karşılaştırılması.....	66
Tablo 56. İnternet kullanırken gerçek ad kullanma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	66
Tablo 57. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken gerçek adın kullanımına göre karşılaştırılması.....	67
Tablo 58. Flörtün olması durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	67
Tablo 59. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ergenlerin flörtleri olma durumuna göre karşılaştırılması.....	68
Tablo 60. Flörtle internetten tanışma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	68
Tablo 61. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ergenlerin flörtleri ile internetten tanışma durumuna göre karşılaştırılması.....	69
Tablo 62. İnternet kullanımının günlük işleri, uyku ve yemek düzenini aksatma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	69
Tablo 63. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının günlük işleri aksatma durumuna göre karşılaştırılması.....	70
Tablo 64. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının uyku düzenini aksatma durumuna göre karşılaştırılması	70
Tablo 65. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının yemek düzenini aksatma durumuna göre karşılaştırılması.....	71
Tablo 66. İnternet kullanımının aile, arkadaş ve öğretmen ilişkilerini olumsuz etkileme durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	71
Tablo 67. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının aile ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre karşılaştırılması.....	72
Tablo 68. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının arkadaş ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre karşılaştırılması.....	72
Tablo 69. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanımının öğretmen ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre karşılaştırılması.....	73
Tablo 70. Ekonomik duruma göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	73
Tablo 71. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ekonomik duruma göre karşılaştırılması.....	74

Tablo 72. Kardeş sayısına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	74
Tablo 73. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının kardeş sayısına göre karşılaştırılması.....	75
Tablo 74. Örneklemin anne-baba durumlarına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	75
Tablo 75. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının anne baba durumuna göre karşılaştırılması.....	76
Tablo 76. Anne eğitim durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	76
Tablo 77. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının anne eğitim durumuna göre karşılaştırılması.....	77
Tablo 78. Baba eğitim durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	78
Tablo 79. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının baba eğitim durumuna göre karşılaştırılması.....	78
Tablo 80. Anne-babanın çalışma durumlarına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	79
Tablo 81. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının annenin çalışma durumuna göre karşılaştırılması.....	79
Tablo 82. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının babanın çalışma durumuna göre karşılaştırılması.....	80
Tablo 83. Anne mesleğine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	80
Tablo 84. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının anne mesleğine göre karşılaştırılması.....	81
Tablo 85. Baba mesleğine göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	81
Tablo 86. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının baba mesleğine göre karşılaştırılması.....	82
Tablo 87. Annenin fiziksel ve ruhsal hastalık durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	82
Tablo 88. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının annenin fiziksel hastalık durumuna göre karşılaştırılması.....	83
Tablo 89. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının annenin ruhsal hastalık durumuna göre karşılaştırılması.....	83

Tablo 90. Babanın fiziksel ve ruhsal hastalık durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	84
Tablo 91. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının babanın fiziksel hastalık durumuna göre karşılaştırılması.....	84
Tablo 92. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının babanın ruhsal hastalık durumuna göre karşılaştırılması.....	84
Tablo 93. Anne alışkanlıklarına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	85
Tablo 94. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının anne alışkanlıklarına göre karşılaştırılması.....	86
Tablo 95. Baba alışkanlıklarına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	86
Tablo 96. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının baba alışkanlıklarına göre karşılaştırılması.....	87
Tablo 97. Örneklemin ailesinde alkol, sigara, madde kullanımına göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	87
Tablo 98. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ailesinde alkol, sigara, madde kullanım durumuna göre karşılaştırılması.....	88
Tablo 99. Örneklemin ailesinde alkol, sigara, madde kullanan kişiye göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	89
Tablo 100. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ailesinde alkol, sigara, madde kullanan kişiye göre karşılaştırılması.....	89
Tablo 101. Aile içi şiddet durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	90
Tablo 102. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının aile içi şiddet durumuna göre karşılaştırılması	90
Tablo 103. Aile içi şiddetin yönüne göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	91
Tablo 104. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının aile içi şiddetin yönüne göre karşılaştırılması	91
Tablo 105. Annenin evde internet kullanma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	92
Tablo 106. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ergenin annesinin evde internet kullanma durumuna göre karşılaştırılması.....	92
Tablo 107. Babanın evde internet kullanma durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	93

Tablo 108. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının ergenin babasının evde internet kullanma durumuna göre karşılaştırılması.....	93
Tablo 109. İnternet kullanırken anne-babanın denetleme durumuna göre internet bağımlılığı yaygınlığı.....	94
Tablo 110. İnternet bağımlılığı ölçeği sonuçlarının internet kullanırken anne-babanın denetleme durumuna göre karşılaştırılması.....	94
Tablo 111. İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon model katsayılarının anlamlılığı	95
Tablo 112 İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelindeki değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi.....	95
Tablo 113 İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelinin uyum iyiliği.....	95
Tablo 114. İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelinin sınıflandırma tablosu	96
Tablo 115. Lojistik regresyon modelinin tahmin edilen parametre değerleri ve anlamlılık sınaması sonuçları.....	97

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Histogram grafiği ile dağılımın normalliği.....	39
Şekil 2. Kutu çizgi grafiği ile dağılımın normalliği.....	39
Şekil 3. İnternet bağımlılığı yaygınlığı.....	40
Şekil 4. Gün İçinde İnternet Kullanım Zamanına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı.....	54

ÖZET

Dünyanın her tarafındaki bilgisayarların birbirine bağlanmasını sağlayan, küresel bir iletişim aracı olarak toplumsal değişimlere neden olabilen internet, son yıllarda hızla gelişmiştir. İnternet kullanımının hızla yaygınlaşması ve kullanım alanının genişlemesi bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Bu olumsuzluklardan biri de internet bağımlılığıdır. İnternet bağımlılığı her yaşta ve cinsiyette görülen bir rahatsızlıktır. İnternet bağımlılığı geç yaşlarda başlayan psikoaktif madde, alkol ve kumar bağımlılığın aksine daha erken yaşlarda başlamaktadır. En büyük risk grubu 12-18 yaş arasındaki ergenlerdir. İnternet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk olmasına karşın yapılan çalışmalar yetersizdir. Özellikle ülkemizde, internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk olmasına karşın internet bağımlılığıyla ilgili araştırmaların sınırlı sayıda ve yetersiz olduğu dikkati çekmektedir. Bu amaçla ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığını tanımlamak ve araştırmak bu çalışmanın başlıca amacını teşkil etmektedir.

Konuyla ilgili yazın incelendiğinde İzmir iline ait İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) kullanılarak yapılmış yaygınlık verilerine rastlanamamıştır. Tarama modeline uygun olarak hazırlanan araştırmada, evreni İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullara devam eden 12–18 yaş grubu ergenler oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleminin oluşturulmasında olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak; İnternet Bağımlılığı Ölçeği ve sosyo-demografik özelliklerin saptanması için araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Yapılan analizler sonucunda internet bağımlılığı yaygınlığı % 12.6 olarak bulunmuştur. “Boş zaman aktiviteleri”, “haftalık ortalama internet kullanım süresi”, “gün içinde internet kullanım zamanı”, “internet kullanımının günlük işleri aksatması”, “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi”, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi”, “internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi” değişkenleri internet bağımlılığını yordayan değişkenler olarak bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: internet bağımlılığı, yaygınlık, ergenler.

ABSTRACT

The internet which provides the interconnection of the computers all over the world and can be a cause of the social changes has rapidly been improved in recent years. The usage of computer's becoming widespread and the rapid expansion of its area of use come with some negations. One of these negations is the internet addiction. The internet addiction may be seen at all ages and in both genders. The internet addiction begins at earlier ages when compared to the addictions of the psychoactive substance, alcohol, and gambling which begin at rather advanced ages. The largest risk group is the adolescents within 12-18 age range. Despite the fact that the internet addiction is a serious risk for the adolescents, the studies on this matter remain inadequate. However, it draws attention that the studies on the subject of the internet addiction are limited and insufficient especially in our country despite the fact that the internet addiction is a serious risk for the adolescents. Therefore, to define and research the prevalence of the internet addiction among the adolescent is the main purpose of this study.

The prevalence data received by using Internet Addiction Scale of the city of İzmir could not be found when the articles about this subject were reviewed. The adolescents within 12-18 age range who attend to the schools of The Ministry of Public Education in the city of İzmir constitute the population in this study which is prepared in compliance with the screening model. The stratified sampling method out of the probability based sampling methods is used in the forming of the sampling of the research. The Internet Addiction Scale and the Personal Information Form which is created by the researcher in order to determine the socio-demographical characteristics are used as the data gathering mediums in the study.

The prevalence of internet addiction as a result of the analysis was 12.6 %. "leisure activities", "internet usage time per week", "internet use in the day time", "disruption of daily tasks using the internet", "internet usage adversely affect relations with teachers", "sleep patterns affect the use of the internet", "internet usage eating affect " variables were found to be predictors of internet addiction.

Keywords: internet addiction, prevalence, adolescence.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, alt problemleri, sayıtları, sınırlılıkları ve tanımları ele alınıp açıklanmış, internet bağımlılığı ve yaygınlığına ilişkin araştırmanın genel çerçevesi çizilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Gelişen dünyada internetin temel ortaya çıkış amacı iletişimi artırmak ve bilgi paylaşımını kolaylaştırarak, araştırmacıların olanaklarını artırmaktı. Ancak internetin tahmin edilenden de hızlı yaygınlaşması patolojik aşırı kullanıma bağlı sorunları da ortaya çıkartmaya başlamıştır. İşyeri ve okul performansının düşmesi, uyku bozukluğu, internetsiz bir hayatın çok sıkıcı ve boş gelmesiyle kendini gösteren yoğun avolüsyon, hatta internetin aşırı kullanımına bağlı olarak ortaya çıkan kas ve iskelet sistemi problemleri ile belirli cins video oyunlarına bağlı epileptik nöbetler bahsi geçen belirtilerdir. İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmalar özellikle ABD ve Batı Avrupa ülkelerinde yapılmış olmakla birlikte, son zamanlarda alan yazında Uzakdoğu ülkelerinden de yayımlarla karşılaşılmaktadır (Öztürk ve diğer., 2007: 37). Türkiye dışında internet kullanımı ve bağımlılığı ile ilgili birçok yayın olmasına karşın Türkiye’de bu alanda yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır (Koroğlu ve diğer., 2006: 150).

İçinde bulunduğumuz çağın en önemli teknolojik gelişmesi internettir. ComScore Networks’un 2006 yılında yapmış olduğu bir araştırmaya göre dünyada 15 yaşından büyük yaklaşık 694 milyon kişi internet kullanmaktadır. Birleşmiş

Milletlere (BM) bağı Uluslararası Telekomünikasyon Birliği (UTB), 2011 yılında dünyada internet kullanıcısı sayısının 2 milyara ulaştığını bildirmiştir (<http://www.internetworldstats.com/stats.htm/>, erişim tarihi 18 Ekim 2011).

ComScore'un Networks'un 2011 yılındaki raporuna göre Türkiye, ziyaretçi başına düşen ortalama internet kullanım saati açısından Avrupa'da üçüncü ülke konumundadır. Ağustos 2011 verileri Avrupa'da 372 milyon internet kullanıcısının 23,1 milyonunun Türkiye'de olduğunu göstermektedir. Avrupa'da internet kullanıcı sayısı bakımından ilk sırada 50,4 milyon kullanıcı sayısı ile Almanya gelirken; onu 49,9 milyon kullanıcı ile Rusya ve 42,4 milyon kullanıcı ile Fransa takip etmektedir. İngiltere 37,2 milyon kullanıcı ile 4. sırada, İtalya 23,6 milyon kullanıcı ile 5. sırada ve 23,1 kullanıcı ile Türkiye kullanıcı sayısı bakımından Avrupa'da 6. sırada yer almaktadır (Tablo 1).

Tablo 1
ComScore Network'e göre internet kullanıcı sayıları

Ükelere göre Avrupa'da toplam internet kullanıcı sayıları, Ağustos 2011 Toplam hedef kitlesi: Avrupa, 15 yaş üstü, ev ve iş yerleri Kaynak: ComScore Media Metrix			
Yer	Toplam ziyaretçi sayısı	Ziyaretçi başına düşen saat ortalaması	Ziyaretçi başına düşen sayfa ortalaması
Dünya çapında	1.411.178	23,6	2,211
Avrupa	372.066	25,4	2,659
Almanya	50.410	24,5	2,710
Rusya fedarasyonu	49.991	21,7	2,332
Fransa	42.441	24,7	2,484
İngiltere	37.254	34,7	3,205
İtalya	23.613	15,8	1,647
Türkiye	23.100	32,7	3,706
İspanya	20.930	23,9	2,029
Polonya	18.193	24,1	2,794
Hollanda	11.977	32,8	3,181

ComScore'un Ağustos 2011 raporuna internette geçirilen süre açısından baktığımızda ilk sırada İngiltere (34,7 saat), ikinci sırada Hollanda (32,8 saat),

üçüncü sırada Türkiye (32,7 saat) yer almaktadır. Ziyaretçi başına sayfa görüntüleme bakımından ise ilk sırayı Türkiye almaktadır (Tablo 1).

Tablo 2

ComScore Network'e göre Türkiye'deki internet kullanıcılarının internette geçirdiği süre ve sayfa gösterimi

Türkiye'deki internet kullanıcılarının toplam internette geçirdiği süre ve sayfa gösterimi bakımından en çok ziyaret ettikleri siteler, Ağustos 2011	
	Toplam dakika
İnternette en çok ziyaret ettiği siteler	45,282
Facebook.com	13,056
Microsoft siteleri	4,014
Google siteleri	3,872
Mynet	1,360
Aksoy grup	991
DK Gazetecilik	973
Hürriyet internet grup	519
Doğan gazetecilik	263
Doğan online	240
Turkuvaz yayın	237

ComScore Network'un raporuna göre, Türkiye 2011 Ağustos ayında internette toplam 45,3 milyar dakika geçirmiştir. En çok vakit geçirilen site 13,1 milyar dakika ile Facebook.com'dur ve bu site internette geçirilen tüm zamanın yaklaşık % 30'una denk gelmektedir. İnternette geçirilen süre ve yapılan sayfa gösterimine bakıldığında Türkiye'nin internet kullanıcıları Avrupa'nın en aktif internet kullanıcılarıdır. (<http://www.webrazzi.com>; erişim tarihi: 18 Ekim 2011).

Sanal iletişim hayatımızda günden güne daha fazla yer kaplarken, insanların büyük bir çoğunluğunun aynı evin içinde bile cep telefonu ya da bilgisayarla iletişim kurdukları dikkati çekmektedir. İnsanlar telefonda konuşmayı ya da facebook gibi sosyal paylaşım sitelerinden mesaj göndermeyi, yüz yüze iletişime tercih etmekte ve telefon, laptop, mp3 çaları olmadan, sadece bir gün geçirmekte çok zorluk çekmektedirler. Teknolojinin hayatımıza bu denli girmesiyle bambaşka bir nesil de ortaya çıkmıştır (Hürriyet Gazetesi; erişim tarihi: 20 Şubat 2013).

İnternet bağımlılığının gelişimine bakacak olursak; internet bağımlılığı, yoğun ilgi çeken bir konu olmasına karşın, varlığı ile ilgili tartışmalar halen sürmektedir. ‘İnternet bağımlılığı’ tanımını yapan ve tanı ölçütlerini ilk olarak tanımlamaya çalışan kişi Goldberg’dır. Golberg DSM sistemini eleştirmek amacıyla DSM-IV’te yer alan madde bağımlılığı ölçütlerini, kontrol edilemeyen internet kullanımına uyarlamıştır. Young da patolojik kumar oynama ölçütlerini temel alarak internet bağımlılığı ölçütlerini belirlemiştir. Young, internet bağımlılığı tanısı konulabilmesi için tanımlanan sekiz ölçütten beşinin karşılanmasını yeterli görmüştür (Arısoy, 2009: 58). Anderson, doğru-yanlış şeklinde yanıtlanan yedi soruyla DSM-IV madde bağımlılığı ölçütlerine göre internet bağımlılığını tanımlamıştır (Anderson, 2001; Şenormancı ve diğer, 2010: s. 262’deki alıntı). Shapira ve arkadaşları (2003) ise internet bağımlılığının genel yapısının dürtü kontrol bozukluğu ile benzerlik gösterdiğini ve tanının DSM-IV-TR dürtü kontrol bozuklukları ölçütlerini temel alarak yapılması gerektiğini ileri sürmüştür (Shapira ve diğer., 2003; Şenormancı ve diğer., 2010: s. 262’deki alıntı). Aboujaoude ve arkadaşları (2006) dürtü kontrol bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk, madde kötüye kullanımı ve daha önce bildirilen internet bağımlılığı ölçütlerini birleştirerek dört basamaklı tanı ölçütleri oluşturmuştur (Aboujoaude ve diğer., 2006; Şenormancı ve diğer., 2010: s. 262’deki alıntı). İnternet bağımlılığının DSM tanı sistemine uymadığını bildiren nörobilişsel çalışmalar da vardır (Korkeila ve diğer., 2010; Şenormancı ve diğer., 2010: s. 262’deki alıntı).

‘İnternet Bağımlılığı’, Amerikan Psikiyatri Birliği’nin sınıflandırma sistemi olan DSM-IV-TR’de yer almamaktadır. Ancak DSM-5’te “İnternet Gaming Disorder” adıyla yer almaktadır. DSM-5’te internette oyun oynama bozukluğu için 12 aylık bir süre içinde önerilen dokuz kriterden beş ya da daha fazla kriterin karşılanması ve internetin genellikle diğer oyuncularla oyunlar oynama ile klinik olarak önemli bir bozukluk ve sıkıntıya yol açan sürekli ve tekrarlayıcı kullanımı olarak tanımlanmıştır. Ayrıca DSM-5’te tanımlanan bu bozukluğa sadece kumar oyunlarını içermeyen internet oyunları dahildir. Bir iş ya da meslek aktivitesi için gereken internet kullanımı, diğer eğlence ya da sosyal internet kullanımı ve benzer

şekilde, cinsellik içeren internet sitelerinin kullanımı internette oyun oynama bozukluğuna dahil değildir (American Psychiatric Association [APA], 2013).

Bağımlılık ile ilgili alan yazın incelendiğinde 2000’li yıllara kadar internet bağımlılığının, bağımlılık olup olmadığı tartışılmakta iken, artık günümüzde böyle bir bağımlılığın varlığı kabul edilmekte hatta tedavisi üzerinde durulmaktadır.

İnternet ve bilgisayarın aşırı kullanımı, özellikle okul çağındaki ergenlerin hem akademik hem de kişisel gelişimini olumsuz yönde etkilemekte, problemleri internet kullanımı kişiyi bağımlı hale getirebilmektedir. Ergenler üzerinde yapılan araştırmalar problemleri internet kullanımının ergenleri yoğun şekilde etkilediğini ortaya koymuştur (Doğan ve diğer., 2008: 108).

Rice (2001: 107) her geçen gün artan internet kullanımının özellikle internetle erken tanışan ergenler üzerinde ne tür etkilerinin olduğu konusunun çok yönlü araştırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Milyarlarca insana ulaşan internetin sınırsız ve kontrolsüz şekilde her geçen gün daha çok hayatımıza girmesi karşısında kullanıcılar, karşılaşabilecekleri olumsuzluklara karşı savunmasız ve bilgisiz kalabilmektedirler (Doğan ve diğer., 2008: 108).

Özellikle ergenler, içinde buldukları dönemin özelliklerinin de etkisinde kalarak internetin problemleri kullanımının yaygınlaşması açısından önemli bir risk grubunu oluşturmaktadır. Erikson'a göre, herhangi bir dönemde karşılaşılan gelişim karmaşasının çözümlenememesi, sonraki dönemlerde gelişim görevlerinin kazanılmasında sorunlara neden olabilmektedir. Erikson'a göre ergenlik dönemi, ergenlerin kimlik oluşturdukları ve bu kimliği oluştururken de çevresel etkilere en açık oldukları psikososyal gelişim dnidir (Doğan ve diğer., 2008: 108).

Herhangi bir ruhsal sorunu olmayan ergenlerin bile ‘chat odalarında’ saatlerce kalmaları, internetteki porno siteleri, on line alışveriş siteleri, şans ve bilgisayar oyunları ya da çeşitli hobi sayfalarında plan dışı gereksiz süre kullanımları, bir süre sonra internet kullanımına bağımlı hale geldikleri ve ruhsal sorunlar yaşamaya başladıkları yapılan araştırmalarla ortaya koyulmuştur (Young, 1996: 901).

Kullanıcılar "yalnız" olmaları nedeniyle "ben"i ve "öteki"ni kendi başlarına üretmek zorunda kalmaktadırlar. Bu nedenle 'chat' sırasında kullanıcının kişisel bir sınırlılığı yoktur, yani herkes herkesi " oynayabilir", taklit edebilir ve istediği kılığa girebilir. Gerçek kendinden ayrı olarak kurguladığı her bir kişilik yanılması, kullanıcının kendi içindeki "ötekini" ortaya çıkartmaktadır (Eltugay, 2000). İnternet ortamında "güvenilirlik" son derece azdır ve sanal topluluklar, "yabancılaşmayı" artırabilmektedir. Yüz yüze ilişkinin olmadığı sanal ortamda insanlar, birbirlerine karşı gerçek sorumluluklara sahip değildirler. Yukarıdaki durumlar göz önüne alındığında internetin problemlili kullanımı ergenleri olumsuz etkilemektedir. Özellikle internetin problemlili kullanımının yoğun olması, internet bağımlılığına neden olabilmektedir. Ancak, dünyada internetin olumsuz kullanımı ve etkileri konusunda çalışmalar yürütülürken, bu konuda Türkiye'de yapılan çalışmalar çok sınırlıdır (Bölükbaş, 2003; Eltugay, 2000).

İnternetin geniş kitleler tarafından kullanılmaya başlanması, bu dinamik ortamın genel olarak toplumun, özellikle de çocuk ve ergenler üzerindeki olumlu ya da olumsuz etkilerinin farkına varmasını güçleştirmektedir. Ülkemizde internet kullanımını artmaya devam etmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2010 yılı verilerine göre; 16- 74 yaş grubunda, 2004 yılında % 13,3 olan son 3 ay içinde internet kullanım oranı 2010 yılında % 37,6'ya ulaşmıştır. Son bir yıl içinde herhangi bir dönemdeki internet kullanım oranı ise % 41,6'dır. Toplumun farklı kesimlerinde internet kullanım oranları değişiklik göstermeye devam etmektedir. Avrupa Birliği tarafından izlenen ve "her gün veya haftada en az bir defa internet kullandığını beyan edenlerin oranı" anlamına gelen düzenli internet kullanım oranı 2010 yılında % 33,3 olup bu oran internet kullanıcılarının % 88,5'ine karşılık gelmektedir (Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı [DPT], 2011).

Epidemiyolojik çalışmalar çocuk ve gençlerin önemli bir oranının ruh sağlığı sorunu olduğunu göstermekte, 1990 ve sonrasındaki dönemde yapılan araştırmalarda bu yaş grubunda psikiyatrik bozuklukların ortalama prevalansı % 26 olarak bildirilmektedir (Roberts ve diğer., 1998: 720). Farklı kültürlerde yapılan çok sayıdaki epidemiyolojik çalışma sonucunda çocukluk ve ergenlik döneminde

herhangi bir ruhsal bozukluğa sahip olma oranı % 9.48 ile % 12.7 arasında değişmektedir (Muris ve diğer., 2003; Ford ve diğer., 2003; Bilyk ve Goodman, 2004).

Özellikle ergenlerin içinde buldukları gelişim dönemi göz önüne alındığında internet bağımlılığı kritik bir önem taşımaktadır. Ergenler, teknolojiye daha çok ilgi duydukları için interneti diğer yaş gruplarına göre daha çok kullanmaktadırlar (Treuer ve diğer., 2001). Ergenlerin interneti araştırma, ödev yapma, sosyal ilişki kurma, müzik ve film indirme, oyun, pornografi vb. nedenlerle kullandıkları birçok araştırma bulgusuyla da desteklenmektedir (Simkova ve Cincera, 2004; Leung, 2004; Li ve Chung, 2006; Turnalar, 2008: s. 4'deki alıntı). Ergenlerin farklı alanlardaki bu kullanım sıklığı, onları internetin olumsuz yönlerinden etkilenen bir risk grubu haline getirmekte ve ergenlerin internet bağımlısı olma ihtimali yükselmektedir.

Ergenlik döneminde görülen ruhsal sorunlar, ergenlerin günlük yaşamlarında ve kendilerini iyi hissetmelerinde büyük güçlüğü neden olmakta, erken tedavi bozukluğun yetişkin dönemde devamını önlemesine rağmen, psikiyatrik bozukluğu olan pek çok çocuk ve gencin psikiyatrik yardım alamadığı ve bu olguların sadece % 20'sinin sağaltım olanaklarına ulaşabildiği bildirilmektedir (Goodman ve diğer., 2000: 534).

1.2. Araştırmanın Amacı

Türkiye'de internet bağımlılığı ergenler için önemli bir risk olmasına karşın internet bağımlılığıyla ilgili araştırmaların sınırlı sayıda ve yetersiz olduğu dikkati çekmektedir. Ülkemizde genç nüfusun fazlalığı, internetin yaygınlaşma hızının yüksekliği ve işsizlik gibi sosyoekonomik nedenlerden dolayı klinisyenlerin bu problemle daha sık karşılaşmaya başlayacağı düşünülmektedir. Özellikle okul çağında sık görüldüğü için öğrencilerin ruhsal ve bedensel gelişimlerini, sosyal ilişkilerini kötü yönde etkileyerek akademik başarılarını da düşüren aşırı şekilde internet/bilgisayar kullanımı; bireyin hem akademik hem de kişisel gelişimini negatif

yönde etkilemekte, kişiyi bağımlı hale getirmektedir. Görsel ve yazılı basında son dönemde bu konuyla ilgili yer alan haberler bu endişeyi doğrulamaktadır (Öztürk ve diğer., 2007: 37).

Bu çalışmada 12- 18 yaş arası ergenlerde internet bağımlılığı durumlarını tanımlamak; yaygınlığını araştırmak ve ergenler arasındaki internet kullanımı ve bağımlılığına ilişkin bazı demografik ve tanımlayıcı bilgiler elde etmek amaçlanmıştır. Bu çerçevede yapılan çalışmayla koruyucu ruh sağlığı önlemlerinin alınabilmesi için de internet bağımlılığı konusunun bir kez daha irdelenmiş olması ve yapılacak diğer çalışmalara da katkı sağlaması da hedeflenmiştir.

Yine bu araştırmada internet bağımlılığı yaygınlığının saptanarak, bu bozukluğun tedavisi için ülkemizdeki yeni açılan veya açılacak olan kliniklere yaygınlık açısından yardımcı olabilmek amaçlanmıştır. Ayrıca bu çalışma ile internetin aşırı kullanımı ve buna bağlı olarak kullanıcıların aile ve sosyal ilişkilerinde; ruh ve beden sağlıklarında bozulmanın engellenebilmesi ve kişinin internet kullanımını kontrolü altına alabilmesinin yanı sıra bağımlılıkla ilgili bilgilendirme ve farkındalık yaratmasının sağlanması da hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnternet bağımlılığının yaygınlığının saptanmasına yönelik yapılan çalışmalarda bu oranın % 1.5- 8.2 arasında değiştiği bildirilmektedir. Norveç'te Young'ın İnternet Bağımlılığı Tanı Anketi kullanılarak, 12- 18 yaş arasındaki 3237 ergende yapılan çalışmada internet bağımlılığının yaygınlığı % 1.98 olarak bulunmuştur (Johansson ve Götestam, 2004). ABD'de 277 kolej öğrencisi üzerinde Patolojik İnternet Kullanımı Ölçeği (Pathological Internet Use Scale-PIUS) kullanılarak yapılan çalışmada ise, patolojik internet kullanma yaygınlığı % 8.1 olarak bulunmuştur (Morahan-Martin ve Schumacher, 2000:19). Tayvan'da Gözden Geçirilmiş Çin İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılarak çalışmaya katılmayı kabul eden 4710 üniversite 1. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada % 17.9 oranında internet bağımlılığı bulunmuştur. Yang (2001: 219) 12- 18 yaş arası gençler arasında

internet kullanım oranının %6.1 olarak bildirmişlerdir. Günde 5 saatten fazla zaman harcamanın aşırı kullanım olarak değerlendirildiği bir çalışmada, Singapurlu ergenler arasında kullanım %17.1 olduğu belirlenmiştir (Mythily ve diğer., 2008: 10). Chele ve arkadaşları (2005) ise 12- 18 yaş arası gençler arasında internet kullanım oranını % 16.2 olarak bildirmişlerdir (Tahiroğlu ve diğer., 2010: 24).

Türkiye’de Tahiroğlu ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada 12-18 yaşlarında çocuk ve ergenler arasında haftada 12 saatin üzerinde internet kullanım oranını % 7.6 olarak belirlenmiştir (Tahiroğlu ve diğer., 2008: 539). Cömert ve Ögel’in yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan 2209 kişiden oluşan örneklem grubunda bağımlılık tanısı için gerekli olan en az 5 ölçütü karşılayanların yaygınlığı % 4.5 olarak bulunmuştur (Cömert ve Ögel, 2009: 9). Günüş’ün yaptığı çalışmada 754 bireyden % 10.1 internet bağımlısı ve % 26.4 birey olası bağımlı (risk altında) olarak bulunmuştur (Günüç, 2009: 62). Batıgün ve Hasta’nın yaptığı, “internet bağımlılığı: yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme” adlı çalışmada, örneklemin (n=213) %14’ünün internet bağımlılığı puanlarının yüksek olduğu, internet bağımlısı olarak tanımlanabileceğini belirtmişlerdir (Batıgün ve Hasta, 2010: 213). Canan’ın yaptığı, “üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı, disosiyatif belirtiler ve sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki” adlı çalışmasına göre çalışma örnekleminin (n=1034) % 9.7’si internet bağımlısıdır (Canan, 2010: 44). Şahin’in ilköğretim öğrencileriyle yaptığı çalışmada ise (n=710) % 1.3’ü internet bağımlısı, % 14.2’si sınırda-olası bağımlı olarak bulunmuştur (Şahin, 2011: 51).

Yapılan araştırmalarda da görüldüğü gibi yaygınlık bölgeden bölgeye çeşitli nedenlerden dolayı farklılık göstermektedir. Konuyla ilgili yazın incelendiğinde İzmir iline ait İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ) kullanılarak yapılmış yaygınlık verilerine rastlanamamıştır. Bu çalışma sonunda İzmir iline ait veriler elde edilmiş ve bu konuya özgü planlamalara ve yazına zemin oluşturması hedeflenmiştir.

Bağımlılıkla ilgili araştırmalar incelendiğinde bağımlılığın; obsesif ve agresif davranışlar, makineleşme ve şiddet belirtileri, kişilik değişimleri, duyguların

azalması, hiperaktivite, öğrenme bozuklukları, erken olgunlaşma, psikomotor bozukluklar, etkinlik ve hareket eksikliğinden kaynaklı sağlık problemleri, anti sosyal davranışlar, özgür düşünce ve istek kaybı, aile, öğretmen ve arkadaşlarıyla tartışma eğilimi, düşmanca tavrın artış göstermesi, akademik başarının düşmesi, artan kaygı düzeyi, kişilerarası ilişkilerde kötüye gidiş, gerçeklerden ve hayattan kaçınma, fiziksel olarak kilo ve görme kaybı, zihinsel olarak olgunlaşmamış insan ilişkileri, hayal ve gerçek arasında karmaşa yaşama, sıkılma, duyu kaybı gibi birçok fiziksel ve psikolojik problemlere neden olduğu görülmektedir (Ayas ve diğer., 2011: 440).

Araştırma sonucunda internet bağımlılığı yaygınlığı; ilişkili sosyo-demografik özellikler ve olası risk etkenleri belirlenerek mevcut durum tanımlanmıştır. Bu tanımlamanın ardından internet bağımlıları başta olmak üzere, aileleri, toplum ve alan yazına katkı sağlanacak, yapılacak yeni araştırmalar için kaynak olacak bilgiler sunulmuştur.

1.4. Araştırmanın Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığı nedir?” olarak belirlenmiştir.

1.5. Araştırmanın Alt Problemleri

1. İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığı, risk grubunda ve internet bağımlısı olmayanların yaygınlığı nedir?
2. İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş arasındaki internet bağımlısı olan ergenlerin; risk grubunda olan gruba göre ve internet bağımlısı olmayan gruba göre sosyo-demografik özellikleri açısından istatistiksel olarak anlamlı bir fark var mıdır?

3. İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş grubundaki ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığını etkileyen bireysel ve ailesel etmenler nelerdir?

1.6. Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılacak ölçme aracına ergenlerin verecekleri yanıtların samimi olacağı varsayılmıştır.
2. Araştırmanın uygulanması sırasında ergenlerin ölçme aracına yanıt verirken birbirlerini etkileyecek yönde bir etkileşimde bulunmadığı varsayılmıştır.

1.7. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırmada elde edilen veriler, “İnternet Bağımlılık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu”ndan alınan sonuçlarla sınırlıdır.
2. Araştırma verileri, kullanılan ölçeğin ‘self-report’ olarak ölçtüğü nitelikler ile sınırlıdır.
3. Kişisel Bilgi Formu’nda bulunan “anne-baba alışkanlıkları”, “sigara ve alkol kullanımı” ve “aile içi şiddet” sorularına verilen yanıtlar, ergenlerin verdiği cevaplar ile sınırlıdır.

1.8. Tanımlar

Aşağıda araştırma için gerekli olan bazı tanımlar yer almaktadır.

İnternet: Dünyanın farklı coğrafi mekânlarında bilgisayarların birbirlerine bağlanarak oluşturdukları ve milyonlarca kullanıcının aynı anda veya farklı zamanlarda kullandığı bir iletişim ağı veya ağlar ağı olarak tanımlamak mümkündür (Yalçın, 2003: 77).

Bağımlılık: Yasadışı madde kullanımından, rüşvet yemeye, çikolata yeme bağımlılığına kadar insanoğlunun bağımlılık sergilediği birçok kötü alışkanlıkları vardır. Bağımlılığın anlaşılması güç yapısına karşın, başlıca 3 önemli özelliği vardır: birincisi o şey için çok güçlü istek duymak, ikincisi zaman kontrolünü kaybetmek, son olarak da ısrarcı olmaktır (Shaffer ve diğer., 2000: 162).

İnternet Bağımlılığı: Kullanıcının on-line kullanımını kontrol yeteneğini, ilişkisel, mesleki ve sosyal problemlere sebep olacak derecede etkileyebilen, yeni ve genellikle tanınmamış klinik bir rahatsızlıktır (Young, 2007: 671).

BÖLÜM II

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Burada, internetin tarihsel gelişimi, Türkiye’de internetin tarihsel gelişimi, internet bağımlılığının gelişimi, internet bağımlılığı ile ilgili yurt dışında ve yurt içinde yapılan araştırmalar olarak beş başlık altında incelenmiştir.

2.1. İnternetin Tarihsel Gelişimi

İnternet, bilgiye ulaşmayı sağladığı için toplumu ve bilim insanlarını yakından ilgilendirmektedir. İnternet, internet kullanımı ve aşırı kullanımının ortaya çıkardığı olumsuzluklar, sağlık bilimlerinden sosyal bilimlere, fen bilimlerinden eğitim bilimlerine kadar herkesin ilgisini çeken bir konu olmuştur. İnternet bilim alanları dışında da yaygın bir şekilde kullanıldığı için çocuklar, ergenler, ebeveynler, toplum ve kamu bu konu hakkında fikir sahibi olmak istemektedir.

1946’da ENIAC adıyla ilk elektronik bilgisayarın, 1958’de ilk mikrochipin keşfedilmesi, 1974 de mikroşlemcili ilk bilgisayar geliştirilmesi, bugün için hayatımızda önemli bir yer tutan iletişim teknolojisinin gelişiminde önemli dönüm noktaları olarak sayılabilir. İnternetin tarihsel gelişimine bakıldığında internet, “Galaktik Ağ” kavramıyla, insanların kolaylıkla bilgi ve programlara erişebilecekleri küresel bir ağ fikri ile 1962 yılında, DARPA (Defense Advanced Research Project Agency) projesinde çalışmalara başlanmıştır (<http://www.isoc.org/internet/history/brief.shtml> #cacm erişim tarihi: 18 Ekim 2012).

İnternetin ortaya çıkışında, ABD’de askeri amaçla ortaya çıkan ARPA net ağının (Advanced Research Projects Agency Network) büyük etkisi olmuştur. Arpanet projesi kapsamında ilk bağlantı, 1969 yılında University of California at Los Angeles (UCLA), Stanford Research Institute (SRI), University of Utah ve University of California at Santa Barbara (UCSB)’da gerçekleştirilmiştir. Yine askeri amaçlarla, 1970’lerde üniversiteler ve savunma ile ilgili diğer kuruluşlarda bu ağa dahil edilmiştir. 1980’li yıllarda ise ABD, İngiltere ve Japonya’da akademik alanda internet yaygınlaşmaya başlamıştır. 1989 yılında “İnternet” 1993’te ise “World Wide Web” temelli internet araçları ile bilgiye ulaşım daha da kolaylaşmıştır (İçel, 1998).

2.2 Türkiye’de İnternetin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de ilk geniş alan ağı 1986 yılında yapılan TÜVEKA (Türkiye Üniversiteler ve Araştırma Kurumları Ağı)’dır. İlerleyen yıllarda bu ağ yetersiz kaldığı için ODTÜ (Ortadoğu Teknik Üniversitesi) tarafından bir projeyle ağ tesis edilerek 12 Nisan 1993’te 64 Kbps kapasiteli kiralık hat ile ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığı sistem salonundaki yönlendiriciler kullanılarak, ABD’de NSFNet’e (National Science Foundation Network) bir protokol üzerinden Türkiye’nin ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir (Altun, 2003). İnternet tüm Türkiye’de öncelikle akademik ortamlarda yaygınlaşmaya başlamıştır ve ilk olarak Ege Üniversitesi (1994), Bilkent Üniversitesi (1995), Boğaziçi Üniversitesi (1996), İstanbul Teknik Üniversitesi (1996) bağlantıları gerçekleştirilmiştir. 1996 yılı Ağustos ayında Turnet çalışmaya başlamıştır. 1997 yılında, akademik kuruluşların internet bağlantısını sağlayan ULAKNET çalışmaya başlamış ve üniversiteler nispeten hızlı bir omurga yapısıyla birbirine bağlanmış ve internet kullanılır hale gelmiştir. 1999 yılında, ticari ağ yapısında büyük değişiklikler olmuş ve TURNET’in yerini TTnet adında yeni bir oluşum almıştır. 2000’lerin başında, ticari kullanıcılar TTnet üzerinden, akademik kuruluşlar ve ilgili birimler ile Ulaknet üzerinden internet erişimine sahip olmaya başlamıştır. Ayrıca bu iki ağ arasında yüksek hızlı bağlantı mevcuttur (Arisoy, 2009: 57).

Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Dünya İnternet Sansürüyle Mücadele Günü vesilesiyle yayınladığı raporda, internetin yoğun takibat altında bulunduğu ve sansüre tabi tutulduğu ülkeler Çin, Myanmar, Küba, İran, Kuzey Kore, Suudi Arabistan, Suriye, Türkmenistan, Özbekistan, Vietnam, Bahreyn ve Beyaz Rusya “İnternet Düşmanı Ülkeler” olarak ilan edilmiştir. Rapora göre bu ülkelerde internet içeriklerinin çok sıkı bir şekilde filtrelenmekte, eleştirel blogcu ve internet gazetecilerinin sıkı takibata alınıp baskı altında tutulduğu belirtilmektedir (<http://www.ntvmsnbc.com/id/25329912/> erişim tarihi: 13 Mart 2012).

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu Avustralya, Birleşik Arap Emirlikleri, Eritre, Fransa, Güney Kore, Malezya, Mısır, Rusya, Sri Lanka, Tayland ve Tunus ise “Gözlem Altındaki Ülkeler” arasında bulunmaktadır. Avustralya, çocuk pornosunu engellemeye çalışan hükümetin zorunlu filtre uygulaması getirme çabaları nedeniyle, Fransa korsan program indirenlerin internet bağlantılarının kesilmesini öngören yasa nedeniyle bu listede yer almaktadır. Türkiye'de birçok siteye erişimin engellenmesi, blog yazarları ve internet gazetecileri hakkında davalar açılması ve yürürlüğe giren filtreli internet uygulamasının "örtülü sansür" olması nedeniyle “Gözlem Altındaki Ülkeler” arasında yer almaktadır (http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/03/120313_enemies_of_internet.shtml erişim tarihi: 13 Mart 2012).

2.3. İnternet Bağımlılığının Gelişimi

Teknolojik bağımlılıklar televizyon izleme gibi pasif bir bağımlılık şeklinde olabileceği gibi bilgisayar oyunları oynama gibi aktif bir bağımlılık şeklinde de olabilir ve genellikle ilgili davranışın bağımlılık oluşturucu uyarıcı ve pekiştirici özellikleri vardır (Griffiths, 1996). Davranışsal bağımlılıklar da alkol-madde bağımlılıklarında olduğu gibi bağımlılığın ana bileşenleri olan fiziksel ve psikolojik bağımlılığın zihinsel meşguliyet, duygu durum değişikliği, tolerans, yoksunluk, kişilerarası çatışma ve tekraralama (relaps) özelliklerini gösterirler (Griffiths, 1996) Bu altı ölçüte uyan davranış “bağımlılık” olarak tanımlanmaktadır (Arısoy, 2009: 58).

Amerikalı psikiyatrisi Dr. Ivan Goldberg 1995 yılında şaka amaçlı yolladığı bir email ile internet bağımlılığının rahatsızlık olasılığını ileri sürmüştür. İlk bilimsel çalışma 1996 yılında Pittsburgh Üniversitesinden Psikolog Kimberly Young tarafından yaklaşık 400 obsesif internet kullanıcısı üzerinden yaptığı çalışmaya dayanarak internet bağımlılığını 1998 yılında dile getirmiştir. İnternet bağımlılığı bireyin duygusal, finansal ve/veya kişisel sonuçları ile aile ve sosyal yaşamında olduğu gibi iş yaşamında da ızdırap çekeceği duruma kadar sürekli interneti kullanmasıdır (Gwinnell ve Adamec, 2006: 148).

Uluslararası alan yazına ilk kez “internet addiction” kavramı ile giren bu kavram daha sonraları farklı araştırmacı ve klinisyenler tarafından farklı kavramlarla isimlendirilmiştir (Günüç, 2009: 18). Bu kavramlar “İnternet Bağımlılığı Rahatsızlığı (Internet Addiction Disorder)”(Goldberg, 1995), “Patolojik İnternet Kullanımı (Pathological Internet Use)” (Young, 1996a; Young, 1997; Morahan-Martin ve Schumacher, 2000; Gönül, 2002; Bayraktar ve Gün, 2006), “Aşırı İnternet Kullanımı (Excessive Internet Use)” (Hardie ve Tee, 2007), “Kompulsif İnternet Kullanımı (Compulsive Internet Use)” (Greenfield, 1999), “Problemlili İnternet Kullanımı (Problematic Internet Use)” (Caplan, 2002; Shapira ve diğer., 2003; Özcan ve Buzlu 2005; Köroğlu ve diğer., 2006; Aboujaoude ve diğer., 2006; Ceyhan ve diğer., 2007; Yellowlees ve Marks, 2007), “Düzenlenmemiş İnternet Kullanımı (Unregulated Internet Usage)”, “İnternet Bağlılığı (Internet Dependency)” (Scherer ve Bost, 1997), “İnternet veya Net Deliliği (Internetomania Or Netomania)” (Shapira ve diğer., 2003), “İnternet Bağlılığı Davranışı (Internet Dependence Behaviour)” (Hall ve Parsons, 2001), “Yanlış İnternet Kullanımı (Internet Misuse)” (Case ve Young, 2001),” Spesifik ve Genelleştirilmiş Patolojik İnternet Kullanımı (Specific and Generalized Pathological Internet Use)” (Davis, 2001), “Uyumsuz İnternet Kullanımı (Maladaptive Internet Use)” (Beard ve Wolf, 2001), “Onlinekolizm (On-Lineakolizm) (Young, 1998), “İnternet Kötü Kullanımı (Internet Abuse)” (Griffiths, 2003; Young ve Case, 2004)’dır (Şahin, 2011: 26).

Young (1999a: 3), patolojik internet kullanımı olanlarda davranışsal bir dürtü kontrol “internet bağımlılığı” için ilk ciddi tanı ölçütlerini oluşturmuş ve yayınlamıştır. Young’un İnternet Bağımlılığı için Önerdiği Tanı Ölçütleri:

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb),
2. İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma,
3. İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması,
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ya da kızgınlık hissedilmesi,
5. Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma,
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme,
7. Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme,
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanmadır.

Alan yazında yapılan epidemiyolojik araştırmalar, internet bağımlılarının % 50’sinde başka bir psikiyatrik bozukluk bulunduğunu ortaya koymuştur. En sık rastlanan bozukluklar madde kullanımı (% 38), duygu durum bozukluğu (% 33), anksiyete bozukluğu (% 10), psikotik bozukluk (% 14), depresyon veya distimidir (% 25). Bu kişilerin % 38’nin en az bir başka bağımlılığının daha olduğu ve bunlar arasında en fazla kompulsif alışverişin (% 19), kumar oynamanın (% 10), piromaninin (% 10) ve kompulsif seks bağımlılığının (% 10) bulunduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu kişilerin bazılarının borderline, narsistik ve antisosyal kişilik bozukluğu kriterlerini de karşıladıkları ve özellikle daha önceden çeşitli dürtü kontrol bozukluğu ya da madde bağımlılığı sorunu olanların interneti daha aşırı ve patolojik düzeyde kullanma eğiliminde oldukları ifade edilmiştir (Arisoy, 2009: 59). Ülkemizde yapılan

bir çalışmada ise özellikle genç yaş grubunun ailesinde bağımlılığa yatkınlık söz konusu olduğunda riskli internet kullanımının görülebileceği belirtilmiştir (Gönül, 2002: 108).

DSM-5'te internette oyun oynama bozukluğu (Internet Gaming Disorder) için önerilen tanı ölçütleri:

1. İnternet oyunları ile meşgul olma. (Kişi önceki oyun aktivitesi hakkında düşünür ya da bir sonraki oyunu oynamayı bekler; internet oyunu günlük yaşamda hakim aktivite olur).
2. İnternette oyun oynarken internetin elinden alınmasıyla geri çekilme belirtileri. (Bu belirtiler genellikle sinirlilik, kaygı ya da üzüntü olarak tanımlanır, ama bunlar farmakolojik geri çekilmenin fiziksel işaretleri değildir).
3. Tolerans- internet oyunları ile meşguliyyete artan miktarda zaman harcama ihtiyacı.
4. İnternet oyunlarına girmeyi kontrol etmedeki başarısız girişimler.
5. İnternet oyunlarının bir sonucu olarak, ve internet oyunları haricinde, önceki hobi ve eğlencelerine ilginin kaybı.
6. Psikolojik problemleri bilmesine rağmen internet oyunlarının devam eden aşırı kullanımı.
7. İnternet oyunlarının miktarı hakkında aile üyelerine, terapistlere ya da diğerlerine yalan söyleme.
8. Olumsuz bir ruh halinden kurtulmak ya da onu rahatlatmak için internet oyunlarının kullanımı. (Örneğin; çaresizlik, suçluluk, kaygı duyguları).
9. İnternet oyunlarına katılımından dolayı önemli bir ilişkiyi, işi ya da eğitimle ilgili ya da kariyer fırsatını riske atma ya da kaybetme.

12 aylık bir süre içinde önerilen dokuz kriterden beş ya da daha fazla kriterin karşılanması ve internetin genellikle diğer oyuncularla oyunlar oynama ile klinik olarak önemli bir bozukluk ve sıkıntıya yol açan sürekli ve tekrarlayıcı kullanımı olarak tanımlanmıştır (American Psychiatric Association [APA], 2013).

İnternette oyun oynama bozukluğu (Internet Gaming Disorder) normal aktivitelerin bozulma derecesine bağlı olarak hafif, orta ya da şiddette olabilir. Daha az şiddetli internette oyun oynama bozukluğu olan bireyler yaşamlarında daha az bozulma ve daha az belirti sergileyebilirler. Şiddetli internette oyun oynama bozukluğu olanlar ise bilgisayarda daha fazla zaman harcayacak ve ilişkilerine, kariyer veya okul fırsatlarına daha ciddi zarar verecektir (APA, 2013).

Bugüne kadar internette oyun oynama bozukluğunun iyi araştırılmış alt tipleri bulunmamaktadır. İnternette oyun oynama bozukluğu interneti olmayan bilgisayar oyunları dahil olmak üzere en sık belli internet oyunlarını içermektedir. Yeni oyunlar geliştirilip popüler hale geldikçe tercih edilen oyunların zamanla değişmesi olasıdır ve internette oyun oynama bozukluğu ile ilişkili davranışlar ve davranışların sonucu oyun tipine göre değişiklik gösterip göstermediği belirsizdir (APA, 2013).

DSM-5'te internette oyun oynama bozukluğunun halk sağlığı açısından önemli olduğu, gelecekte yapılacak araştırmalar internette oyun oynama bozukluğunun (yaygın olarak internet kullanım bozukluğu, internet bağımlılığı ya da oyun bağımlılığı olarak da adlandırılır) bağımsız bir bozukluk olarak değer göreceği konusunda bulguları beraberinde getireceği ve kumar oynama bozukluğunda olduğu gibi yaygınlık, klinik süreç, olası genetik etki, örneğin beyin görüntüleme verilerine dayalı olası biyolojik faktörleri tanımlamak için epidemiyolojik çalışmaların olması gerektiği belirtilmektedir (APA, 2013).

İnternette oyun oynama bozukluğu, madde kullanım bozukluklarının belirtileri için benzer olan, ilerleyen kontrol kaybı, tolerans ve geri çekilme belirtilerini içeren bilişsel ve davranışsal belirtiler ile sonuçlanan aşırı ve uzun internet oynama modelidir. Madde ile ilgili bozukluklarda olduğu gibi, internette oyun oynama bozukluğu olan kişiler diğer aktivitelerini ihmal etmesine rağmen bilgisayarda oturmaya devam etmekte ve oyun aktiviteleri ile meşgul olmaktadır. Genellikle bu aktiviteler için günde 8-10 saat ya da daha fazla ve haftalık en az 30 saat zaman ayırmakta, bilgisayar kullanımı ve tekrar oyuna dönmesi engellendiğinde tedirgin ve sinirli olmakta ve uzun süreler bilgisayar başında kalmak için sık sık

uykusuz ya da yemek yemeden kalmaktadırlar. Ayrıca okul veya iş ya da aile yükümlülükleri gibi normal yükümlülükleri ihmal edilmektedir. Bu durum para riski olmadığı için internetten kumar oynama bozukluğundan ayrılmaktadır (APA, 2013).

2.4. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

İnternet bağımlılığı kavramını araştırmayı amaçlamış ilk kişi olan Young, daha önce de bahsedildiği gibi internet kullanımını DSM IV'ün patolojik kumar oynama ölçütlerini uyarlayarak araştırmıştır. Young'ın çalışması büyük ölçüde, internet kullanıcılarını arayan bir ilana cevap verenlerin oluşturduğu (self-selected) bir örnekleme dayanmaktadır. DSM-IV'ten uyarlanmış testte üç ya da daha yüksek olumlu cevabı verenler "internet bağımlısı" olarak (n=396) tanımlanmışlardır. Daha sonra bu grup 100 kişilik "bağımlı olmayan internet kullanıcıları" grubu ile karşılaştırılmıştır. Young'un çalışmasındaki deneklerin çoğunluğunu (% 60) kadınlar oluşturmaktadır. İnternet bağımlısı bireyler haftada 38.5 saat internet kullanırken, bağımlı olmayan bireyler haftada 4.9 saat internet kullanmaktadır. 396 bağımlı internet kullanıcısının her birinin gerçek internet bağımlısı olması olası değildir. Bununla birlikte, Young deneklerin çoğunun, online bağımlılık ve buna bağlı olarak tolerans, kontrol kaybı, geri çekilme belirtileri (withdrawal), işlevselliğin azalması ile sonuçlanan olumsuz akademik, sosyal, mali ve mesleki sonuçlar sergilediklerini belirtmiştir (Young, 1996: 900).

Scherer ve Bost, internet kullanımını açısından 531 öğrenciyi incelemişler ve madde istismarı ve bağımlılığı belirtilerine paralel 10 klinik belirtiyi içeren bir kontrol listesi geliştirmişlerdir. Öğrencilerden yıl boyunca belirtilerden hangilerinin olup olmadığını işaretlemeleri istenmiştir. Üç ya da daha fazla belirtiyi işaretleyenler "internet bağımlısı" olarak sınıflandırılmışlardır. Bu sınıflamada da Young'ın yaptığı çalışmada olduğu gibi, bağımlılık için kesme noktası çok düşüktür. Sonuçlar, anketi cevaplayan 49 kişinin (% 13) bağımlılık kontrol listesinde üç ya da daha çok seçeneği işaretlediğini ve bunların çoğunluğunun (% 71) erkek olduğunu göstermektedir. İnternette harcanan süre haftada ortalama 8,1 saat olarak bulunmuştur. Ayrıca sonuçlar, internet bağımlısı kişilerin internette daha az popüler

olan hizmetleri (oyunlar, bültenler, sohbet [IRC-Internet Relay Chat], MUD'lar [Multi User Domain] vb.) kullandıklarını ve daha çok on line ilişkiler aradıklarını göstermektedir. Örneklemin % 13'ü internet kullanımının akademik çalışmalarını, profesyonel performanslarını ya da sosyal yaşamlarını etkilediğini, % 2'si ise internetin yaşamlarına olumsuz etkisi olduğunu algıladıklarını belirtmişlerdir (Griffiths, 1999: 248).

Young ve Rodgers, yaptıkları araştırmada 259 kişiyi (130 erkek, 129 kadın) ele almışlar ve patolojik internet kullanımıyla depresyon arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Patolojik internet kullanımını değerlendirmek için DSM-IV'ün patolojik kumar oynama ölçütlerini temel alarak oluşturulduğu 8 soruluk tanı anketini uygulamışlar ve depresyonu değerlendirmek için de Beck Depresyon Envanterini kullanmışlardır. Sonuçlar, patolojik internet kullanıcılarının, normal kullanıcı örneğine oranla, hafif veya orta düzeyde depresyonla daha fazla ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca depresyonun patolojik internet kullanımının gelişmesindeki en önemli faktörlerden biri olduğunu belirtmişlerdir (Young ve Rodgers, 1998: 27).

Morahan- Martin ve Schumacher, 277 kolej öğrencisinde patolojik internet kullanımını (PİK) olarak adlandırdıkları davranışı incelemişlerdir. PİK'i 13 maddelik bir anket ile değerlendirmişler ve dört ya da daha çok olumlu yanıt verenleri patolojik internet kullanıcıları olarak tanımlamışlardır. Patolojik internet kullanıcılarının örneklemin % 8.1'ini oluşturduğu ve erkeklerin kadınlara göre daha fazla patolojik internet kullanıcıları oldukları (erkekler % 12,2, kadınlar % 3,2) bulunmuştur (Morahan- Martin ve Schumacher, 2000: 19).

Shapira ve arkadaşları, klinik referanslar ve gazete ilanları aracılığıyla katılan, 20 problemlili internet kullanıcısı ile yapılandırılmış klinik görüşmeler gerçekleştirmişler ve problemlili internet kullanımını şöyle tanımlamışlardır: 1) kontrol edilemez, 2) belirgin bir şekilde rahatsız edici, fazla zaman alan veya sosyal, işsel ve parasal zorluklara neden olan, 3) sadece hipomanik ve manik semptomlar sırasında mevcut olmayan. Yazarlar, internet kullanan problemlili kullanıcılarının

hepsinde Amerikan Psikiyatri Birliği'nin (APA) Ruhsal Hastalıkların Tanı Ölçütleri ve İstatistikleri El Kitabı'nın (APA, 2000) Başka Yerde Tanımlanmamış Dürtü Kontrol Bozuklukları (şartlı refleks yitimi) ile karşılaşmışlardır. 20 deneğin hepsinin, problemlili internet kullanımlarına ek olarak, hayat boyu en az bir DSM-IV eksen I hastalıklarına ve ayrıca bu 20 deneğin 14'ünün (% 70) bipolar bozukluk tanısına sahip oldukları gözlenmiştir. Sonuç olarak problemlili internet kullanımı, fonksiyonel bozukluk ve psikiyatrik eksen I bozukluğuyla ilişkilendirilmiştir (Shapira ve diğer., 2000: 269).

Tsai ve Lin, gençlerin bilgisayar ağı ve internet bağımlılığına olan yaklaşımları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, 753 Tayvanlı genci başlangıç örneklemleri olarak alıp anket cevaplarının incelemesinden sonra 90 internet bağımlılığını inceleme için seçmişlerdir. Sonuç olarak gençlerin internete ilişkin tavırlarının, internet bağımlılığının oluşmasında etkili olduğu bulunmuştur (Tsai ve Lin, 2001: 373).

Whang ve arkadaşları Kore'deki 20 milyon internet kullanıcılarından (7.878'i erkek, 5.710'u kadın) 13.588 kişiye, Young'ın internet bağımlılığ ölççeğini düzenleyerek uygulamışlar ve aşırı internet kullanıcılarının psikolojik profillerini ortaya çıkarmaya çalışmışlardır. Buna göre, katılımcıların % 3,5'i internet bağımlılığı, % 18,4'ü olası internet bağımlılığı olarak teşhis edilmiştir. Sonuçlar, internet bağımlılığ ölççeği puanları ile sosyal davranış bozuklukları arasında yüksek bir ilişki olduğunu gösterirken, internet bağımlılığlarının, olası bağımlılığlara ve bağımlılığ olmayanlara göre stres yaşadıklarında veya sadece sıkıntılı olduklarında internete erişmek için daha büyük bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymuştur (Whang ve diğer., 2003: 146).

Leung, 1977 ve 1997 arasında doğanları "net jenerasyonu" olarak adlandırmış ve çalışmasını 16–24 yaş arasındaki 699 net jenerasyonu üzerinde yapmıştır. Çalışmasında internet bağımlılığı olan, net jenerasyonuna dahil bireylerin, bağımlılığ olmayanlara göre nasıl farklılık gösterdiğini incelemiştir. Net jenerasyonundan genç kız öğrencilerin internet bağımlılığı olma eğiliminde olduğu ve internet bağımlılığlarının

daha az televizyon izleme eğiliminde olduğu sonucuna ulaşmıştır (Leung, 2004: 333).

Yellowless ve Marks, yaptıkları araştırmada kişilerin kumar, e-posta veya pornografi gibi özel internet aktivitelerine bağımlı olduklarını, ayrıca dürtü kontrol ve bağımlılık bozuklukları geçmişine sahip kişilerin interneti sorunlu bir şekilde kullanma riski altında olduklarını ortaya çıkarmışlardır (Yellowless ve Marks, 2005: 1447).

Kim ve arkadaşları çalışmalarında, internet bağımlılığının Kore gençleri içindeki depresyon ve intihar girişimi ile arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Katılımcılar, bir şehirde yaşayan ve internet bağımlılığı derecesinin öz bildirim ölçeğini, çocuklar için-çoklu depresyon rahatsızlığı- basit soru formu tanı görüşme programının Kore versiyonunu ve intihar girişimi çocuk soru formunu doldurmuş 1573 lise öğrencisidir. Sonuçta, araştırmaya katılanların, % 38 olası internet bağımlısı olarak sınıflanırken, % 1.6'sı internet bağımlısı olarak tanı almıştır. İnternet bağımlılığının yaygınlığı cinsiyete göre değişmemiştir. İnternet bağımlıları grubunda, depresyon ve intihar girişim düzeyi en yüksek düzeyde bulunmuştur (Kim, ve diğer., 2006: 188).

Young, internet bağımlılarında Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT)' nin yararını keşfetmek için, internet bağımlılığından sıkıntı çeken 114 hastayı incelemiş ve online bağımlılığı için bilişsel davranışçı terapiyi merkez olarak kabul etmiştir. Bu araştırma, 12 oturumda ve altı ay üzerinde sürdürülerek yapılmış ve ilk analizler, bir çok hastanın var olan şikayetleri ile sekizinci aşamaya kadar başa çıkabildiklerini ve belirti yönetiminin 6 hafta sürdüğünü göstermiştir (Young, 2007: 673).

Park ve arkadaşları (2008) Güney Koreli ergenler arasında internet bağımlılığının görülme sıklığını ve internet bağımlılığının ailesel faktörler ile ilişkisini ele aldıkları araştırmalarını 903 ergenle gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada internet bağımlılığının değerlendirilmesine yönelik olarak Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanmış ve ergenlerin % 10.7'si internet bağımlısı olarak

sınıflandırılmıştır. Araştırma bulgularına göre internet bağımlılığının ebeveyn tutumları, aile içi iletişim, aile içi şiddet gibi değişkenlerle ilintilidir. Bu bulgu ailenin internet bağımlılığının önlenmesinde önemli bir rol oynayabileceğini belirtmişlerdir. (Park ve diğer., 2008; Esen, 2010: s.54'deki alıntı).

Bakken ve arkadaşlarının (2009) Norveç'li gençlerde internet bağımlılığının yaygınlığını ve risk faktörlerini değerlendirmiştir. Genç erkeklerin ve üniversite düzeyinde eğitim görenlerin yüksek oranda bağımlı ve risk altında olduklarını belirtmişlerdir.

2.5. İnternet Bağımlılığıyla İlgili Ülkemizde Yapılan Araştırmalar

Bayraktar, yapmış olduğu çalışmada, internet'in ergen gelişimindeki rolünü incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan 12-17 yaş arası okula devam eden 686 ergenle çalışılmıştır. Bu çalışmada Young'ın geliştirdiği ve geçerlilik, güvenirlik çalışması araştırma dâhilinde yapılan "İnternet Bağımlılık Ölçeği", Kovacs tarafından 1980'de geliştirilmiş ve geçerlilik-güvenirlik çalışması Öy tarafından 1990'da yapılmış "Çocuklar için Depresyon Ölçeği" ve Sears tarafından 1961'de geliştirilen ve Uluğtekin tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Saldırganlık Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda internet'in çoğunlukla erkek ergenler ve üst sosyo-ekonomik düzeydeki kişiler tarafından kullanıldığı bulunmuştur. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça internet kullanımı da artmaktadır (Bayraktar, 2001: 61).

Aydoğdu, 18-24 yaş gençlerin TV ve bilgisayardan psiko-sosyal açıdan etkilenme durumlarını belirlemeyi, elde edilen verilerle bu dönem gençlerin televizyon ve bilgisayardan daha verimli ve olumlu bir şekilde nasıl faydalanabileceklerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma sonucunda 18-24 yaş gençlerin az ya da çok televizyon izledikleri ve bilgisayar (internet) kullandıkları ancak bu iki kitle iletişim aracından daha çok olumsuz yönde etkilendikleri tespit edilmiştir (Aydoğdu, 2003: 69).

Bölükbaş, internet kullanımının sosyal ilişkilere etkisini, internet kullanıcılarının sosyo-kültürel yapılarını ve ülkemizde hemen her gün bir yenisi açılan internet kafelerin özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Örnekleme, 42 internet kafe ve bu kafelerdeki 150 kullanıcıdan oluşturulmuş olup sonuç olarak, internet kafe kullanıcılarının bağımlılık ve sosyal izolasyon düzeylerinin; yaş, medeni durum, öğrenim durumu, baba mesleği, aylık gelir durumu, interneti kullanma sıklığı gibi değişkenlere bağlı olarak farklılaştığı dikkat çekmiştir (Bölükbaş, 2003).

Orhan ve Akkoyunlu, çalışmalarında, 10- 14 yaşları arasında 307 kız, 369 erkekten oluşan toplam 676 öğrenciyle, ilköğretim öğrencilerinin internete erişim ve kullanım amaçlarını incelemişlerdir. Yapılan analizler sonucunda öğrencilerin % 79'unun interneti kullandığı ve yaşlarının ilerlemesine paralel olarak internet kullanım oranlarının belirgin bir şekilde arttığı, kız ve erkek öğrencilerin internet kullanım dağılımlarının birbirine yakın olduğu söylenebilir. Ayrıca öğrencilerin interneti “bilgiye ulaşma, haberleşme ve oyun” etkinlikleri için çok amaçlı bir şekilde kullandıkları da bulgular arasında yer almıştır (Orhan ve Akkoyunlu, 2004: 111).

Özcan ve Buzlu, “İnternet Bilişsel Durum Ölçeği-İBDÖ'nün (Online Cognition Scale-OCS) geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amacıyla yaptıkları çalışmada 148 (108 kadın, 40 erkek) üniversite öğrencisine İBDÖ'nün yanı sıra UCLA Yalnızlık, BECK Depresyon ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek ölçeklerini uygulamışlardır. Sonuçta İBDÖ'nün üniversite öğrencilerinde geçerlik ve güvenilirlik verilerinin, araştırmalarda kullanılacak yeterlilikte olduğu görülürken, öğrencilerin internette en sık gerçekleştirdikleri etkinliklerin genel bilgi arama, eğitimle ilgili araştırma yapma ve e-posta kullanımı olduğu, ayrıca İBDÖ ve yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, sosyal destek, dikkat dağıtma alt gruplarının internet kullanım saati ile pozitif yönde ilişkide olduğu bulunmuştur. Bunlarla beraber İBDÖ ve yalnızlık-depresyon, azalmış dürtü kontrolü, sosyal destek, dikkat dağıtma alt gruplarının, Ucla Yalnızlık, Beck Depresyon ölçekleri ile ilişkisinin pozitif yönde olduğu bulgular arasında yer alırken, Çok Boyutlu Algılanan

Sosyal Destek ölçeği ile ilişkisinin negatif yönde olduğu ortaya çıkmıştır (Özcan ve Buzlu, 2005: 23).

Cengizhan, “Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımın da Yeni Bir Boyut: Bağımlılık” konulu Marmara Üniversitesi, VIII. PDR kongresinde sunduğu bildirisinde, aşırı internet kullanımını belirlemeye çalışmış, öğrencilerin sorun olarak nitelendirdikleri bulgular üzerinde durmuştur (Cengizhan, 2005).

Aslanbay çalışmasında ise Türkiye’deki lise öğrencilerinin internet kullanım süreçlerinde internet kullanım oranlarını ortaya koymak ve bu oranda oluşabilecek değişikliklerin nedenlerini araştırmıştır. Alan yazın, internet kullanım oranının artmasının, kontrol dışı kullanımla ve dolayısıyla bağımlılıkla sonuçlanabildiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, 296 lise öğrencisini örneklem alan ve internet bağımlılığını araştıran bir saha araştırmasını da kapsamaktadır. Araştırma sonucunda internette alınan haz faktörleri ile internet bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki bulunmuştur. Bu faktörler internet bağımlılığındaki değişimi % 39 açıklamıştır. Bazı demografik ve sosyo-ekonomik faktörlerin yanı sıra bazı durumsal faktörler internet bağımlılığıyla ilişkili çıkmıştır (Aslanbay, 2006: 68).

Esen, akran baskısı ve algılanan sosyal destek değişkenlerinin, internet bağımlılığını ne derece yordayıp yordamadığını incelerken, 15-17 yaş arası liseye devam eden 479 öğrenci üzerinde çalışmıştır. Çalışmasının sonucunda, ele alınan değişkenlerden, akran baskısının, internet bağımlılığını pozitif yönde anlamlı olarak yordadığını, algılanan aile ve öğretmen desteğinin ise negatif yönde anlamlı olarak yordadığını; bu üç değişkenin birlikte internet bağımlılığının, % 33’ünü açıkladığını bulmuştur (Esen, 2007).

Gültutan, araştırmasında ilköğretim 6., 7., 8. sınıflarda öğrenim gören kız ve erkek öğrencilerin internete nerelerden bağlandıkları, internet için ne kadar zaman harcadıklarını, interneti hangi amaçla kullandıklarını, internetin çocuklar üzerindeki etkilerinin neler olduğu sorularına cevap aramıştır. Araştırmada veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen anket ve öğrencilerin internet kullanma alışkanlıkları ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunluğunun internet kullanma

alışkanlıklarının düşük olduğunu ancak erkek öğrencilerin internet kullanma alışkanlık düzeylerinin kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur (Gültutan, 2007: 55).

Turnalar çalışmasını yalnızlık, depresyon ve benlik saygısı değişkenlerinin ergenlerin internet bağımlılığını yordamadaki katkılarını belirlemek için yapmış ve sonucunda internet bağımlılığının benlik saygısını negatif yönde, yalnızlığı pozitif yönde yordadığını, depresyonun istatistiksel olarak anlamlı olacak şekilde yordamadığını bulmuştur (Turnalar, 2008: 66).

Günüç, Türkçe internet bağımlılık ölçeği geliştirmek amacıyla bir çalışma yapmıştır. Ölçek maddeleri, DSM-IV, ilgili alan yazın taranarak ve öğrencilerin düşünceleri alınarak veriler oluşturulmuştur. Bu çalışmanın sonucunda yüksek güvenilirlikte ve geçerlikte internet bağımlılık ölçeği geliştirilmiştir (Günüç 2009: 92).

Taçyıldız, araştırmasında lise öğrencilerinin sosyal destek, iletişim becerisi, akademik başarı puanlarının ve cinsiyetin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücünü ortaya koymak amacıyla yapılmıştır. 3600 öğrenciyle yapılan çalışmada, değişkenlerin internet bağımlılığı düzeylerini yordama gücü yüksek olarak belirlenmiştir (Taçyıldız, 2010: 59).

İnan, çalışmasında ilköğretim ikinci kademe ve ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında erkeklerin daha fazla olduğunu ve öğrenim görülen sınıf düzeylerine göre internet bağımlılığı puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Annelerinin eğitim düzeylerine göre annenin eğitim düzeyi arttıkça bağımlılık düzeyinin arttığı görülmüştür (İnan, 2010: 73).

Üçkardeş, çalışmanın amacını üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı oranını belirlemek ve internet bağımlısı öğrenciler ile normal internet kullanımı olan öğrenciler arasında sosyo-demografik ve internet kullanım özelliklerinin karşılaştırılmasını amaçlamıştır. Örneklem 910 kişiden oluşmuştur. İnternet bağımlısı

oranı % 2, riskli internet kullanım oranı % 20,9 olarak bulunmuş ve sosyo-demografik özellikler açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır (Üçkardeş, 2010: 60).

Şahin, çalışmasında ilköğretim 7, ve 8, sınıf öğrencilerinin internet bağımlılık düzeyini tespit etmiştir. Çalışma 710 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir ve %1,3'ü internet bağımlısı, %14,2'si sınırdan-olası bağımlı olarak bulunmuştur. Ayrıca aile gelir düzeyi arttıkça öğrencilerin internet bağımlılığına yatkınlığının da arttığı bulunmuştur (Şahin, 2011: 72).

Günüç ve Doğan'ın (2013) yaptığı çalışmada ergenlerin internet bağımlılığı, algılanan sosyal destek ve anne, baba ve aile ile yaptıkları aktiviteler arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışmada ergenin algıladığı sosyal desteğin internet bağımlılığı gibi problemleri davranışların önlenmesi konusunda çok önemli bir rolü olduğu belirlenmiştir. Ergenin sosyal desteği aldığı en önemli kaynağın ailesi ve sonrada arkadaşları olduğu belirlenmiştir. Ergenin aileden algıladığı sosyal destek bağlamında ise annenin çok önemli bir yere sahip olduğu ve çalışan annelerin çocuklarının algılanan sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenin “annesi” ile zaman geçirmesinin algılanan sosyal destek düzeyini arttırdığı ve internet bağımlılık düzeyini azalttığı belirlenmiştir. Bunun yanında; çalışmada kardeş sayısı arttıkça ergenin algıladığı sosyal destek azalmakta ve internet bağımlılık düzeyi artmaktadır (Günüç ve Doğan, 2013: 2203).

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırma modeli çerçevesinde 12-18 yaş grubu ergenlerin internet bağımlılığı yaygınlıkları araştırılmıştır.

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir Tarama türü araştırmalar büyük gruplar üzerinde çalışma olanağı sağlar (Karasar, 2005: 85).

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmada internet bağımlılığı yaygınlığını araştırırken, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden, tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Tabakalı örnekleme; sınırları saptanmış bir evrende tabakalar veya alt birim gruplarının var olduğu durumlarda kullanılır. Burada önemli olan, evren içindeki alt tabakaların varlığından yola çıkarak evren üzerinde çalışmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2004: 81).

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 öğretim yılında İzmir ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı özel ve resmi okullarda eğitim gören 6., 7., 8., 9., 10., 11. ve 12. sınıfa devam eden, 12- 18 yaş grubu öğrenciler oluşturmuştur. İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan veriler esas alınarak, çalışma evrenini oluşturan öğrenci sayısının N=369298 olduğu belirlenmiştir. Toplam öğrenci sayısına göre örneklem sayısı 0,05 hata payı ile $\alpha:0,02$ (% 98 güvenle) $n=542$ olarak belirlenmiş* ve $569 \pm \%5$ kişilik örneklem ile çalışılma kararı alınmıştır. Sınıflara göre

tabakalanmış 569 ± %5 kişilik örneklem, öğrenci sayılarına göre orantılı olarak seçilmiştir (Tablo 3). Her tabakaya eşit sayıda birey düşmesi olanaksız olduğundan, her tabakadan kaç bireyin örnekleme alınacağı, örnekleme alınacak bireylerin tabakalardaki birey sayısının ağırlığına göre orantılı olarak seçilmiştir. Sınıflara göre tabakalanmış ve tabaka ağırlığına göre belirlenmiş sınıflardaki örneklem sayısı, basit rastgele örnekleme yöntemiyle okullara ve şubelere göre paylaştırılmıştır (Tablo 4).

* **Evrendeki eleman sayısına göre örneklem büyüklüğünü saptamak için;**

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2 \cdot (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

$$n = \frac{(369298) \cdot (2,33)^2 \cdot (0,5) \cdot (0,5)}{(0,05)^2 \cdot (369297) + (2,33)^2 \cdot (0,5) \cdot (0,5)}$$

$$n = \frac{(369298) \cdot (1,357225)}{(0,05)^2 \cdot (369297) + (1,357225)}$$

$$n = \frac{(369298) \cdot (1,357225)}{(0,0025) \cdot (369297) + (1,357225)}$$

$$n = \frac{(501220,47)}{(923,2425) + (1,357225)}$$

$$n = \frac{(501220,47)}{(924,59972)}$$

Örneklem büyüklüğü = 542,09455

$$\text{Tabaka ağırlığı} = \frac{(542,09455)}{(369298)}$$

Tabaka ağırlığı = (0,0014679)

Tablo 3

İzmir ili MEB'e bağılı resmi ve özel okullarda okuyan öğrenci sayıları, sınıflara göre tabakalanmış eleman sayısına orantılı olarak hesaplanmış örneklem sayısı

Sınıflar	Toplam öğrenci sayısı	Örnekleme alınması planlanan öğrenci sayısı
6. sınıf	56.622	87±4
7.sınıf	57.485	89±4
8.sınıf	56.290	87±4
9.sınıf	75.309	117±6
10.sınıf	43.680	67±3
11.sınıf	39.539	60±2
12.sınıf	39.872	62±3
Genel toplam	369.298	569±27

Tablo 4

İzmir ili MEB'e bağlı resmi ve özel okullardan rastgele olarak seçilmiş okullar, öğrenci sayıları, şube sayıları ve çalışmaya alınması planlanan şube sayısı

Okullar	Sınıflar	Öğrenci sayıları	Şube sayıları	Çalışmaya alınması planlanan şube sayıları
Selim Diniz İlköğretim Okulu	6. sınıf	143	4 şube	2 şube
Selim Diniz İlköğretim Okulu	7. sınıf	151	4 şube	2 şube
Selim Diniz İlköğretim Okulu	8. sınıf	157	4 şube	2 şube
Özel Türk İlköğretim Okulu	6. sınıf	84	4 şube	2 şube
Özel Türk İlköğretim Okulu	7. sınıf	112	5 şube	2 şube
Özel Türk İlköğretim Okulu	8. sınıf	131	6 şube	2 şube
Huriye-Mehmet Akçasakız İlköğretim Okulu	6. sınıf	42	2 şube	1 şube
Huriye-Mehmet Akçasakız İlköğretim Okulu	7. sınıf	36	2 şube	1 şube
Huriye-Mehmet Akçasakız İlköğretim Okulu	8. sınıf	31	2 şube	1 şube
Salih Dede Lisesi	9. sınıf	342	8 şube	2 şube
Salih Dede Lisesi	10. sınıf	146	5 şube	2 şube
Salih Dede Lisesi	11. sınıf	152	7 şube	2 şube
Salih Dede Lisesi	12. sınıf	125	6 şube	2 şube
Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	9. sınıf	240	8 şube	2 şube
Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	10. sınıf	158	6 şube	2 şube
Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	11. sınıf	155	6 şube	2 şube
Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	12. sınıf	132	6 şube	2 şube
Karşıyaka Anadolu Lisesi	9. sınıf	150	5 şube	2 şube
Karşıyaka Anadolu Lisesi	10. sınıf	147	6 şube	2 şube
Karşıyaka Anadolu Lisesi	11. sınıf	151	7 şube	2 şube
Karşıyaka Anadolu Lisesi	12. sınıf	150	5 şube	2 şube
Toplam		2935	108 şube	39 şube

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada, katılımcıların internet bağımlılık düzeyini belirlemek için “İnternet Bağımlılık Ölçeği”; demografik özelliklerini belirlemek için ise araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada örneklem grubuna, diğer ölçme aracıyla birlikte öğrencilerin demografik (cinsiyet, yaş, okul türü, sınıf, internet kullanım amaçları, evde bilgisayar olması durumu ile ailelerinin gelir ve eğitim düzeyleri) özelliklerini belirlemek için, araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

3.3.2. İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ)

İnternet bağımlılığının üzerinde uzlaşmış tanı ölçütleri yoktur. Bu araştırmada Günüş ve Kayri tarafından geliştirilen İnternet Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Günüş ve Kayri'nin (2010: 224) yapmış oldukları çalışmada, geliştirmiş oldukları İnternet Bağımlılık Ölçeği'ni 754 ortaöğretim öğrencisinde uygulamışlardır. Ölçek beşli likert tipinde olup 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı. 944 olarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada yapı geçerliliği için açılımlayıcı faktör analizi, elde edilen faktör yapısının doğruluğunu tespit etmek için de doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Ölçek dört alt faktörden oluşmaktadır. Bunlar; yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma, sosyal izolasyondur. Ölçeğe ilişkin toplam varyans % 47,463 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirliği için, iç-tutarlılık katsayısı olan Cronbach alfa değeri dikkate alınmıştır. Geçerlik analizi için de; kapsam geçerliği, görünüş geçerliği ve yapı geçerliği incelenmiştir. Kapsam geçerliği, ölçekteki maddelerin bağımlılığı ölçmedeki yeterli düzeyi ile ilgili olup, bu yönüyle maddeler ağırlıklı olarak DSM-IV, alan yazın, öğrenci kompozisyon formları ve uzman görüşleri doğrultusunda yapılandırılmıştır. Bu doğrultuda, ölçme aracının kapsam geçerliği güçlendirilmek

istenmiştir. Görünüş geçerliği için ölçek formu uygun bir başlık ile isimlendirilmiş ve yönerge desteği ile de ölçme aracının neyi ölçtüğü açıkça belirtilmiştir. Yapı geçerliği için ise, Temel Bilişenler Analizi (TBA) yöntemi kullanılmıştır. İdeal faktör yapısının tespiti için gerekli döndürme (rotation) işlemleri yapılmış ve döndürme işleminde “varimax (dik döndürme)” yöntemi tercih edilmiştir. TBA analizi ile elde edilen faktör yapısının uygunluğu Yapısal Eşitlik Modelleri ile test edilmiştir. Bu anlamda Doğrulayıcı Faktör Analizi (Confirmatory Factor Analysis) yöntemi ile Açımlayıcı Faktör Analizi’nde elde edilen modelin uygunluğu incelenmiştir. Doğrulayıcı Faktör Analizi’nde RMSEA (Root Mean Square Error of Approximation), CFI (Comparative Fit Index), GFI (Goodness of Fit Index) ve χ^2 ölçütleri kullanılmıştır.

3.3.3. İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlilik Analizlerine Ait Bulgular

Ölçek formundaki 35 maddeye ilişkin madde-madde ve madde-toplam madde puanları arasındaki korelasyon değerlerinin birbirleriyle olan ilişkilerinin $p < .01$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçla, ölçekteki maddelerin birbiriyle ilişkisinin yüksek düzeyde olduğu ve bağımlılık boyutunu iyi tamamlayabildikleri savunulabilir. Ölçeğe ilişkin madde ayırt edicilik düzeylerinin. 420 ile. 681 değerleri arasında değiştiği gözlenmektedir ki bu da kabul görülen. 4 değerinin üstündedir. Ölçek formunda bulunan 35 maddeye ilişkin Cronbach alfa (α) iç tutarlık katsayısı. 94 olarak bulunmuştur. Bu sonuç testin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Dik döndürme işlemine tabi tutulan ölçeğin dört faktörüne ilişkin toplam açıklanan varyansı % 47,463 olup; birinci faktör ölçeğin % 15,084’ünü, ikinci faktör ölçeğin % 11,911’ini, üçüncü faktör ölçeğin % 10,553’ünü ve dördüncü faktör ise ölçeğin % 9,915’ini açıkladığı görülmektedir. Ölçeğin alt faktörlerine ilişkin maddeler incelendiğinde, birinci faktör “**Yoksunluk**” adı altında toplanmakta ve s33, s8, s21, s27, s19, s31, s11, s40, s13, s22, s3 maddelerini içermektedir. İkinci faktör “**Kontrol Güçlüğü**” adı altında toplanmakta ve s5, s6, s9, s25, s14, s7, s24, s47, s20, s15 maddelerini içermektedir. Üçüncü faktör “**İşlevsellikte Bozulma**” adı altında

toplanmakta ve s30, s32, s34, s35, s28, s39, s29 maddelerini içermektedir. Dördüncü faktör “**Sosyal İzolasyon**” adı altında toplanmakta ve s43, s42, s44, s41, s37, s45, s48 maddelerini içermektedir. Dört alt faktöre ilişkin Cronbach alfa (a) güvenilirlik katsayıları hesaplanmış olup, 11 maddeden oluşan birinci alt faktörün güvenirligi .877, 10 maddeden oluşan ikinci alt faktörün güvenirligi .855, 7 maddeden oluşan üçüncü alt faktörün güvenirligi .827 ve 7 maddeden oluşan dördüncü alt faktörün güvenirligi ise .791 olarak bulunmuştur. Alt boyutlara ilişkin madde ayırtedicilik düzeyleri de; birinci faktör için .477 ile .681 değerleri arasında, ikinci faktör için .471 ile .606 değerleri arasında, üçüncü faktör için .520 ile .618 değerleri arasında ve dördüncü faktör için ise .463 ile .615 değerleri arasında bulunmuştur (Günüç ve Kayri, 2010: 225). Tüm göstergeler İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin dört alt boyut altında iyi düzeyde açıklanabileceğini ve maddeler arasındaki korelasyonun iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

3.3.4. Ölçeğin Puanlanması

Çalışmada kullanılan “İnternet Bağımlılık Ölçeği” beşli likert tipindedir. Likert tipindeki derecelmeler; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçek maddeleri 5’den 1’e doğru puanlandırılmış olup, “Tamamen Katılıyorum” derecesine 5 puan karşılık gelirken, “Kesinlikle Katılmıyorum” derecesine 1 puan karşılık gelmektedir. Madde puanları 1’den 5’e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Beşli likert tipteki ölçeklerde kullanılan seçeneklere uygun olarak, aritmetik ortalamaların anlamlandırılabilmesi amacıyla değerlendirme aralıkları, “1.00-1.80”, “1.81-2.60”, “2.61-3.40”, “3.41-4.20”, “4.21-5.00” şeklinde ifade edilebilmektedir (Yılmaz, 2010).

Ölçeğin geliştirildiği çalışmada, örneklem normal dağılım göstermediği için eşik değer aritmetik ortalama (\bar{X}) \pm standart sapma (Ss) şeklinde belirlenememiştir. Bağımlılık düzeyinin düşük-orta-yüksek şeklinde sınıflandırılması durumu da; (\bar{X} - Ss (düşük)), (\bar{X} (orta)), (\bar{X} + Ss (yüksek)) şeklinde modellenememiştir. Ancak çalışmada; dağılımın normal olmaması üzerine, dağılım ölçülerinden ortanca

(median) ve çeyrek sapma (quartiles) değerleri kullanılmıştır. Burada ortanca değer eşik değer olarak kabul edilebilmiştir. Tutum düzeylerinin de düşük-orta-yüksek şeklinde sınıflandırılması için de; düşük (ortanca – çeyrek sapma), orta (ortanca), yüksek (ortanca + çeyrek sapma) modeli kullanılmıştır. Bu eşik değer ve tutumların düşük-orta-yüksek şeklinde sınıflandırılması ancak üzerinde çalışılan örneklem için yüksek derecede geçerli sayılacaktır. Bilinmelidir ki, hem eşik değerlerin hesaplanması hem de norm çalışmaları, üzerinde çalışılan her örneklem için yeniden belirlenmelidir (Günüç, 2009: 47). Bu sebeple çalışmamızda bireylerin bağımlılık durumları hakkında daha detaylı sonuçlar elde edebilmek için örnekleme sınıflandırma tekniklerinden “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” tekniği uygulanarak çalışmamızın veri setinin gruplandırılması yeniden belirlenmiştir. Kümeleme analizi: X veri matrisinde yer alan ve doğal gruplamaları kesin olarak bilinmeyen birimleri, değişkenleri ya da birim ve değişkenleri birbiri ile benzer olan alt kümelere (grup, sınıf) ayırmaya yardımcı olan yöntemler topluluğudur (Tatlıdil, 1992). Yani kümeleme analizi, yapıları hakkında kesin bilgilerin bulunmadığı bir veri yığını içindeki birimleri, değişkenleri ya da birim ve değişkenleri birbiri ile benzer olan alt kümelere (grup, sınıf) ayırma yöntemidir.

Ölçeğin geliştirildiği çalışmada da bağımlılık düzeyleri çok yüksek bireyler aritmetik ortalama ve standart sapma (ya da ortanca çeyrek sapma) çatısı altında gözlenememiş, yarı-parametrik yöntemlerden olan “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” uygulanarak, uç bireylerin tümü ayrı bir sınıf şeklinde ortaya çıkabilmiştir. Bu kümeleme yöntemi ile bireylerin bağımlılık düzeyleri daha sağlıklı ve sağlam bir şekilde sınıflanabilmiştir (Günüç, 2009: 48). Ölçeğin geliştirildiği çalışmadan, belirtilen yorum ölçütünden ve ölçek yazarı ile yapılan görüşmeler sonucunda; çalışmamızda yapmış olduğumuz “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” tekniği sonucuna göre veri seti 3 gruba ayrılmıştır. Bu gruplar; “İnternet Bağımlısı Olmayan”, “Risk Grubunda” ve “İnternet Bağımlısı” şeklindedir.

3.3.5. Verilerin Toplanması

Araştırma İzmir ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı özel ve resmi okullarda uygulanmıştır. Bu okullar; Çiğli- Selim Diniz İlköğretim Okulu, Konak-

Özel Türk İlköğretim Okulu, Menemen-Huriye-Mehmet Akçasakız İlköğretim Okulu, Balçova- Salih Dede Lisesi, Karşıyaka Anadolu Lisesi, Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi'dir.

Çalışma araştırmacı tarafından yürütülmüş ve uygulama aşamasında gerektiğinde, okulların sınıf ve rehber öğretmenlerinden yardım istenmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçek ve formun uygulanması, 2011- 2012 öğretim yılının bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Ölçek ve formlar okullarda, sınıf içersinde uygulanarak ve katılımcılar tarafından bireysel olarak doldurulmuştur. Katılımcılara uygulama yapmak için 30- 40 dakika kadar süre verilmiştir. Yapılan tüm uygulamalar sonucunda verilere numaralar verilmiş ve analiz edilmek üzere bir araya getirilmiştir.

3.4 Veri Çözümleme Teknikleri

Veri toplama araçlarının doldurulmasıyla elde edilen veriler, SPSS 15 paket programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Katılımcıların demografik özelliklerine göre ilgili ölçekten elde edilen puanlara ilişkin karşılaştırmalar ile ilgili çözümler için "İki Aşamalı Kümeleme Analizi", "Crosstabs", "Tek Örneklem Kay Kare (Ki Kare) Testi", "Kolmogorov-Smirnov Testi", "Mann-Whitney U Testi", "Kruskal Wallis Testi", "Tek Yönlü Varyans Analizi" ve "Binary Lojistik Regresyon Analizi" teknikleri kullanılarak değerlendirildikten sonra elde edilen bulgular tartışılmış ve öneriler sunulmuş çalışmada tamamlanmıştır.

Araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda internet bağımlılığı yaygınlığı; ergenlerin internet bağımlılık durumları ile sosyo-demografik özellikleri açısından anlamlı bir farkın olup olmadığı, internet bağımlısı olan ve olmayan arasındaki ilişki ve internet bağımlılığına etki eden faktörlere ilişkin bulgular elde edilmiştir. Araştırmanın örnekleme 12- 18 yaş arası 554 ergenden oluşmaktadır. 554 veri SPSS'e girildikten sonra frekans analizi ile eksik, hatalı veri girilip girilmediği kontrol edilmiş, uç değerlere sahip 8 veri çalışmadan elenmiştir.

Bağımlılık durumunun tespiti için “İki Aşamalı Kümeleme Analizi” kullanılmıştır. Sosyo-demografik değişkenler ile bağımlılık durumu arasındaki ilişkinin tespiti için “Crosstabs” analizi yapıp, “Tek Örneklem Kay Kare Testi” ile anlamlılık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmaya katılan ergenlerin internet bağımlılıklarına ilişkin puanların normal dağılım gösterip göstermediği “Kolmogorov-Smirnov Testi”, “Çarpıklık Katsayısı” ve “Grafik” ile incelenerek sınanmıştır. Yapılan analizler sonucunda internet bağımlılığı toplam puanlarının normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < .05$). Dağılımın normal olmamasından dolayı yapılacak istatistiksel analizlerde non-parametrik tekniklerin kullanımı uygundur (Büyüköztürk, 2012: 42). Bu nedenle iki kategoriden oluşan değişkenler için “Mann-Whitney U”, üç ve üçten fazla kategoriden oluşan değişkenler için “Kruskal Wallis Testi” kullanılmıştır. Veri sayısı yeterli olduğu için tek bir değişken için “Tek Yönlü Varyans” analizi kullanılmıştır. İnternet bağımlılığını etkileyen faktörler ise “Binary Lojistik Regresyon Analizi” ile incelenmiştir. Toplam puan üzerinden yapılan değerlendirme sonucu ergenlerin internet bağımlılığı yaygınlığına ilişkin analizler aşağıda sunulmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın istatistiksel sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgular; örneklemin internet bağımlılığı yaygınlığı, internet bağımlılığını etkileyen bireysel ve ailesel faktörler ve kişisel bilgi formundan elde edilen bilgilerle internet bağımlılığının karşılaştırılmasını içermektedir.

4.1. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı ve İnternet Bağımlılığı Yaygınlığının Bireysel Faktörlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

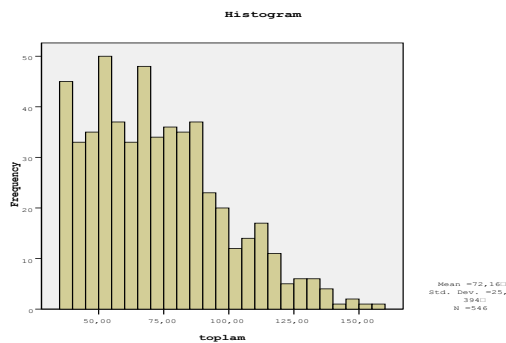
Araştırmaya katılan ergenlerin internet bağımlılıklarına ilişkin puanların normal dağılım gösterip göstermediği kolmogorov-smirnov testi, histogram (Şekil 1) ve kutu çizgi grafiği (Şekil 2) ile incelenerek sınanmıştır. Yapılan analizler sonucunda internet bağımlılığı toplam puanlarının normal dağılım göstermediği görülmüştür ($p < .05$) (Tablo 5). Normallik sağlanmadığı için veri setine karekök dönüşümü uygulanmış fakat normallik yakalanamamıştır.

Tablo 5
Dağılımın Normallığı

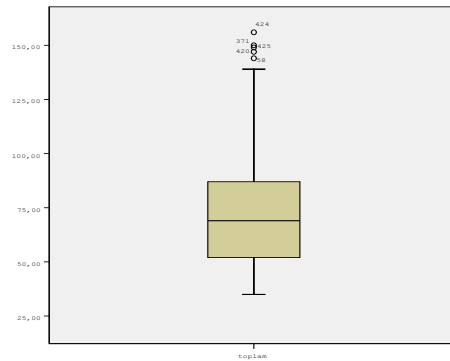
	statistic	Sd	P*	statistic	Sd	P**
Toplam	0,072	546	0,000	0,958	546	0,000

*Kolmogorov-Smirnov testi; **Shapiro-Wilk

Şekil 1

Şekil 2

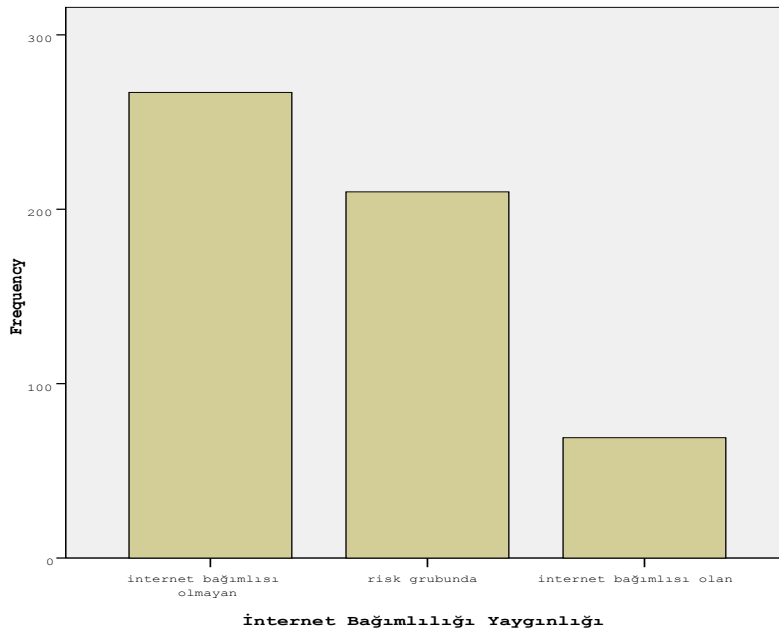

Araştırmaya katılan 546 ergenden 69'u (%12,6) internet bağımlısı, 210'u (% 38,5) risk grubunda ve 267 'si (% 48,9) internet bağımlısı değildir (Tablo 6, Şekil 3).

Tablo 6
İzmir İlinde Yaşayan 12- 18 Yaş Arasındaki Ergenlerde İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	n	%
İnternet bağımlısı olmayan	267	48,9
Risk grubunda	210	38,5
İnternet bağımlısı	69	12,6
Toplam	546	100

Şekil 3

Tek örneklem kay kare testi sonucuna göre, gözlemde 267'si bağımlı olmayan, 210'u risk grubunda ve 69'u internet bağımlısıdır. İzmir ilinde yaşayan 12-18 yaş arasındaki ergenlerde, internet bağımlısı, risk grubunda ve internet bağımlısı olmayanlar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur ($p < .05$) (Tablo 7).

Tablo 7
İnternet Bağımlısı, Risk Grubunda ve İnternet Bağımlısı Olmayanların
Yaygınlığının Karşılaştırılması

	Gözlenen (n)	Beklenen (n)	Gözlenen beklenen farkı	Kay kare	sd	p *
İnternet bağımlısı olmayan	267	182	85	114,165	2	0,000
Risk grubu	210	182	28			
İnternet bağımlısı	69	182	-113			
Toplam	546					

***Tek Örneklem Kay Kare Testi Sonucu**

Araştırma örnelemi toplam 546 bireyden oluşmaktadır. Örneklemin 277'si kız (% 50,7), 269'u erkektir (% 49,3). İnternet bağımlısı olan bireylerin 50'si erkek (% 9,2), 19'u kız (% 3,5) toplam 69 birey (% 12,6) internet bağımlısıdır. Risk grubunda olan birey sayısı 210 (% 38,5), risk grubunda olan bireylerin 107'si kız (% 19,6), 103'ü erkektir (% 18,9). İnternet bağımlısı olmayan birey sayısı ise 267 (% 48,9), internet bağımlısı olmayanların 151'i kız (% 27,7), 116'sı erkektir (% 21,2) (Tablo 8).

Tablo 8
Cinsiyete Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Cinsiyet	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Kız	151(27,7)	107 (19,6)	19 (3,5)	277(50,7)
Erkek	116 (21,2)	103 (18,9)	50 (9,2)	269(49,3)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546(100)

Erkeklerin öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığına ilişkin olarak daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Erkek öğrencilerin internet bağımlılık düzeyi kız öğrencilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir ($p < .05$) (Tablo 9).

Tablo 9
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Kız	277	249,29	69052,50	30549,500	0,000
Erkek	269	298,43	80278,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerde en küçük yaş 12, en büyük yaş 18'dir. Araştırma örneklemini en fazla 17 yaşındaki ergenlerden oluşurken, araştırmaya katılan ergenlerin yaş ortalaması 15,0916'dır (Tablo 10).

Tablo 10
Örneklemin Yaş Ortalamasına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

n		Ortanca	Tepe değer	Ss	En küçük	En büyük
546	15,0916	15	17	1,83814	12	18

Ergenlerin yaşına göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Yaşların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek bağımlılık düzeyine 16 yaştakilerin sahip olduğu, bunu 15, 17 ve 14 yaşın izlediği görülmektedir (Tablo 11).

Tablo 11
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Yaşa Göre Karşılaştırılması

Yaş	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
12	53	232,51	6	15,232	0,019
13	90	260,69			
14	66	268,45			
15	93	292,10			
16	66	324,16			
17	145	274,36			
18	33	226,85			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 57'si 6. sınıfa (% 10,4), 107'si 7. sınıfa (% 19,6), 51'i 8.sınıfa (% 9,3), 110'u 9. sınıfa (% 20,1), 60'ı 10. sınıfa (% 11), 127'si 11. sınıfa (% 23,3), 34'ü 12. sınıfa (% 6,2) devam etmektedir. İnternet bağımlısı olan bireylerden 9. sınıf olan 14 kişi (% 2,6), 11. ve 7. sınıf olan 13'er kişi (% 2,4), 8. ve 10. sınıf olan 11'er kişi (% 2), 6. sınıf olan 5 kişi (% 0,9), 12. sınıf olan 2 kişi (% 0,4) bulunmaktadır (Tablo 12).

Tablo 12
Sınıflara Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	Sınıflar							Toplam
	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	31 (5,7)	62 (11,4)	21 (3,8)	44 (8,1)	24 (4,4)	63 (11,5)	22 (4)	267 (48,9)
Risk grubunda n (%)	21 (3,8)	32 (5,9)	19 (3,5)	52 (9,5)	25 (4,6)	51 (9,3)	10 (1,8)	210 (38,5)
İnternet bağımlısı olan n (%)	5 (0,9)	13 (2,4)	11 (2)	14 (2,6)	11 (2)	13 (2,4)	2 (0,4)	69 (12,6)
Toplam n (%)	57 (10,4)	107 (19,6)	51 (9,3)	110 (20,1)	60 (11)	127 (23,3)	34 (6,2)	546 (100)

Ergenlerin sınıfına göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Sınıfların sıra ortalamaları dikkate alındığında, en yüksek bağımlık düzeyine 8.sınıfa devam eden ergenlerin sahip olduğu, bunu 10, 9 ve 11. sınıfların izlediği görülmektedir (Tablo 13).

Tablo 13
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Sınıflara Göre Karşılaştırılması

Sınıf	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	P *
6.	57	241,05	6	24,219	0,000
7.	107	248,44			
8.	51	306,00			
9.	110	305,67			
10.	60	305,73			
11.	127	275,75			
12.	34	188,66			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Bireylerin doğum sıralarına baktığımızda; 287'si (% 52,9) ilk çocuk, 181'i (% 33,3) ikinci çocuk, 49'u (% 9) üçüncü çocuk, 14'ü (% 2,6) dördüncü çocuk, 7'si (% 1,3) beşinci çocuk, 5'i (% 0,9) altıncı çocuk olarak doğmuştur. Doğum sırasına göre internet bağımlılıklarına baktığımızda; internet bağımlısı olan ergenlerin 37'si (% 6,8) ilk çocuk, 25'i (% 4,6) ikinci çocuk, 2'ser tanesi (% 0,4) üçüncü, dördüncü ve altıncı çocuk, 1'i (% 0,2) beşinci çocuk olarak doğmuştur (Tablo 14).

Tablo 14
Doğum Sırasına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Doğum sırası	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
İlk	133 (24,5)	117 (21,5)	37 (6,8)	287(52,9)
İkinci	88(16,2)	68 (12,5)	25 (4,6)	181(33,3)
Üçüncü	33 (6,1)	14 (2,6)	2 (0,4)	49 (9)
Dördüncü	10 (1,8)	2 (0,4)	2 (0,4)	14 (2,6)
Beşinci	1 (0,2)	5 (0,9)	1 (0,2)	7 (1,3)
Altıncı	1 (0,2)	2 (0,4)	2 (0,4)	5 (0,9)
Toplam	266 (49)	208 (38,3)	69 (12,7)	543 (100)

Ergenlerin doğum sırasına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Altıncı sırada doğanların internet

bağımlılık düzeyleri diğer doğum sıralarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir (Tablo 15).

Tablo 15

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Doğum sırasına Göre Karşılaştırılması

Doğum sırası	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
İlk	287	277,69	5	11,637	0,040
İkinci	181	276,73			
Üçüncü	49	212,65			
Dördüncü	14	236,25			
Beşinci	7	321,79			
Altıncı	5	386,20			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 514'ü (% 94,1) sigara kullanmamakta, 32'si (% 5,9) ise sigara kullanmaktadır. İnternet bağımlılarının ise 6'sı (% 1,1) sigara kullanmakta, 63'ü (% 11,5) sigara kullanmamaktadır. Araştırmaya katılan bireylerin 487'si (% 89,5) alkol tüketmemekte, 57'si (% 10,5) alkol tüketmektedir. İnternet bağımlısı olan bireylerin ise 5'i (% 0,9) alkol tüketmekte, 64'ü (% 11,8) alkol tüketmemektedir (Tablo 16).

Tablo 16

**Sigara Kullanım ve Alkol Tüketimi Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı**

	Sigara kullanımı		Alkol tüketimi		Toplam Sigara/Alkol
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	9 (1,6)	258 (47,3)	23 (4,2)	244 (44,9)	267(48,9)/ 267(49,1)
Risk grubu n (%)	17 (3,1)	193 (35,3)	29 (5,3)	179 (32,9)	210(38,5)/ 208(38,2)
İnternet bağımlısı n (%)	6 (1,1)	63 (11,5)	5 (0,9)	64 (11,8)	69(12,6)/ 69(12,7)
Toplam n (%)	32 (5,9)	514 (94,1)	57 (10,5)	487 (89,5)	546(100)/ 544(100)

Ergenlerin sigara kullanım durumlarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemin sigara kullanım durumlarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, sigara kullananların internet bağımlılık düzeyleri kullanmayanlardan daha yüksektir (Tablo 17).

Tablo 17
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Sigara Kullanımına Göre Karşılaştırılması

Sigara kullanımı	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	32	338,78	10841	6135	0,016
Hayır	514	269,44	138490		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Ergenlerin alkol tüketim durumlarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$) (Tablo 18).

Tablo 18
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Alkol Tüketim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Alkol tüketimi	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	57	308,48	17583,50	11828,500	0,068
Hayır	487	268,29	130656,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 494'ü (% 91,7) yaşamının son beş yılını ilde, 32'si (% 5,9) küçük ilde, 8'i (% 1,5) kasabada, 5'i (% 0,9) köyde geçirmiştir. İnternet bağımlısı olanlardan 60'ı (% 11,1) yaşamının son beş yılını ilde, 7'si (% 1,3), küçük ilde, 1'i (% 0,2) kasabada geçirmiştir. İnternet bağımlısı olup da yaşamının son beş yılını köyde geçiren olmamıştır (Tablo 19).

Tablo 19
Örneklemin Yaşamlarının Son Beş Yılını Geçirdiği Yere Göre İnternet
Bağımlılığı Yaygınlığı

Yaşamının son beş yılını geçirdiği yer	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Köy	3 (0,6)	2 (0,4)	0 (0,0)	5 (0,9)
Kasaba	5 (0,9)	2 (0,4)	1 (0,2)	8 (1,5)
Küçük il	13 (2,4)	12 (2,2)	7 (1,3)	32 (5,9)
İl	244 (45,3)	190 (35,3)	60 (11,1)	494(91,7)
Toplam	265 (49,2)	206 (38,2)	68 (12,6)	539 (100)

Ergenlerin yaşamının son beş yılını geçirdiği yere göre internet bağımlılık durumları farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 20).

Tablo 20
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Örneklemin Yaşamlarının Son Beş
Yılını Geçirdiği Yere Göre Karşılaştırılması

Yaşamının son beş yılını geçirdiği yer	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Köy	5	220,90	3	1,259	0,739
Kasaba	8	259,44			
Küçük il	32	293,20			
İl	494	269,16			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 158'i (% 29,2), internet bağımlısı ergenlerin ise 18'i (% 3,3) evcil hayvan sahibidir (Tablo 21).

Tablo 21
Evcil Hayvan Sahibi Olma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Evcil hayvan sahibi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	70 (12,9)	70 (12,9)	18 (3,3)	158(29,2)
Hayır	194 (35,8)	139 (25,6)	51 (9,4)	384(70,8)
Toplam	264 (48,7)	209 (38,6)	69 (12,7)	542(100)

Ergenlerin evcil hayvan sahibi olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 22).

Tablo 22
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Evcil Hayvan Besleme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Evcil hayvan besleme durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	158	289,34	45715,50	27517,500	0,089
Hayır	384	264,16	101437,50		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 472'sinin (% 86,4) cep telefonu bulunmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin 58'inin (% 10,6), risk grubunda olan ergenlerin 187'sinin (% 34,2), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 227'sinin (% 41,6) cep telefonu bulunmaktadır (Tablo 23).

Tablo 23
Cep Telefonu Olma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Cep telefonu	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	227 (41,6)	187 (34,2)	58 (10,6)	472(86,4)
Hayır	40 (7,3)	23 (4,2)	11(2)	74 (13,6)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546 (100)

Ergenlerin cep telefonu sahibi olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 24).

Tablo 24
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Cep Telefonu Sahibi Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Cep telefonu sahibi olma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	472	275,83	130191	16365	0,384
Hayır	74	258,65	19140		

* **Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 339'unun (% 72,4) cep telefonunun internet bağlantısı bulunmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin 38'inin (% 8,1), risk grubunda olan ergenlerin 134'ünün (% 28,6), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 167'sinin (% 35,7) cep telefonunun internet bağlantısı bulunmaktadır (Tablo 25).

Tablo 25
Cep Telefonunda İnternet Bağlantısı Olma Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Cep telefonunun internet bağlantısı	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	167 (35,7)	134(28,6)	38 (8,1)	339(72,4)
Hayır	59 (12,6)	51 (10,9)	19 (4,1)	129(27,6)
Toplam	226 (48,3)	185(39,5)	57 (12,2)	468(100)

Ergenlerin cep telefonunun internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 26).

Tablo 26
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Cep Telefonunda İnternet Bağlantısı Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Cep telefonunun internet bağlantısı olması	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	339	234,23	79402,50	21772,500	0,943
Hayır	129	235,22	30343,50		

* **Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Tablo 27’de görüldüğü üzere ergenlerin 505’inin (% 92,5) evinde bilgisayarı bulunmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin 59’unun (% 10,8), risk grubunda olan ergenlerin 199’unun (% 36,4), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 274’ünün (% 45,2) evinde bilgisayar bulunmaktadır (Tablo 27).

Tablo 27
Evde Bilgisayar Olma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Evde bilgisayar olması	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	247 (45,2)	199(36,4)	59 (10,8)	505(92,5)
Hayır	20 (3,7)	11 (2)	10 (1,8)	41 (7,5)
Toplam	267 (48,9)	210(38,5)	69 (12,6)	546 (100)

Ergenlerin evinde bilgisayar olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 28).

Tablo 28
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Evde Bilgisayar Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Evde bilgisayar olma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	505	274,33	138539	9931	0,664
Hayır	41	263,22	10792		

* **Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Tablo 29’da görüldüğü üzere ergenlerin evinde bilgisayarı olan ergenlerin 462’sinin (% 91,7) internet bağlantısı bulunmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin 55’inin (% 10,9), risk grubunda olan ergenlerin 185’inin (% 36,7), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 222’sinin (% 44) evindeki bilgisayarda internet bağlantısı bulunmaktadır (Tablo 29).

Tablo 29
Evdeki Bilgisayarda İnternet Bağlantısı Olma Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Bilgisayarın internet bağlantısının olması	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	222 (44)	185(36,7)	55 (10,9)	462(91,7)
Hayır	24 (4,8)	14 (2,8)	4 (0,8)	42 (8,3)
Toplam	246 (48,8)	199(39,5)	59 (11,7)	504(100)

Ergenlerin evindeki bilgisayarında internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 30).

Tablo 30
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Evdeki Bilgisayarda İnternet
Bağlantısı Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Bilgisayarda internet bağlantısı olma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	462	254,77	117705,50	8651,500	0,245
Hayır	42	227,49	9554,50		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerden 135’i (% 24,7) boş zamanlarında müzik dinlediğini, 115’i (% 21,1) internet girdiğini, 93’ü (% 17) spor yaptığını, 73’ü (% 13,4) bilgisayar kullandığını, 64’ü (% 11,7) kitap okuduğunu, 56’sı (% 10,3) diğer etkinlikleri yaptığını (televizyon seyretmek, yemek yapmak, gezmek, vb.), 10’u ise

(% 1,8) resim yaptığını belirtmiştir. İnternet bağımlısı bireylerin 19'u (% 3,5) boş zamanlarında internete girdiğini, 15'i (% 2,7) müzik dinlediğini, 12'si (% 2,2) bilgisayar kullandığını, 12'si (% 2,2) spor yaptığını, 7'si (% 1,3) diğer etkinlikleri yaptığını (televizyon seyretmek, yemek yapmak, gezmek, vb.), 4'ü (% 0,7) kitap okuduğunu belirtmiştir (Tablo 31).

Tablo 31

Boş Zaman Faaliyetlerine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Boş zaman faaliyetleri	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Spor	55 (10,1)	26 (4,8)	12 (2,2)	93(17,0%)
Kitap	46 (8,4)	14 (2,6)	4 (0,7)	64 (11,7)
Resim	6 (1,1)	4 (0,7)	0	10 (1,8)
Bilgisayar	26 (4,8)	35 (6,4)	12 (2,2)	73(13,4)
Müzik	68 (12,5)	52 (9,5)	15 (2,7)	135(24,7)
İnternet	43 (7,9)	53 (9,7)	19 (3,5)	115(21,1)
Diğer	23 (4,2)	26 (4,8)	7 (1,3)	56 (10,3)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546(100)

Ergenlerin boş zaman aktivitelerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemin boş zaman aktivitelerine göre sıra ortalamaları dikkate alındığında, bilgisayar kullananların internet bağımlılık düzeyleri diğer aktivitelere göre daha yüksektir (Tablo 32).

Tablo 32
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Boş Zaman Aktivitelerine Göre Karşılaştırılması

Boş zaman aktivitesi	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Spor	93	232,89	6	46,551	0,000
Kitap	64	194,82			
Resim	10	196,45			
Bilgisayar	73	334,78			
Müzik	135	262,97			
İnternet	115	317,24			
Diğer	56	300,29			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 447'si (% 82) interneti iki yıldan fazla bir süre, 53'ü (% 9,7) bir iki yıl arası, 45'i (% 8,3) bir yıldan az bir süredir kullanmaktadır. İnternet bağımlısı olan ergenlerden 57'si (% 10,5) interneti iki yıldan fazla bir süre, 8'i (% 1,5) bir iki yıl arası, 4'ü (% 0,7) bir yıldan az bir süredir kullanmaktadır (Tablo 33).

Tablo 33
İnternet Kullanım Süresine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanım süresi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Bir yıldan az	31 (5,7)	10(1,8)	4 (0,7)	45(8,3)
Bir iki yıl arası	28 (5,1)	17 (3,1)	8 (1,5)	53(9,7)
İki yıldan fazla	207 (38,0)	183(33,6)	57 (10,5)	447(82,0)
Toplam	266 (48,8)	210(38,5)	69 (12,7)	545(100)

Ergenlerin internet kullanım süresine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemin internet kullanım süresine göre sıra ortalamaları dikkate alındığında, interneti iki yıldan fazla kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi, interneti bir iki yıl arası ile bir yıldan az kullananlardan anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 34).

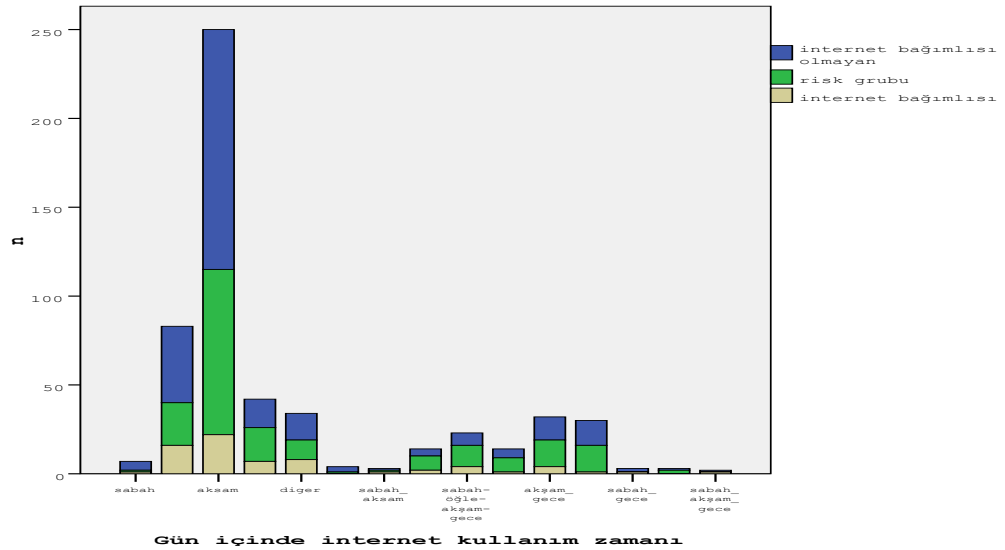
Tablo 34
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
İnternet Kullanım Süresine Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanım süresi	N	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p *
Bir yıldan az	45	181,71	2	16,596	0,000
Bir iki yıl arası	53	274,52			
İki yıldan fazla	447	282,01			

*Kruskal-Wallis testi sonucu

Araştırmaya katılan bireylerin 250'si (% 46) gün içinde akşam, 83'ü (% 15,3) öğle, 42'si (% 7,7) gece, 34'ü (% 6,3) diğer, 32'si (% 5,9) akşam-gece, 30'u (% 5,5) öğle-akşam, 23'ü (% 4,2) sabah-öğle-akşam-gece, 14'er kişi (% 2,6) sabah-öğle-akşam ve öğle-akşam-gece, 7'si (% 1,3) sabah, 4'ü (% 0,7) sabah-öğle, 3'er kişi (% 0,6) sabah-gece, öğle-gece ve sabah-akşam, 2'si (% 0,4) sabah-akşam-gece interneti kullanmaktadır. İnternet bağımlısı olan ergenlerden 22'si (% 4) interneti gece, 16'sı (% 2,9) öğle, 8'i (% 1,5) diğer, 7'si (% 1,3) gece, 4'er kişi (% 0,7) sabah-öğle-akşam-gece ve akşam-gece, 2'si (% 0,4) sabah-öğle-akşam, 1'er kişi (% 0,2) sabah, sabah-akşam, öğle-akşam-gece, öğle-akşam, sabah-gece ve sabah-akşam-gece kullanmaktadır (Şekil 4).

Şekil 4
Gün İçinde İnternet Kullanım Zamanına Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Ergenlerin gün içinde internet kullanım zamanına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemin gün içinde internet kullanım zamanına göre sıra ortalamaları dikkate alındığında, sabah-akşam-gece interneti kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer zamanlarda interneti kullananlardan anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 35).

Tablo 35
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Gün İçinde İnternet Kullanım Zamanına Göre Karşılaştırılması

Gün içinde internet kullanma	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Sabah	7	187,07	14	25,130	0,033
Öğle	83	273,49			
Akşam	250	248,34			
Gece	42	307,60			
Diğer	34	299,22			
Sabah ve öğle	4	174,50			
Sabah ve akşam	3	343,17			
Sabah, öğle ve akşam	14	327,32			
Sabah, öğle, akşam ve gece	23	347,26			
Öğle, akşam ve gece	14	307,18			
Akşam ve gece	32	314,48			
Öğle ve akşam	30	260,72			
Sabah ve gece	3	250,00			
Öğle ve gece	3	345,00			
Sabah, akşam ve gece	2	392,75			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanma süresi en az 1 saat, en fazla 168 saattir. İnternet bağımlısı ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 23,6818, risk grubunda olan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 16,9104, internet bağımlısı olmayan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 8,8423 saattir. Araştırmaya katılan ergenler en

fazla haftada ortalama 2 saat interneti kullanmakta ve örneklemin haftada ortalama internet kullanım süresi 13, 7628 saattir (Tablo 36).

Tablo 36

Örneklemin Haftalık Ortalama İnternet Kullanma Sürelerinin Ortalaması

	n		Ortanca	Tepe değer	Ss	En küçük	En büyük
Toplam	527	13,7628	7	2	21,25686	1	168
İnternet bağımlısı olmayan	260	8,8423					
Risk grubunda	201	16,9104					
İnternet bağımlısı	66	23,6818					

Araştırmaya katılan ergenlerin haftalık internet kullanma saatleri ile internet bağımlısı olmayan, risk grubunda ve internet bağımlısı olanlar arasında fark olup olmadığını sınınanmıştır. Haftalık internet kullanma saatleri ortalaması kıyaslanan internet bağımlısı olmayan, risk grubunda ve internet bağımlısı olanların ortalamaları arasında anlamlı fark vardır ($p < .05$) (Tablo 37).

Tablo 37

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Haftalık Ortalama İnternet Kullanma Sürelerine Göre Karşılaştırılması

	n		Ss	Varyans katsayısı	Kareler toplamı	Sd	Kareler ortalaması	f	p *
İnternet bağımlısı olmayan	260	8,8423	11,62851	Gruplar arası	14779,784	2	7389,892	17,178	,000
Risk grubu	201	16,9104	23,94101						
İnternet bağımlısı	66	23,6818	34,14231	Toplam	240207,025	526			
Toplam	527	13,7780	21,36978						

* Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

Araştırmaya katılan ergenlerin 471'i (% 86,3) interneti evinde, 35'i (% 6,4) diğer yerlerde (komşu, akraba, arkadaş, vb.), 28'i (% 5,1) internet kafede, 12'si (% 2,2) okulda kullanmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerden 58'i (% 10,6) interneti evde, 6'sı (% 1,1) internet cafede, 4'ü (% 0,7) diğer yerlerde (komşu, akraba, arkadaş, vb.), 1'i (% 0,2) ise okulda kullanmaktadır (Tablo 38).

Tablo 38
İnternet Kullanım Yerine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanım yeri	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
İnternet cafe	14 (2,6)	8 (1,5)	6 (1,1)	28(5,1)
Ev	225 (41,2)	188(34,4)	58 (10,6)	471(86,3)
Okul	9 (1,6)	2 (0,4)	1 (0,2)	12 (2,2)
Diğer	19 (3,5)	12 (2,2)	4 (0,7)	35 (6,4)
Toplam	267 (48,9)	210(38,5)	69 (12,6)	546 (100)

Ergenlerin internet kullanım yerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 39).

Tablo 39
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
İnternet Kullanım Yerine Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanım yeri	N	Sıra ortalaması	Sd	x^2	p *
İnternet cafe	28	282,05	3	7,148	0,067
Ev	471	277,95			
Okul	12	167,79			
Diğer	35	243,07			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 202'si (% 37,1) sosyal paylaşım ağlarına girme, 124'ü (% 22,8) ödev yapma, 67'si (% 12,3) oyun oynama, 60'ı (% 11) film izleme, 34'ü (% 6,2) internette dolaşma (webde sörf yapma), 29'u (% 5,3) chat

yapma, 28'i (% 5,1) diğer aktiviteleri yapma, 1'i (% 0,2) alışveriş yapma amacıyla interneti kullanmaktadır. İnternet bağımlılarının 25'i (% 4,6) sosyal paylaşım ağlarına girme, 13'ü (% 2,4) oyun oynama, 8'i (% 1,5) film izleme, 7'şer kişi (% 1,3) ödev ve chat, 5'i (% 0,9) diğer aktiviteleri yapma, 4'ü (% 0,7) internette dolaşma (webde sörf yapma) amacıyla interneti kullanmaktadır (Tablo 40).

Tablo 40
İnternet Kullanım Amacına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanım amacı	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Ödev	87 (16,0)	30(5,5)	37 (1,3)	124(22,8)
Film	32 (5,9)	20 (3,7)	8 (1,5)	60 (11)
Chat	7(1,3)	15 (2,8)	7 (1,3)	29 (5,3)
Oyun	21 (3,9)	33 (6,1)	13 (2,4)	67 (12,3)
Sosyal paylaşım	91 (16,7)	86(15,8)	25 (4,6)	202(37,1)
Web	18 (3,3)	12 (2,2)	4 (0,7)	34 (6,2)
Alışveriş	0	1 (0,2)	0	1 (0,2)
Diğer	11 (2)	12 (2,2)	5 (0,9)	28 (5,1)
Toplam	267 (49)	209(38,3)	69 (12,7)	545(100)

Ergenlerin internet kullanım amacına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklem interneti kullanma amacına göre sıra ortalamaları incelendiğinde, interneti chat yapma amacı ile kullananların internet bağımlılık düzeyleri diğer amaçlarla interneti kullananlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur (Tablo 41).

Tablo 41
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
İnternet Kullanım Amacına Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanma amacı	n	Sıra ortalaması	Sd	χ^2	p *
Ödev	124	199,31	7	53,018	0,000
Film	60	259,99			
Chat	29	367,14			
Oyun	67	335,90			
Sosyal paylaşım	202	279,29			
Web	34	272,79			
Alışveriş	1	325,50			
Diğer	28	332,18			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 481'inin (% 89,1), internet bağımlısı ergenlerin ise 56'sının (% 10,4) sosyal paylaşım ağında hesapları bulunmaktadır (Tablo 42).

Tablo 42
Sosyal Paylaşım Ağında Hesabı Olma Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Sosyal hesap	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	235 (43,5)	190 (35,2)	56 (10,4)	481(89,1)
Hayır	32 (5,9)	17 (3,1)	10 (1,9)	59(10,9)
Toplam	267 (49,4)	207(38,3)	66 (12,2)	540(100)

Ergenlerin sosyal hesaplarının olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 43).

Tablo 43
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Sosyal Hesap Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Sosyal hesabın olması	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	481	272,26	130958,50	13341,500	0,453
Hayır	59	256,13	15111,50		

* **Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 335'i (% 61,4), internet bağımlılarının 52'si (% 9,5), risk grubunda olanların 139'u (% 25,5), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 144'ü (% 26,4) internet kullanırken yiyecek tüketmektedir (Tablo 44).

Tablo 44
İnterneti Kullanırken Yiyecek Tüketme Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanırken yiyecek tüketme	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	144 (26,4)	139 (25,5)	52 (9,5)	335(61,4)
Hayır	123 (22,5)	71 (13)	17 (3,1)	211(38,6)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546 (100)

Ergenlerin internet kullanırken yiyecek tüketme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanırken yiyecek tüketme durumunun sıra ortalaması incelendiğinde, internet kullanırken yiyecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri, internet kullanırken yiyecek tüketmeyenlerden daha yüksektir (Tablo 45).

Tablo 45
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken
Yiyecek Tüketme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Yiyecek tüketme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	335	299,44	100313,50	26651,500	0,000
Hayır	211	232,31	49017,50		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlere tüketilen yiyeceğin türü sorulduğunda evet cevabı verenlerin 225'i (% 67,2) cips-kuruyemiş, 40'ı (% 11,9) ana öğünde yiyeceği yemeği, 38'i (%11,3) diğer yiyecekleri (meyve, vb.), 32'si (% 9,6) fast food türü yiyecekleri tükettiğini belirtmiştir. İnternet kullanırken yiyecek tüketiyorum cevabını veren internet bağımlılarından 32'si (% 9,6) cips-kuruyemiş, 8'i (% 2,4) fast food, 6'şar kişi (% 1,8) ana öğünde yiyeceği yemeği ve diğer yiyecekleri (meyve, vb.) tüketmektedir (Tablo 46).

Tablo 46
İnterneti Kullanırken Tüketilen Yiyeceğin Türüne Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanırken tüketilen yiyeceğin türü	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Ana öğünde yiyeceği yemek	17 (5,1)	17 (5,1)	6 (1,8)	40(11,9)
Fast food	7 (2,1)	17 (5,1)	8 (2,4)	32 (9,6)
Cips kuruyemiş	103 (30,7)	90 (26,9)	32 (9,6)	225(67,2)
Diğer	17 (5,1)	15 (4,5)	6 (1,8)	38 (11,3)
Toplam	144 (43)	139 (41,5)	52 (15,5)	335(100)

Ergenlerin internet kullanırken tükettikleri yiyecek türüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdeki ergenlerin internet kullanırken tükettikleri yiyeceğin türüne göre sıra

ortalamaları incelendiğinde, fast food tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer tür yiyecek tüketenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 47).

Tablo 47
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken Tüketilen Yiyeceğin Türüne Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanırken tüketilen yiyeceğin türü	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Ana öğünde yiyeceği yemek	40	181,48	3	10,194	0,017
Fast food	32	215,41			
Cips kuruyemiş	225	160,66			
Diğer	38	157,38			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 436'sı (% 79,9), internet bağımlılarının 60'ı (% 11), risk grubunda olanların 174'ü (% 31,9), internet bağımlısı olmayanların 202'si (% 37) internet kullanırken içecek tüketmektedir (Tablo 48).

Tablo 48
İnterneti Kullanırken İçecek Tüketme Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanırken içecek tüketme	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	202 (37)	174 (31,9)	60 (11)	436(79,9)
Hayır	65 (11,9)	36 (6,6)	9 (1,6)	110(20,1)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546(100)

Ergenlerin internet kullanırken içecek tüketme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanırken içecek tüketme durumunun sıra ortalaması incelendiğinde, internet kullanırken içecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri, internet kullanırken içecek tüketmeyenlerden daha yüksektir (Tablo 49).

Tablo 49
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken İçecek Tüketme Durumuna Göre Karşılaştırılması

İçecek tüketme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	436	284,72	124138	19088	0,001
Hayır	110	229,03	25193		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 436'sı (% 79,9), internet bağımlılarının 60'ı (% 11) internet kullanırken içecek tükettiklerini belirtmiştir. İnternet kullanırken içecek tükettiğini belirten ergenlerden 208'i (% 47,7) asitli kafeinli içecekleri, 117'si (% 26,8) su, 58'i (% 13,3) çay, 53'ü (% 12,2) diğer (meyve suyu, enerji içeceği, soda, vb.) içecek türlerini tüketmektedir. İnternet kullanırken içecek tükettiğini belirten internet bağımlısı ergenlerden 36'sı (% 8,3) asitli kafeinli içecek, 9'u (% 2,1) su, 8'i (% 1,8) çay ve 7'si (% 1,6) diğer (meyve suyu, enerji içeceği, soda, vb.) içecek türlerini tüketmektedir (Tablo 50).

Tablo 50
İnterneti Kullanırken Tüketilen İçeceğin Türüne Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

İnternet kullanırken tüketilen içeceğin türü	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Asitli kafeinli	82 (18,8)	90 (20,6)	36 (8,3)	208(47,7)
Çay	29 (6,7)	21 (4,8)	8 (1,8)	58 (13,3)
Su	70 (16,1)	38 (8,7)	9 (2,1)	117(26,8)
Diğer	21 (4,8)	25 (5,7)	7 (1,6)	53(12,2)
Toplam	202 (46,3)	174 (39,9)	60 (13,8)	436(100)

Ergenlerin internet kullanırken tükettikleri içecek türüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanırken tükettikleri içeceğin türüne göre sıra

ortalamaları incelendiğinde, asitli kafeinli içecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer tür içecek tüketenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 51).

Tablo 51
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken Tüketilen İçeceğin Türüne Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanırken tüketilen içeceğin türü	N	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Asitli kafeinli	208	242,36	3	19,266	0,000
Çay	58	208,68			
Su	117	179,17			
Diğer	53	222,44			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin 132'sinin (% 24,2) bazen, 75'inin (% 13,8) internet kullanırken ağrısı olmaktadır. İnternet bağımlısı olan ergenlerden 18'inin (% 3,3) ağrısı vardı, 17'sinin ise (% 3,1) bazen ağrısı olmaktadır. Risk grubunda olanlardan 55'inin (% 10,1) bazen, 27'sinin (% 5) ağrısı olmaktadır. İnternet bağımlısı olmayanlardan 60'ının (% 11) bazen, 30'unun (% 5,5) ağrısı olmaktadır (Tablo 52).

Tablo 52
İnternet Kullanırken Fiziksel Ağrı Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Fiziksel ağrı	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	30 (5,5)	27 (5)	18 (3,3)	75(13,8)
Hayır	177 (32,5)	127 (23,3)	34 (6,2)	338(62,0)
Bazen	60 (11)	55 (10,1)	17 (3,1)	132(24,2)
Toplam	267 (49)	209 (38,3)	69 (12,7)	545(100)

Ergenlerin internet kullanırken fiziksel ağrılarının olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (p<.05). Örneklemdaki ergenlerden fiziksel ağrı durumunun sıra ortalamasına göre

fiziksel ağrısı olduğunu belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, ağrısı olmayanlardan ve bazen ağrısı olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 53).

Tablo 53

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken Fiziksel Ağrının Varlığına Göre Karşılaştırılması

Fiziksel ağrı	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Evet	75	315,39	2	9,976	0,007
Hayır	338	257,54			
Bazen	132	288,51			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

İnternet kullanırken ağrısı olduğunu belirten ergenlerden 76'sı (% 37,1) belinin, 56'sı (% 27,3) gözlerinin, 46'sı (% 22,4) boynunun, 27'si (% 13,2) diğer yerlerinde ağrısı olduğunu; internet bağımlısı ergenlerden 13'ü (% 6,3) belinin, 11'i (% 5,4) gözlerinin, 6'sı (% 2,9) boynunun, 5'i (% 2,4) diğer yerlerinde (el bileği, baş, sırt, vb.) ağrısı olduğunu belirtmiştir. Risk grubunda olanların 31'inin (% 15,1) bel, 20'sinin (% 9,8) boyun, 19'unun (% 9,3) göz, 11'inin (% 5,4) diğer yerlerinde ağrısı olmaktadır. İnternet bağımlısı olmayanların 32'sinin (% 15,6) bel, 26'sının (% 12,7) göz, 20'sinin (% 9,8) boyun, 11'inin (% 5,4) diğer yerlerinde ağrısı olmaktadır. (Tablo 54).

Tablo 54

İnternet Kullanırken Fiziksel Ağrı Yerine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Fiziksel ağrının yeri	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Göz	26 (12,7)	19 (9,3)	11 (5,4)	56(27,3)
Boyun	20 (9,8)	20 (9,8)	6 (2,9)	46(22,4)
Bel	32 (15,6)	31 (15,1)	13 (6,3)	76(37,1)
Diğer	11 (5,4)	11 (5,4)	5 (2,4)	27(13,2)
Toplam	89 (43,4)	81 (39,5)	35 (17,1)	205(100)

Ergenlerin internet kullanırken fiziksel ağrının yerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 55).

Tablo 55
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken
Fiziksel Ağrının Yerine Göre Karşılaştırılması

Fiziksel ağrının yeri	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Göz	56	99,76	3	0,559	0,906
Boyun	46	100,16			
Bel	76	105,57			
Diğer	27	107,33			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerden 373 (% 69,1) internet kullanırken gerçek adını, 128'i (% 23,7) gerçek adını bazen kullandığını, 39'u (% 7,2) gerçek adını kullanmadığını; internet bağımlılarının 52'si (% 9,6) internet kullanırken gerçek adını, 12'si (% 2,2) gerçek adını bazen kullandığını, 5'i (% 0,9) gerçek adını kullanmadığını belirtmiştir (Tablo 56).

Tablo 56
İnternet Kullanırken Gerçek Ad Kullanma Durumuna Göre
İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Gerçek ad	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	182 (33,7)	139 (25,7)	52 (9,6)	373(69,1)
Hayır	21 (3,9)	13 (2,4)	5 (0,9)	39 (7,2)
Bazen	61 (11,3)	55 (10,2)	12 (2,2)	128(23,7)
Toplam	264 (48,9)	207 (38,3)	69 (12,8)	540 (100)

Ergenlerin internet kullanırken gerçek adlarını kullanma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 57).

Tablo 57
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken Gerçek Adın Kullanımına Göre Karşılaştırılması

Gerçek ad kullanma	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Evet	373	273,15	2	0,715	0,699
Hayır	39	251,33			
Bazen	128	268,61			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerden 183'ü (% 33,5) flörtü olduğunu, internet bağımlısı olan ergenlerden 30'unun (% 5,5), risk grubunda olanların 75'inin (% 13,7), internet bağımlısı olmayanların 78'sinin (% 14,3) flörtü bulunmaktadır (Tablo 58).

Tablo 58
Flörtün Olması Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Flörtün olması	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	78 (14,3)	75 (13,7)	30 (5,5)	183(33,5)
Hayır	189 (34,6)	135 (24,7)	39 (7,1)	363(66,5)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546(100)

Ergenlerin internet kullanımlarının flörtlerinin olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemdaki ergenlerin flörtleri olma durumunun sıra ortalamasına göre, flörtü olanların internet bağımlılık düzeyleri flörtü olmayanlardan anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 59).

Tablo 59
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının
Ergenlerin Flörtleri Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Flörtün olması	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	183	299,13	54740	28525	0,007
Hayır	363	260,58	94591		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya flörtü olduğunu belirtenlerin 28'i (% 15,5) flörtü ile internette tanıştığını; internet bağımlısı olan ergenlerden flörtü olduğunu belirtenlerin 14'ü (% 7,7), risk grubunda olanların 11'i (% 6,1), internet bağımlısı olmayanların 3'ü (% 1,7) flörtü ile internette tanışmıştır (Tablo 60).

Tablo 60
Flörtle İnternette Tanışma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Flörtle internette tanışma	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	3 (1,7)	11 (6,1)	14 (7,7)	28(15,5)
Hayır	75 (41,4)	62 (34,3)	16 (8,8)	153(84,5)
Toplam	78 (43,1)	73 (40,3)	30 (16,6)	181(100)

Ergenlerin internet kullanımlarının flörtlerinin internet aracılığıyla olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin flörtleri ile internette tanışma durumunun sıra ortalamasına göre, flörtü ile internette tanışanların internet bağımlılık düzeyleri flörtü ile internette tanışmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 61).

Tablo 61
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ergenlerin Flörtleri İle İnternette Tanışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Flörtün internette olması	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	28	138,23	3870,50	819,500	0,000
Hayır	153	82,36	12600,50		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerden 110'u (% 20,3) internet kullanmanın günlük işlerini aksattığını, 134'ü (% 24,7) uyku düzenini, 60'ı (% 11) yemek düzenini etkilediğini belirtmiştir. İnternet bağımlılarının ise 28'i (% 5,2) internet kullanmanın günlük işlerini aksattığını, 36'sı (% 6,6) uyku düzenini, 20'si (% 3,7) yemek düzenini etkilediğini belirtmiştir (Tablo 62).

Tablo 62
İnternet Kullanımının Günlük İşleri, Uyku ve Yemek Düzenini Aksatma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	Günlük işleri aksatma			Uyku düzenini aksatma			Yemek düzenini aksatma		
	Evet	Hayır	Toplam	Evet	Hayır	Toplam	Evet	Hayır	Toplam
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	29 (5,4)	236 (43,5)	265 (48,9)	35 (6,5)	232 (42,8)	267 (49,3)	16 (2,9)	251 (46,2)	267 (49,2)
Risk grubu n (%)	53 (9,8)	155 (28,6)	208 (38,4)	63 (11,6)	143 (26,4)	206 (38)	24 (4,4)	183 (33,7)	207 (38,1)
İnternet bağımlısı n (%)	28 (5,2)	41 (7,6)	69 (12,7)	36 (6,6)	33 (6,1)	69 (12,7)	20 (3,7)	49 (9)	69 (12,7)
Toplam	110 (20,3)	432 (79,7)	542 (100)	134 (24,7)	408 (75,3)	542 (100)	60 (11)	483 (89)	543 (100)

Ergenlerin internet kullanımının günlük işleri aksatma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımının günlük işleri aksatma durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, günlük işlerini aksattığını belirtenlerin

internet bağımlılık düzeyleri, günlük işlerini aksatmadığını belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 63).

Tablo 63

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Günlük İşleri Aksatma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Günlük işleri aksatma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	110	356,58	39224	14401	0,000
Hayır	432	249,84	107929		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Ergenlerin internet kullanımlarının uyku düzenini aksatma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımlarının uyku düzenini aksatma durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, uyku düzenini aksattığını belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, uyku düzenini aksatmadığını belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 64).

Tablo 64

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Uyku Düzenini Aksatma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Uyku düzenini aksatma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	134	366,66	49133	14584	0,000
Hayır	408	240,25	98020		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Ergenlerin internet kullanımlarının yemek düzenini aksatma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımlarının yemek düzenini aksatma durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, yemek düzenini aksattığını belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, yemek düzenini aksatmadığını belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 65).

Tablo 65
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Yemek Düzenini Aksatma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Yemek düzenini aksatma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	60	373,57	22414	8396	0,000
Hayır	483	259,38	125282		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerden 75'i (% 13,7) internet kullanmanın aile ilişkilerini, 25'i (% 4,6) arkadaş ilişkilerini, 27'si (% 5) öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilediğini; internet bağımlısı ergenlerden 23'ü (% 4,2) internet kullanmanın aile ilişkilerini, 10'u (% 1,8) arkadaş ilişkilerini, 11'i (% 2) öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilediğini belirtmiştir (Tablo 66).

Tablo 66
İnternet Kullanımının Aile, Arkadaş ve Öğretmen İlişkilerini Olumsuz Etkileme Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	Aile ilişkisini olumsuz etkileme			Arkadaş ilişkisini olumsuz etkileme			Öğretmen ilişkisini olumsuz etkileme		
	Evet	Hayır	Toplam	Evet	Hayır	Toplam	Evet	Hayır	Toplam
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	11 (2)	256 (46,9)	267 (48,9)	4 (0,7)	261 (48,2)	265 (49)	4 (0,7)	260 (48,1)	264 (48,8)
Risk grubu n (%)	41 (7,5)	169 (31)	210 (38,5)	11 (2)	197 (36,4)	208 (38,4)	12 (2,2)	197 (36,4)	209 (38,6)
İnternet bağımlısı n (%)	23 (4,2)	46 (8,4)	69 (12,6)	10 (1,8)	58 (10,7)	68 (12,6)	11 (2)	57 (10,5)	68 (12,6)
Toplam n (%)	75 (13,7)	471 (86,3)	546 (100)	25 (4,6)	516 (95,4)	541 (100)	27 (5)	514 (95)	541 (100)

Ergenlerin internet kullanımının aile ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımının aile

ilişkinin olumsuz etkileme durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, aile ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, aile ilişkisini olumsuz etkilemediğini belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 67).

Tablo 67

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Aile İlişkisini Olumsuz Etkileme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Aile ilişkisini olumsuz etkileme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	75	392,82	29461,50	8715,500	0,000
Hayır	471	254,50	119869,50		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Ergenlerin internet kullanımlarının arkadaş ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımlarının arkadaş ilişkisini olumsuz etkileme durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, arkadaş ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, arkadaş ilişkisini olumsuz etkilemediğini belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 68).

Tablo 68

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Arkadaş İlişkisini Olumsuz Etkileme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Arkadaş ilişkisini olumsuz etkileme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	25	396,72	9918	3307	0,000
Hayır	516	264,91	136693		

***Mann-Whitney U Testi Sonucu**

Ergenlerin internet kullanımlarının öğretmen ilişkisini olumsuz etkileme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık

göstermektedir ($p < .05$). Örneklemdaki ergenlerin internet kullanımlarının öğretmen ilişkisini olumsuz etkileme durumunun sıra ortalamaları incelendiğinde, öğretmen ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, öğretmen ilişkisini olumsuz etkilemediğini belirtenlerden anlamlı olarak daha yüksektir (Tablo 69).

Tablo 69
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanımının Öğretmen İlişkisini Olumsuz Etkileme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Öğretmen ilişkisini olumsuz etkileme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	27	406,50	10975,50	3280,500	0,000
Hayır	514	263,88	135635,50		

*Mann-Whitney U Testi Sonucu

4.2. İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı ve İnternet Bağımlılığı Yaygınlığının Ailesel Faktörlerle Karşılaştırılmasına İlişkin Analizler

Araştırmaya katılanlardan 304 kişi (% 55,9) ekonomik durumunu orta, 169 kişi (% 31,1) ortanın üstü, 35 kişi (% 6,4) yüksek, 21 kişi (% 3,9) ortanın altı ve 15 kişi (% 2,8) düşük olarak tanımlamıştır. İnternet bağımlısı bireylerin 38'i (% 7) ekonomik durumu orta, 17'si (% 3,1) ortanın üstü, 5'i (% 0,9) yüksek, 4'er kişi (% 0,7) durumunun ortanın altı ve düşüktür (Tablo 70).

Tablo 70
Ekonomik Duruma Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Ailenin ekonomik durumu	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Düşük	10 (1,8)	1 (0,2)	4 (0,7)	15 (2,8)
Ortanın altı	7 (1,3)	10 (1,8)	4 (0,7)	21 (3,9)
Orta	145 (26,7)	121(22,2)	38 (7)	304(55,9)
Ortanın üstü	84 (15,4)	68 (12,5)	17 (3,1)	169(31,1)
Yüksek	21 (3,9)	9 (1,7)	5 (0,9)	35 (6,4)
Toplam	267 (49,1)	209(38,4)	68(12,5)	544(100)

Ergenlerin ekonomik durumlarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 71).

Tablo 71
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ekonomik Duruma Göre Karşılaştırılması

Ekonomik durum	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Düşük	15	229,43	4	4,616	0,329
Ortanın altı	21	332,88			
Orta	304	273,93			
Ortanın üstü	169	269,20			
Yüksek	35	258,19			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 300'ünün (% 55,2) iki kardeş, 98'inin (% 18) üç kardeş, 94'ünün (% 17,3) tek çocuk, 32'sinin (% 5,9) dört kardeş, 13'ünün (% 2,4) beş kardeş, 6'sının (% 1,1) altı kardeş olduğu görülmüştür. Kardeş sayılarına göre internet bağımlılıklarına baktığımızda, internet bağımlısı olan ergenlerin 42'si (% 7,7) iki kardeş, 12'si (% 2,2) tek çocuk, 10'u (% 1,8) üç kardeş, 2'ser tanesi (% 0,4) dört ve altı kardeş, 1'i (% 0,2) beş kardeştir (Tablo 72).

Tablo 72
Kardeş Sayısına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Kardeş sayısı	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Tek	44 (8,1)	38 (7)	12 (2,2)	94 (17,3)
İki	135 (24,9)	123 (22,7)	42 (7,7)	300(55,2)
Üç	57 (10,5)	31 (5,7)	10 (1,8)	98 (18)
Dört	21 (3,9)	9 (1,7)	2 (0,4)	32 (5,9)
Beş	6 (1,1)	6 (1,1)	1 (0,2)	13 (2,4)
Altı	3 (0,6)	1 (0,2)	2 (0,4)	6 (1,1)
Toplam	266 (49)	208 (38,3)	69 (12,7)	543 (100)

Ergenlerin kardeş sayılarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 73).

Tablo 73
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Kardeş sayısına Göre Karşılaştırılması

Kardeş sayısı	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Tek	94	282,34	5	10,953	0,052
İki	300	285,08			
Üç	98	248,24			
Dört	32	207,75			
Beş	13	232,04			
Altı	6	273,33			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 478'inin (% 88) anne ve babasının birlikte yaşadığı, 34'ünün (% 6,3) anne ve babasının boşandığı, 12'sinin (% 2,2) anne ve babasının ayrı yaşadığı, 11'inin (% 2) babasının ölmüş, 8'inin (% 1,5) annesinin ölmüş olduğu görülmektedir. İnternet bağımlılarının ise 61'inin (% 11,2) anne ve babasının birlikte olduğunu, 3 kişinin (% 0,6) anne-babasının boşandığını, 3 kişinin (% 0,6) anne-babasının ayrı yaşadığını, 1'er kişi de (% 0,2) anne, babasının ölmüş olduğunu belirtilmiştir (Tablo 74).

Tablo 74
Örneklemin Anne-Baba Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Anne- Baba	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Birlikteler	245 (45,1)	172 (31,7)	61 (11,2)	478 (88)
Anne ölü	2 (0,4)	5 (0,9)	1 (0,2)	8 (1,5)
Baba ölü	1 (0,2)	9 (1,7)	1 (0,2)	11 (2)
Boşandılar	13 (2,4)	18 (3,3)	3 (0,6)	34 (6,3)
Ayrı yaşıyorlar	4 (0,7)	5 (0,9)	3 (0,6)	12 (2,2)
Toplam	265 (48,8)	209 (38,5)	69 (12,7)	543(100)

Ergenlerin anne-baba durumlarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$) (Tablo 75).

Tablo 75
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Anne Baba Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne baba	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Birlikteler	478	266,01	4	7,956	0,093
Anne ölü	8	318,56			
Baba ölü	11	371,68			
Boşanmış	34	293,79			
Ayrı yaşıyor	12	326,63			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırma örneklemindeki bireylerin anne eğitimin düzeyleri; bireylerin 153'ünün annesi (%28,2) lise, 147'sinin annesi (%27,1) ilkokul, 111'nin annesi (%20,4) üniversite, 80'nin annesi (14,7) ortaokul, 22'sinin annesi (%4,1) yüksek lisans-doktora mezunu, 20'sinin annesi (%3,7) okuryazar, 10'unun annesi (%1,8) okuryazar değildir. İnternet bağımlısı olan bireylerin anne eğitim düzeyleri; 20'sinin annesi (% 3,7) ilkokul, 17'sinin annesi (% 3,1) ortaokul, 16'sının annesi (% 2,9) lise, 8'inin annesi (% 1,5) üniversite, 4'ünün annesi (% 0,7) yüksek lisans-doktora mezunu, 3'ünün annesi (% 0,6) okuryazar, 1'inin annesi (% 0,2) okuryazar değildir (Tablo 76).

Tablo 76
Anne Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Annenin eğitim düzeyi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Okuryazar değil	7 (1,3)	2 (0,4)	1 (0,2)	10(1,8)
Okuryazar	11(2)	6 (1,1)	3 (0,6)	20(3,7)
İlkokul	77(14,2)	50(9,2)	20(3,7)	147(27,1)
Ortaokul	38(7)	25(4,6)	17(3,1)	80(14,7)
Lise	65(12)	72(13,3)	16(2,9)	153(28,2)

Üniversite	55(10,1)	48(8,8)	8(1,5)	111(20,4)
Lisansüstü	12(2,2)	6(1,1)	4(0,7)	22(4,1)
Toplam	265(48,8)	209(38,5)	69(12,7)	543(100)

Ergenlerin anne eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 77).

Tablo 77
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne eğitim durumu	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Okuryazar değil	10	181,80	6	7,444	0,282
Okuryazar	20	223,58			
İlkokul	147	270,44			
Ortaokul	80	273,33			
Lise	153	290,06			
Üniversite	111	266,49			
Lisansüstü	22	264,80			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Bireylerin baba eğitim düzeyleri; 165'inin babası (% 30,5) lise, 157'sinin babası (% 29) üniversite, 97'sinin babası (% 17,9) ilkokul, 77'sinin babası (% 14,2) ortaokul, 32'sinin babası (% 5,9) yüksek lisans-doktora mezunu, 9'unun babası (% 1,7) okuryazar, 4'ünün babası (% 0,7) okuryazar değildir. İnternet bağımlısı bireylerin baba eğitim düzeyleri; 17'ser tanesinin babası (% 3,1) lise ve üniversite mezunu, 16'sının babası (% 3) ortaokul, 11'inin babası (% 2) ilkokul, 5'inin babası (% 0,9) yüksek lisans-doktora mezunu, 2'sinin babası (% 0,4) okuryazardır. İnternet bağımlısı olan bireylerden babası okuma yazma bilmeyen yoktur (Tablo 78).

Tablo 78
Baba Eğitim Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Babanın eğitim düzeyi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Okuryazar değil	2(0,4)	2(0,4)	0	4(0,7)
Okuryazar	5(0,9)	2(0,4)	2(0,4)	9(1,7)
İlkokul	54(10)	32(5,9)	11(2)	97(17,9)
Ortaokul	29(5,4)	32(5,9)	16(3)	77(14,2)
Lise	71(13,1)	77(14,2)	17(3,1)	165(30,5)
Üniversite	87(16,1)	53(9,8)	17(3,1)	157(29)
Lisansüstü	18(3,3)	9(1,7)	5(0,9)	32(5,9)
Toplam	266(49,2)	207(38,3)	68(12,6)	541(100)

Ergenlerin baba eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$) (Tablo 79).

Tablo 79
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Baba eğitim durumu	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Okuryazar değil	4	201,88	6	12,325	0,055
Okuryazar	9	265,39			
İlkokul	97	242,01			
Ortaokul	77	307,37			
Lise	165	289,72			
Üniversite	157	255,75			
Lisansüstü	32	259,86			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 191'inin (% 35,1) annesi, 484'ünün (% 89,6) babası çalışmakta; 353 bireyin (% 64,9) annesi, 56 bireyin (% 10,4) babası çalışmamaktadır. İnternet bağımlısı bireylerin 25'inin (% 4,6) annesi, 59'unun (%

10,9) babası çalışmakta; 44'ünün (% 8,1) annesi, 9'unun (% 1,7) babası çalışmamaktadır (Tablo 80).

Tablo 80

Anne-Babanın Çalışma Durumlarına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	Annenin çalışma durumu		Babanın çalışma durumu		Toplam Anne / Baba
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	81 (14,9)	185 (34)	241 (44,6)	25 (4,6)	266 (48,9)/ 266 (49,3)
Risk grubu n (%)	85 (15,6)	124 (22,8)	184 (34,1)	22 (4,1)	209 (38,4)/ 206 (38,1)
İnternet bağımlısı n (%)	25 (4,6)	44 (8,1)	59 (10,9)	9 (1,7)	69 (12,7)/ 68 (12,6)
Toplam n (%)	191 (35,1)	353(64,9)	484 (89,6)	56 (10,4)	(544)100/ 540 (100)

Annesi çalışan ergenlerin, çalışmayan ergenlere göre internet bağımlılığına ilişkin olarak daha yüksek ortalamaya sahip oldukları görülmektedir. Annesi çalışan ergenlerin internet bağımlılığı annesi çalışmayanlara göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$) (Tablo 81).

Tablo 81

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Annenin Çalışma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Annenin çalışma durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	191	293,12	55985,50	29773,500	0,024
Hayır	353	261,34	92254,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Ergenlerin babalarının çalışma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 82).

Tablo 82
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Babanın Çalışma Durumuna
Göre Karşılaştırılması

Babanın çalışma durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	484	267,16	129303,50	11933,500	0,143
Hayır	56	299,40	16766,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin anne meslekleri şu şekildedir: 332'sinin annesi (% 61,4) çalışmıyor, 109'unun annesi (% 20,1) diğer (memur, emekli, vb.), 50'sinin annesi (% 9,2) öğretmen, 37'sinin annesi (% 6,8) işçi, 7'sinin annesi (% 1,3) mühendis, 6'sının annesi (% 1,1) doktordur. İnternet bağımlısı olan bireylerin anne meslekleri: 44'ünün annesi (% 8,1) çalışmıyor, 15'inin annesi (% 2,8) diğer (memur, emekli, vb.), 7'sinin annesi (% 1,3) işçi, 2'sinin annesi (% 0,4) öğretmen, 1'inin annesi (% 0,2) mühendistir (Tablo 83).

Tablo 83
Anne Mesleğine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Annenin mesleği	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Çalışmıyor	171(31,6)	117(21,6)	44(8,1)	332(61,4)
İşçi	13(2,4)	17(3,1)	7(1,3)	37(6,8)
Öğretmen	22(4,1)	26(4,8)	2(0,4)	50(9,2)
Doktor	5(0,9)	1(0,2)	0	6(1,1)
Mühendis	4(0,7)	2(0,4)	1(0,2)	7(1,3)
Diğer	50(9,2)	44(8,1)	15(2,8)	109(20,1)
Toplam	265(49)	207(38,3)	69(12,8)	541(100)

Ergenlerin anne mesleğine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$) (Tablo 84).

Tablo 84**İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Anne Mesleğine Göre Karşılaştırılması**

Anne mesleği	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Çalışmıyor	332	264,03	5	5,026	0,413
İşçi	37	307,53			
Öğretmen	50	279,32			
Doktor	6	202,17			
Mühendis	7	230,93			
Diğer	109	282,39			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan ergenlerin baba meslekleri ise, 301'inin babası (% 56,5) diğer (memur, emekli, asker, muhasebeci, polis, vb.), 149'unun babası (% 28) işçi, 34'ünün babası (% 6,4) mühendis, 22'sinin babası (% 4,1) öğretmen, 18'inin babası (% 3,4) çalışmıyor, 9'unun babası (% 1,7) doktordur. İnternet bağımlısı bireylerin baba meslekleri: 38'inin babası (% 7,1) diğer (memur, emekli, asker, muhasebeci, polis, vb.), 20'sinin babası (% 3,8) işçi, 5'inin babası (% 0,9) çalışmıyor, 3'ünün babası (% 0,6) mühendis, 1'er tanesinin babası (% 0,2) doktor ve öğretmendir (Tablo 85).

Tablo 85**Baba Mesleğine Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı**

Babanın mesleği	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Çalışmıyor	6(1,1)	7(1,3)	5(0,9)	18(3,4)
İşçi	75(14,1)	54(10,1)	20(3,8)	149(28)
Öğretmen	11(2,1)	10(1,9)	1(0,2)	22(4,1)
Doktor	5(0,9)	3(0,6)	1(0,2)	9(1,7)
Mühendis	15(2,8)	16(3)	3(0,6)	34(6,4)
Diğer	151(28,3)	112(21)	38(7,1)	301(56,5)
Toplam	263(49,3)	202(37,9)	68(12,8)	533(100)

Ergenlerin baba mesleğine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p > .05$) (Tablo 86).

Tablo 86

İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Baba Mesleğine Göre Karşılaştırılması

Baba mesleği	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Çalışmıyor	18	348,11	5	6,544	0,257
İşçi	149	254,65			
Öğretmen	22	269,95			
Doktor	9	230,33			
Mühendis	34	265,38			
Diğer	301	269,33			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin annelerinin fiziksel ve ruhsal hastalıklarının varlığına ilişkin bulguları şu şekildedir: araştırmaya katılan bireylerin 512'sinin annesinin (% 94,1) fiziksel hastalığı, 534'ünün annesinin (% 98) ruhsal hastalığı yoktur. Bireylerin 32'sinin annesinin (% 5,9) fiziksel hastalığı, 11'inin annesinin (% 2) ruhsal hastalığı vardır. İnternet bağımlısı bireylerin 7'sinin annesinin (% 1,3) fiziksel hastalığı, 3'ünün annesinin (% 0,6) ise ruhsal hastalığı bulunmakta; 62'sinin annesinin (% 11,4) fiziksel hastalığı, 66'sının annesinin (% 12,1) ruhsal hastalığı bulunmamaktadır (Tablo 87).

Tablo 87

Annenin Fiziksel ve Ruhsal Hastalık Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

	Annenin fiziksel hastalığı		Annenin ruhsal hastalığı		Toplam Fiziksel/ ruhsal
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	12 (2,2)	253 (46,5)	3(0,6)	263(48,3)	265 (48,7)/ 266 (48,8)
Risk grubu n (%)	13 (2,4)	197 (36,2)	5(0,9)	205 (37,6)	210 (38,6)/ 210 (38,5)
İnternet bağımlısı n (%)	7 (1,3)	62 (11,4)	3(0,6)	66 (12,1)	69 (12,7)/ 69 (12,7)
Toplam n (%)	32 (5,9)	512 (94,1)	11(2)	534(98)	544(100)/545(100)

Ergenlerin annelerinin fiziksel hastalık durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 88).

Tablo 88
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Annenin Fiziksel Hastalık Durumuna Göre Karşılaştırılması

Annenin fiziksel hastalık	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	32	312,33	9994,50	6917,500	0,139
Hayır	512	270,01	138245,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Ergenlerin annelerinin ruhsal hastalık durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 89).

Tablo 89
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Annenin Ruhsal Hastalık Durumuna Göre Karşılaştırılması

Annenin ruhsal hastalık	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	11	345,45	3800	2140	0,123
Hayır	534	271,51	144985		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Tablo 90'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan bireylerin 507'sinin babasının (% 94,1) fiziksel, 525'inin babasının (% 97,4) ruhsal hastalığı bulunmamakta; 32'sinin babasının (% 5,9) fiziksel, 14'ünün babasının (% 2,6) ruhsal hastalığı bulunmaktadır. İnternet bağımlısı bireylerin 64'ünün babasının (% 11,9) fiziksel, 66'sının babasının (% 12,2) ruhsal hastalığı bulunmamakta; 4'ünün babasının (% 0,7) fiziksel, 2'sinin babasının (% 0,4) ruhsal hastalığı bulunmaktadır (Tablo 90).

Tablo 90
Babanın Fiziksel ve Ruhsal Hastalık Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı
Yaygınlığı

	Babanın fiziksel hastalığı		Babanın ruhsal hastalığı		Toplam Fiziksel/ ruhsal
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	
İnternet bağımlısı olmayan n (%)	16(3)	250 (46,4)	9(1,7)	257(47,7)	266 (49,4)/ 266 (49,4)
Risk grubu n (%)	12(2,2)	193 (35,8)	3(0,6)	202(37,5)	205(38)/ 205(38)
İnternet bağımlısı n (%)	4(0,7)	64(11,9)	2(0,4)	66(12,2)	68(12,6)/ 68(12,6)
Toplam n (%)	32(5,9)	68(12,6)	14(2,6)	525(97,4)	539 (100)/ 539 (100)

Ergenlerin babalarının fiziksel hastalık durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 91).

Tablo 91
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Babanın Fiziksel Hastalık Durumuna
Göre Karşılaştırılması

Babanın fiziksel hastalık	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	32	286,05	9153,50	7598,500	0,548
Hayır	507	268,99	136376,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Ergenlerin babalarının ruhsal hastalık durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 92).

Tablo 92
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Babanın Ruhsal Hastalık Durumuna
Göre Karşılaştırılması

Babanın ruhsal hastalık	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	14	247,61	3466,50	3361,500	0,586
Hayır	525	270,60	142063,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Araştırmaya katılan bireylerin 309'unun annesinin (% 64,9) hiçbir alışkanlığı yoktur. 154'ünün annesinin (% 32,4) sigara kullanma alışkanlığı, 6'sının annesinin (% 1,3) sigara ve alkol kullanma alışkanlığı, 5'inin annesinin (% 1,1) alkol kullanma alışkanlığı, 2'sinin annesinin (% 0,4) madde kullanma alışkanlığı vardır. İnternet bağımlısı bireylerin 33'ünün annesinin (% 6,9) alışkanlığı yoktur. İnternet bağımlısı bireylerin 23'ünün annesinin (% 4,8) sigara kullanma alışkanlığı, 2'sinin annesinin (% 0,4) sigara ve alkol kullanma alışkanlığı, 1 kişinin annesi de (% 0,2) madde kullanmaktadır. İnternet bağımlısı olan ve annesi sadece alkol kullanan bulunmamaktadır (Tablo 93).

Tablo 93

Anne Alışkanlıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Annenin alışkanlıkları	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Sigara	62 (13)	69 (14,5)	23 (4,8)	154(32,4)
Alkol	2 (0,4)	3 (0,6)	0	5(1,1)
Madde	1 (0,2)	0	1 (0,2)	2(0,4)
Alışkanlığı yok	167 (35,1)	109(22,9)	33 (6,9)	309(64,9)
Alkol ve sigara	0	4 (0,8)	2 (0,4)	6(1,3)
Toplam	232 (48,7)	185 (38,9)	59 (12,4)	476(100)

Ergenlerin anne alışkanlıklarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemin anne alışkanlıklarına göre internet bağımlılık durumlarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, annesi alkol ve sigara kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri, annesi sigara, alkol, madde kullanan ve annesinin alışkanlığı olmayan ergenlerden daha yüksektir (Tablo 94).

Tablo 94
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Anne Alışkanlıklarına Göre
Karşılaştırılması

Anne alışkanlıkları	n	Sıra ortalaması	sd	x ²	p *
Sigara	154	263,83	4	15,375	0,004
Alkol	5	237,90			
Madde	2	286,75			
Alışkanlığı yok	309	222,92			
Alkol ve sigara	6	375,33			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Bireylerin 220'sinin babasının (% 44,5) hiçbir alışkanlığı yoktur. 211 kişinin babasının (% 42,7) sigara kullanma alışkanlığı, 35'inin babasının (% 7,1) sigara ve alkol kullanma alışkanlığı, 26'sının babasının (% 5,3) alkol kullanma alışkanlığı, 2'sinin babasının (% 0,4) madde kullanma alışkanlığı bulunmaktadır. İnternet bağımlısı bireylerin 25'inin babasının (% 5,1) alışkanlığı yoktur. İnternet bağımlısı bireylerin 22'sinin babasının (% 4,5) sigara kullanma alışkanlığı, 9'unun babasının (% 1,8) sigara ve alkol kullanma alışkanlığı, 4'ünün babasının (% 0,8) alkol kullanma alışkanlığı bulunmakta, 1 kişinin babası da (% 0,2) madde kullanmaktadır (Tablo 95).

Tablo 95
Baba Alışkanlıklarına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Babanın alışkanlıkları	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Sigara	104(21,1)	85(17,2)	22 (4,5)	211(42,7)
Alkol	13 (2,6)	9 (1,8)	4 (0,8)	26 (5,3)
Madde	1 (0,2)	0	1 (0,2)	2(0,4)
Alışkanlığı yok	117 (23,7)	78 (15,8)	25 (5,1)	220(44,5)
Alkol ve sigara	10 (2)	16 (3,2)	9 (1,8)	35 (7,1)
Toplam	245 (49,6)	188 (38,1)	61 (12,3)	494(100)

Ergenlerin baba alışkanlıklarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemin baba alışkanlıklarına göre internet bağımlılık durumlarının sıra ortalamaları dikkate alındığında, babası alkol ve sigara kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri, babası sigara, alkol, madde kullanan ve babasının alışkanlığı olmayan ergenlerden daha yüksektir (Tablo 96).

Tablo 96
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Baba Alışkanlıklarına Göre Karşılaştırılması

Baba alışkanlıkları	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Sigara	211	245,14	4	16,063	0,003
Alkol	26	267,73			
Madde	2	300,75			
Alışkanlığı yok	220	233,07			
Alkol ve sigara	35	334,34			

*Kruskal-Wallis testi sonucu

Tablo 97’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan ergenlerden 100’ünün (% 18,5) ailesinde (anne baba dışında) sigara, alkol ve madde kullanan bulunmaktadır. İnternet bağımlısı bireylerden 15’inin (% 2,8), risk grubunda olan ergenlerden 43’ünün (% 7,9), internet bağımlısı olmayan ergenlerden 42’sinin (% 7,7) ailesinde (anne baba dışında) sigara, alkol ve madde kullanan bulunmaktadır (Tablo 97).

Tablo 97
Örneklemin Ailesinde* Alkol, Sigara, Madde Kullanımına Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Ailesinde alkol sigara madde kullanımı	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	42 (7,7)	43 (7,9)	15 (2,8)	100(18,5)
Hayır	222 (41)	167(30,8)	53 (9,8)	442(81,5)
Toplam	264 (48,7)	210(38,7)	68 (12,5)	542(100)

*anne-baba ve kendisi dışında

Ergenlerin ailesinde alkol, sigara, madde kullanım durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 98).

Tablo 98
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ailesinde Alkol, Sigara, Madde Kullanım Durumuna Göre Karşılaştırılması

Ailede alkol-sigara-madde kullanımı	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	100	298,51	29851	19399	0,056
Hayır	442	265,39	117302		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Ailesinde (anne baba dışında) sigara, alkol ve madde kullanan ergenlerden 30'u ağabeyinin sigara kullandığı (% 33,3), 29'u diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) sigara kullandığını (% 32,2), 9'u diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) alkol tükettiğini (% 10), 7'si ablasının sigara kullandığını (% 7,8), 6'sı diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) alkol- sigara kullandığını (% 6,7), 4'ü ablasının alkol tükettiğini (% 4,4), 3'ü abisinin alkol tükettiğini (% 3,3), 2'si abisinin alkol ve sigara kullandığını (% 2,2) belirtmişlerdir. İnternet bağımlısı olan bireylerden 15'i (% 2,8) ailesinde alkol, sigara kullanan olduğunu belirtmiştir. İnternet bağımlısı bireylerden 5'i ağabeyinin sigara kullandığını (% 5,6), 4'ü diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) sigara kullandığını, 2'si diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) alkol ve sigara kullandığını (% 2,2), 1'er kişi ise ablasının sigara, abisinin alkol ve diğer kişilerin (dede, hala, amca, dayı, vb.) alkol tükettiğini (% 1,1) ifade etmiştir (Tablo 99).

Tablo 99
Örneklemin Ailesinde* Alkol, Sigara, Madde Kullanan Kişiyeye Göre İnternet
Bağımlılığı Yaygınlığı

Ailede alkol- sigara- madde kullanan kişi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Abla sigara	3 (3,3)	3 (3,3)	1 (1,1)	7 (7,8)
Abla alkol	2 (2,2)	2 (2,2)	0	4 (4,4)
Ağabey sigara	17 (18,9)	8 (8,9)	5 (5,6)	30(33,3)
Ağabey alkol	0	2 (2,2)	1 (1,1)	3 (3,3)
Diğer sigara	8 (8,9)	17 (18,9)	4 (4,4)	29(32,2)
Diğer alkol	4 (4,4)	4 (4,4)	1 (1,1)	9 (10)
Diğer alkol ve sigara	1 (1,1)	3 (3,3)	2 (2,2)	6 (6,7)
Ağabey alkol ve sigara	2 (2,2)	0	0	2 (2,2)
Toplam	37 (41,1)	39 (43,3)	14 (15,6)	90 (100)

*anne-baba ve kendisi dışında

Ergenlerin ailesinde alkol, sigara ve madde kullanan kişiyeye göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 100).

Tablo 100
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ailesinde Alkol, Sigara, Madde
Kullanan Kişiyeye Göre Karşılaştırılması

Ailede alkol, sigara, madde kullanan kişi	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Abla sigara	7	45,71	7	6,537	0,479
Abla alkol	4	39,88			
Ağabey sigara	30	38,93			
Ağabey alkol	3	67,50			
Diğer sigara	29	48,93			
Diğer alkol	9	44,78			
Diğer alkol ve sigara	6	58,67			
Ağabey alkol ve sigara	2	35,50			

*Kruskal-Wallis testi sonucu

Tablo 101’de görüldüğü üzere araştırmaya katılan bireylerden 16’sı (% 2,9) aile içinde şiddet olduğunu belirtmiştir. İnternet bağımlısı bireylerden ise 3’ü (% 0,5) aile içinde şiddet olduğunu belirtmiştir (Tablo 101).

Tablo 101
Aile İçi Şiddet Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Aile içinde şiddet	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	7 (1,3)	6 (1,1)	3(0,5)	16(2,9)
Hayır	260 (47,6)	204(37,4)	66 (12,1)	530(97,1)
Toplam	267 (48,9)	210 (38,5)	69 (12,6)	546 (100)

Ergenlerin aile içi şiddet durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 102).

Tablo 102
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Aile İçi Şiddet Durumuna Göre Karşılaştırılması

Aile içi şiddet durumu	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	16	274,88	4398	4218	0,972
Hayır	530	273,46	144933		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Araştırmaya katılanlar şiddetin yönünü; 5’i (% 33,3) babadan kendilerine, 3 ‘ü (% 20) babadan anneye ve 7’si (46,7) diğerlerine yöneliktir. İnternet bağımlısı bireylerden 3’ü (% 20) şiddetin yönü diğer olarak sınıflandırılan “benden babama”, “benden kardeşime” dir (Tablo 103).

Tablo 103
Aile İçi Şiddetin Yönüne Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Aile içinde şiddetin yönü	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Babadan ergene	3 (20)	2 (13,3)	0	5(33,3)
Babadan anneye	2 (13,3)	1 (6,7)	0	3(20)
Diğer	2 (13,3)	2 (13,3)	3(20)	7(46,7)
Toplam	7 (46,7)	5 (33,3)	3(20)	15(100)

Ergenlerin aile içi şiddetin yönüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 104).

Tablo 104
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Aile İçi Şiddetin Yönüne Göre Karşılaştırılması

Aile içi şiddetin yönü	n	Sıra ortalaması	sd	χ^2	p *
Babadan ergene	5	7	2	2,095	0,351
Babadan anneye	3	5,67			
Diğer	7	9,71			

***Kruskal-Wallis testi sonucu**

Tablo 105'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan ergenlerin 304'ünün (% 55,7) annesi evde internet kullanmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin 38'inin (% 7), risk grubunda olan ergenlerin 127'sinin (% 23,3), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 139'unun (% 25,5) annesi evde internet kullanmaktadır (Tablo 105).

Tablo 105
Annenin Evde İnternet Kullanma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı
Yaygınlığı

Annenin evde internet kullanması	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	139 (25,5)	127(23,3)	38 (7)	304(55,7)
Hayır	128 (23,4)	83 (15,2)	31 (5,7)	242(44,3)
Toplam	267 (48,9)	210(38,5)	69 (12,6)	546(100)

Ergenlerin annelerinin evde internet kullanma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($p<.05$). Örneklemdaki ergenlerin annelerinin evde internet kullanma durumunun sıra ortalaması dikkate alındığında, evde annesi internet kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi, annesi evde internet kullanmayanlardan daha yüksektir (Tablo 106).

Tablo 106
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ergenin Annesinin Evde İnternet
Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	304	288,17	87604,50	32323,500	0,015
Hayır	242	255,07	61726,50		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Tablo 107’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ergenlerin 344’ünün (% 64,1) babası evde internet kullanmaktadır. İnternet bağımlısı ergenlerin ise 42’sinin (% 7,8), risk grubunda olan ergenlerin 136’sının (% 25,3), internet bağımlısı olmayan ergenlerin 166’sının (% 30,9) babası evde internet kullanmaktadır (Tablo 107).

Tablo 107
Babanın Evde İnternet Kullanma Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı
Yaygınlığı

Babanın evde internet kullanması	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	166 (30,9)	136(25,3)	42 (7,8)	344(64,1)
Hayır	99 (18,4)	67 (12,5)	27 (5)	193(35,9)
Toplam	265 (49,3)	203(37,8)	69 (12,8)	537(100)

Ergenlerin babalarının evde internet kullanma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 108).

Tablo 108
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının Ergenin Babasının Evde İnternet
Kullanma Durumuna Göre Karşılaştırılması

İnternet kullanma	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	344	277,76	95549	30183	0,081
Hayır	193	253,39	48904		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

Tablo 109'da görüldüğü üzere araştırmaya katılan ergenlerin anne-babalarının 265'i (% 49,7) internet kullanırken çocuklarını denetlemekte, 268'i (% 50,3) internet kullanırken çocuklarını denetlememektedir. İnternet bağımlısı ergenlerin 40'ının (% 7,5) anne-babası internet kullanırken çocuklarını denetlemekte, 27'sinin (% 5,1) annesi denetlememektedir (Tablo 109).

Tablo 109
İnternet Kullanırken Anne-Babanın Denetleme Durumuna Göre İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı

Anne babanın denetlemesi	İnternet bağımlısı olmayan n (%)	Risk grubu n (%)	İnternet bağımlısı n (%)	Toplam n (%)
Evet	130 (24,4)	95(17,8)	40 (7,5)	265(49,7)
Hayır	133 (25,0)	108(20,3)	27 (5,1)	268(50,3)
Toplam	263 (49,3)	203(38,1)	67 (12,6)	533(100)

Ergenlerin internet kullanırken anne-babalarının ergenleri denetleme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$) (Tablo 110).

Tablo 110
İnternet Bağımlılığı Ölçeği Sonuçlarının İnternet Kullanırken Anne-Babanın Denetleme Durumuna Göre Karşılaştırılması

Anne- baba denetleme	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	U	p *
Evet	265	270,44	71666	34599	0,608
Hayır	268	263,60	70645		

***Mann-Whitney U testi sonucu**

4.3. İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörlere İlişkin Analizler

Tablo 111’de her adımda modelin anlamlılığını test eden omnibus testi görülmektedir. Elde edilen modelin parametrelerinin % 5’lik anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir ($p: 0,000$). Sabit terim dışındaki tüm lojit katsayıları sıfıra eşit değildir. Yani, model katsayıları anlamlıdır (önemlidir). Bağımsız değişkenler bağımlı değişkenin tahminine katkı sağlar (Tablo 111).

Tablo 111
İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon model
katsayılarının anlamlılığı

Adım	Ki-kare	Sd	p *
Step	124,637	46	0,000
Block	124,637	46	0,000
Model	124,637	46	0,000

***Omnibus Testi sonucu**

Lojistik regresyon modelindeki bağımlı değişkenle bağımsız değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi Cox-Snell'e göre % 40,5 ve Nagelkerke'ye göre % 64,5 bulunmuştur (Tablo 112).

Tablo 112
İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelindeki
değişkenler arasındaki ilişkinin derecesi

	-2 Log likelihood	Cox & Snell R square	Nagelkerke R square
1	112,757(a)	0,405	0,645

Tablo 113'de görüldüğü üzere lojistik regresyon modelinin internet bağımlılığını gruplara ayırmada yeterli bir model olduğu bulunmuş ve modelin uyumunun iyi olduğu sonucuna varılmıştır (p:0,007) (Tablo 113).

Tablo 113
İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelinin uyum
iyiliği

Adım	Ki-kare	Sd	p *
1	21, 236	8	0,007

***Hosmer ve Lemeshow testi sonucu**

0,05 kritik değer (cut value) ve tahmin edilen olasılıklar yardımıyla sınıflandırma sonucu verilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere, internet bağımlısı

olmayanların %97,4'ü internet bağımlısı olanların %68,1'i doğru tahmin edilmiştir. Yapılan sınıflandırma işleminde genel doğruluk değeri %91,7 olarak hesaplanarak model doğru tahmin edilmiştir (Tablo 114).

Tablo 114
İnternet bağımlılığını etkileyen faktörlerin lojistik regresyon modelinin sınıflandırma tablosu

		Tahmin edilen		Doğruluk yüzdesi
		İnternet bağımlılığı yok	İnternet bağımlılığı var	
Gerçek	İnternet bağımlılığı yok	188	5	97,4
	İnternet bağımlılığı var	15	32	68,1
Toplam yüzde				91,7

İnternet bağımlılığını etkileyen faktörler için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Bağımsız (açıklayıcı) değişkenler olarak: cinsiyet, sınıf, yaş, yaşamının son beş yılını geçirdiği yer, sigara kullanımı, alkol kullanımı, anne-babanın durumu (birlikte, anne ölü, baba ölü, boşanmış, ayrı yaşıyorlar), annenin çalışma durumu, babanın çalışma durumu, kardeş sayısı, doğum sırası, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu, annenin işi, babanın işi, annenin fiziksel hastalığının olması, annenin ruhsal hastalığının olması, babanın fiziksel hastalığının olması, babanın ruhsal hastalığının olması, ailede alkol-sigara-madde kullanımı, ailenin ekonomik durumu, ailede şiddetin varlığı, boş zaman aktiviteleri, evcil hayvan sahibi olma durumu, cep telefonunda internet bağlantısının olması, internet kullanıyor olması, annenin evde internet kullanması, babanın evde internet kullanması, internet kullanım yeri, ne kadar süredir internet kullandığı, gün içerisinde internet kullanım zamanı, haftalık ortalama internet kullanım süresi, internet kullanırken anne-baba (veya diğer) tarafından denetlenme, interneti kullanım amacı, sosyal paylaşım ağında hesabının olması, internet kullanırken yiyecek tüketme, internet kullanırken içecek tüketme, internet kullanımının günlük işleri aksatması, internet kullanımının aile ilişkilerini olumsuz etkileme durumu, internet kullanımının arkadaş ilişkilerini olumsuz etkileme durumu, internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkileme durumu, internet kullanımının uyku düzenini etkileme durumu, internet

kullanımının yeme düzenini etkileme durumu, flörtün olması, internet kullanırken gerçek adın kullanımı, internet kullanırken fiziksel ağrının varlığı olarak belirlenmiştir.

Tablo 115
Lojistik regresyon modelinin tahmin edilen parametre değerleri ve anlamlılık sınaması sonuçları

Değişkenler	B	Se	Wald	Df	p *	Exp(B)	% 95	
	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek	Düşük	Yüksek
Cinsiyet	,581	,674	,745	1	,388	1,788	,478	6,695
Sınıf	-,713	,599	1,416	1	,234	,490	,152	1,586
Yaş	,620	,601	1,068	1	,301	1,860	,573	6,034
Yaşamın son 5 yılı	,619	,791	,611	1	,434	1,857	,394	8,759
Sigara	,802	1,573	,260	1	,610	2,231	,102	48,702
Alkol	1,439	1,231	1,366	1	,242	4,216	,378	47,086
Anne-baba	-,484	,426	1,293	1	,255	,616	,267	1,420
Anne çalışıyor	-,811	,919	,779	1	,377	,444	,073	2,692
Baba çalışıyor	,209	,993	,044	1	,833	1,233	,176	8,636
Kardeş sayısı	,618	,555	1,240	1	,265	1,855	,625	5,503
Doğum sırası	-,263	,507	,269	1	,604	,769	,285	2,076
Anne eğitimi	,100	,362	,076	1	,783	1,105	,544	2,244
Baba eğitimi	,114	,303	,143	1	,706	1,121	,619	2,030
Anne işi	,254	,222	1,305	1	,253	1,289	,834	1,993
Baba işi	-,276	,184	2,253	1	,133	,759	,529	1,088
Annenin fiziksel hastalığı	-1,071	1,349	,631	1	,427	,343	,024	4,821
Annenin ruhsal hastalığı	-,450	2,221	,041	1	,839	,638	,008	49,525
Babanın fiziksel hastalığı	3,526	1,813	3,784	1	,052	33,986	,973	1186,464
Babanın ruhsal hastalığı	1,819	2,393	,578	1	,447	6,166	,057	670,927
Ailede alkol-sigara-madde kullanımı	-,789	,890	,787	1	,375	,454	,079	2,598
Ekonomik durum	-,373	,444	,707	1	,401	,689	,289	1,643
Aile içi şiddet	-,228	1,877	,015	1	,903	,796	,020	31,489
Boş zaman aktiviteleri	,401	,187	4,616	1	,032	1,494	1,036	2,155
Evcil hayvan besleme	,350	,770	,207	1	,649	1,420	,314	6,419
Cep telefonunun internet bağlantısı	,837	,678	1,521	1	,218	2,309	,611	8,727
İnternet kullanımı	-,654	1,639	,159	1	,690	,520	,021	12,922
Annenin evde internet kullanımı	1,250	,919	1,848	1	,174	3,489	,576	21,140
Babanın evde internet kullanımı	-,408	,807	,256	1	,613	,665	,137	3,234
İnternet kullanım yeri	-,686	,621	1,219	1	,270	,504	,149	1,702
Ne kadar süredir internet kullandığı	1,020	,712	2,056	1	,152	2,775	,688	11,194
Gün içinde internet kullanım zamanı	-,280	,122	5,303	1	,021	,756	,595	,959

Haftalık internet kullanım süresi	,058	,023	6,247	1	,012	1,060	1,013	1,109
Anne baba denetlemesi	-,870	,637	1,862	1	,172	,419	,120	1,461
İnternet kullanım amacı	,119	,177	,454	1	,501	1,126	,797	1,593
Sosyal paylaşım ağında hesap	-1,126	1,234	,833	1	,361	,324	,029	3,641
İnternet kullanırken yiyecek tüketme	,944	,720	1,721	1	,190	2,571	,627	10,538
İnternet kullanırken içecek tüketme	-,916	1,118	,672	1	,412	,400	,045	3,578
İnternetin günlük işleri aksatması	-1,759	,850	4,280	1	,039	,172	,033	,912
İnternetin aile ilişkilerini olumsuz etkilemesi	-1,716	,984	3,038	1	,081	,180	,026	1,238
İnternetin arkadaş ilişkilerini olumsuz etkilemesi	,240	1,886	,016	1	,899	1,271	,031	51,266
İnternetin öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi	-3,964	1,823	4,732	1	,030	,019	,001	,676
İnternetin uyku düzenini etkilemesi	-1,615	,773	4,359	1	,037	,199	,044	,906
İnternetin yeme düzenini etkilemesi	-2,117	,841	6,333	1	,012	,120	,023	,626
Flörtün olması	-,635	,697	,831	1	,362	,530	,135	2,076
İnternette gerçek adın kullanımı	-,588	,386	2,328	1	,127	,555	,261	1,182
İnternet kullanırken fiziksel ağrı	-,278	,481	,333	1	,564	,758	,295	1,945
Sabit	6,588	9,333	,498	1	,480	726,658		

Tablo 115'te görüldüğü üzere modelde yer alan, boş zaman aktiviteleri (**p:0,032**), gün içinde internet kullanım zamanı (**p:0,021**), haftalık ortalama internet kullanım süresi (**p:0,012**), internet kullanımının günlük işleri aksatma (**p: 0,039**), internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkileme (**p:0,03**), internet kullanımının uyku düzenini etkileme (**p:0,037**), internet kullanımının yeme düzenini etkileme (**p:0,012**) bağımsız değişkenleri internet bağımlılığını etkileyen önemli ve istatistiksel olarak anlamlı değişkenler olarak bulunmuştur (Tablo 115).

İstatistiksel olarak internet bağımlılığı üzerindeki etkileri anlamlı çıkan bu değişkenlerden, “gün içinde internet kullanım zamanı”, “internet kullanımının günlük işleri aksatması”, “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi”, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi”, “internet kullanımının

yeme düzenini etkilemesi” değişkenlerinin tahmin edilen parametre değeri negatif; “boş zaman aktiviteleri” ve “haftalık ortalama internet kullanım süresi” değişkenlerinin tahmin edilen parametre değeri pozitif işaretlidir (Tablo 115).

Tahmin edilen parametre değeri istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif işaretli olan “boş zaman aktiviteleri” ve “haftalık ortalama internet kullanım süresi” değişkenlerinin değeri bir birim arttırıldığında, her bir değişken, internet bağımlılığı düzeyinde sahip olduğu parametre değeri kadar artışa yani internet bağımlısı olma riskini arttırmaya neden olacaktır. Parametre değeri istatistiksel olarak anlamlı ve negatif işaretli olan “gün içinde internet kullanım zamanı”, “internet kullanımının günlük işleri aksatması”, “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi”, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi”, “internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi” değişkenlerinin değeri bir birim arttırıldığında, her bir değişken, internet bağımlılığı düzeyinde sahip olduğu parametre kadar azalışa neden olacaktır (Tablo 115).

Diğer değişkenler sabit tutulduğunda “boş zaman aktiviteleri” değişkeni 1.49 kat ve “haftalık ortalama internet kullanım süresi” değişkeni 1.06 kat internet bağımlısı olma riskini arttırmaktadır. Diğer değişkenler sabit tutulduğunda “gün içinde internet kullanım zamanı” değişkeni 0.75 kat, “internet kullanımının günlük işleri aksatması” değişkeni 0.17 kat, “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi” değişkeni 0.01 kat, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi” değişkeni 0.19 kat, “internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi” değişkeni 0.12 kat internet bağımlılığını azaltmaktadır (Tablo 115).

Modelde yer alan “babanın fiziksel hastalığının olması” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasına rağmen (p:0,052) Exp (B) değeri Odds Oranı (OR) 33.98 kat, “babanın ruhsal hastalığının olması” (p:0,447) değişkeni 6.16 kat, “alkol kullanımı” (p:0,242) değişkeni 4,21 kat, “annenin evde internet kullanımı” (p:0,174) değişkeni 3.48 kat, “ne kadar süredir internet kullandığı” (p:0,152) değişkeni 2.77 kat, “internet kullanırken yiyecek tüketme” (p:0,190) değişkeni 2.57 kat, “cep telefonunun internet bağlantısı olma” (p:0,218) değişkeni 2.30 kat, “sigara

kullanımı” (p:0,610) değişkeni 2.23 kat internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır (Tablo 115).

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma sonuçları değerlendirilecek, tartışılacak ve önerilere yer verilecektir.

5.1. Sonuç

Araştırmadan elde edilen bulgular incelendiğinde;

1. 12-18 yaş arasındaki ergenlerde internet bağımlılığı yaygınlığı %12,6'dır.
2. Erkeklerin internet bağımlılık düzeyi kızlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek düzeyde bulunmuştur.
3. Sınıflara göre internet bağımlılık düzeyleri anlamlı farklılık göstermekte ve 8. sınıfa devam edenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
4. Ergenlerin yaş ortalaması 15,0916'dır, yaşa göre internet bağımlılık düzeyi anlamlı farklılık göstermekte ve en yüksek internet bağımlılık düzeyi 16 yaşta görülmektedir.
5. Sigara kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi anlamlı farklılık göstermekte ve sigara kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
6. Annesi çalışan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi annesi çalışmayanlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur.

7. 6. çocuk olarak doğanların internet bağımlılık düzeyi diğer doğum sırasına göre anlamlı olarak daha yüksektir.
8. Anne ve baba alışkanlıkları ile ergenin internet bağımlılık düzeyinde anlamlı bir farklılık vardır ve anne- babası alkol ve sigara kullanan ergenin internet bağımlılık düzeyi daha yüksektir.
9. Boş zaman aktiviteleri ile internet bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık vardır ve boş zamanında bilgisayar kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
10. Ergenin annesinin evde internet kullanması internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve annesi evde internet kullanan ergenin internet bağımlılık düzeyi daha yüksektir.
11. İnternet kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır ve interneti 2 yıldan fazla süredir kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
12. Gün içinde internet kullanım zamanına göre internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve interneti gün içinde sabah-akşam-gece kullananların internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
13. Örneklemin haftalık ortalama internet kullanım süresi yaklaşık 14 saattir, internet bağımlılarının haftalık ortalama internet kullanım süresi yaklaşık 24 saattir. Haftalık ortalama internet kullanım süresi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır.
14. Ergenlerin interneti kullanma amacı ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve interneti “chat” amacı ile kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.

15. İnternet kullanırken yiyecek tüketme ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve internet kullanırken yiyecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyi daha yüksektir.
16. İnternet kullanırken yiyecek tüketenlerin tükettikleri yiyecek türüne göre internet bağımlılığı anlamlı bir farklılık göstermekte ve “fast food” tüketenlerin internet bağımlılık düzeyi daha yüksektir.
17. İnternet kullanırken içecek tüketme ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve internet kullanırken içecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
18. İnternet kullanırken içecek tüketenlerin tükettikleri içecek türüne göre internet bağımlılığı anlamlı bir farklılık vardır ve “asitli kafeinli içecek” tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
19. İnternet kullanmanın günlük işleri, uyku ve yeme düzenini etkilemesine göre internet bağımlılığı anlamlı bir farklılık göstermektedir ve internet kullanmanın günlük işleri, uyku ve yeme düzenini etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
20. İnternet kullanmanın aile, arkadaş ve öğretmen ilişkisini olumsuz etkilemesine göre internet bağımlılığı anlamlı bir farklılık göstermekte ve internet kullanmanın aile, arkadaş ve öğretmen ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
21. Ergenin flörtünün olması ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık vardır ve flörtü olan ergenin internet bağımlılık düzeyi daha yüksektir.
22. Ergenin flörtü ile internetten tanışma durumuna göre internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır ve flörtü ile internetten tanışanların internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.

23. İnternet kullanırken fiziksel ağrının olması ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir ilişki vardır ve fiziksel ağrısı olduğu belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir.
24. Ergenlerin son beş yılını geçirdiği yer, ergenin alkol kullanması, anne baba birlikteliği, babanın çalışma durumu, kardeş sayısı, anne babanın eğitim düzeyi, anne babanın meslekleri, anne babanın fiziksel ve ruhsal hastalığı, ergenin ailesinde alkol, sigara, madde kullanımı, ergenin ailesinde alkol, sigara, madde kullanan kişi, ekonomik durum, aile içi şiddet, aile içi şiddetin yönü, evcil hayvan sahibi olma, cep telefonu ve cep telefonun internet bağlantısı olması, bilgisayar ve bilgisayarın internet bağlantısının olması, internet kullanım yeri, babanın evde internet kullanması, ergen internet kullanırken denetlenmesi, sosyal paylaşım ağında hesabı olması, internet kullanırken gerçek ismini kullanması ve internet kullanırken oluşan fiziksel ağrının yerine göre internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
25. Diğer değişkenler sabit tutulduğunda “boş zaman aktiviteleri”, “haftalık ortalama internet kullanım süresi”, “gün içinde internet kullanım zamanı”, “internet kullanımının günlük işleri aksatması”, “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi”, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi”, “internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi” değişkenleri istatistiksel olarak anlamlı ve internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasında yer almaktadır.
26. Regresyon modelinde yer alan “babanın fiziksel hastalığının olması” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasına rağmen 33.98 kat, “babanın ruhsal hastalığının olması” değişkeni 6.16 kat, “alkol kullanımı” değişkeni 4,21 kat, “annenin evde internet kullanımı” değişkeni 3.48 kat, “ne kadar süredir internet kullandığı” değişkeni 2.77 kat, “internet kullanırken yiyecek tüketme” değişkeni 2.57 kat, “cep telefonunun internet bağlantısı

olma” değişkeni 2.30 kat, “sigara kullanımı” değişkeni 2.23 kat internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır.

5.2. Tartışma

Alan yazın incelendiğinde internet bağımlılığı ile ilgili çalışmaların 1995 yılında başladığı ve son yıllarda hız kazandığı görülmektedir. İnternet bağımlılığı yaygınlığı çalışmalarda %1 ile %14 arasında değişmektedir (Brenner, 1997; Greenfield, 1999; Morahan ve Schumacher, 2000: 19; Kubey ve diğer., 2001; Tsai ve Lin, 2001; Yang ve Tung, 2007: 87; Kaltiala-Heino ve diğer., 2004; Johansson ve Gtestam, 2004; Yang ve diğer., 2005; Kim ve diğer., 2006: 188; Pallanti ve diğer., 2006: 967; Cao ve diğer., 2007; Siomos ve diğer., 2008). İnternet bağımlılık oranlarının çalışmalar arasında farklı olmasının sebepleri, çalışmanın yapıldığı zamanların farklı olması, internet bağımlılığı için net bir ölçeğin geliştirilememesi, tanı ölçütlerinin belirlenmemiş olması, çalışmalarda kullanılan farklı metodolojik yöntemler ve kültürel farklılıklar olabilir. İnternet bağımlılığı açısından risk altındaki grubun yaygınlığı ise % 5,2 ile % 38 arasında değişebilmektedir (Whang ve diğer., 2003; Johansson ve Gtestam, 2004; Kim ve diğer., 2006; Ghassemzadeh ve diğer., 2008; Siomos ve diğer., 2008; Bakken ve diğer., 2009; Canbaz ve diğer., 2009; Seo ve diğer., 2009). Risk grubundakilerin oranının yüksek olması internete bağlı ortaya çıkabilecek problemlerin küçümsenmemesi gerektiğini göstermektedir. Bu çalışmada yer alan internet bağımlıları ve risk grubunda yer alanların yaygınlığı alan yazın ile tutarlılık göstermektedir. Araştırmaya katılan 546 ergenin % 12,6 internet bağımlısı ve % 38,5 risk grubundadır. Söz konusu 546 ergenin % 48,9’u ise internet bağımlısı değildir ve internet bağımlısı, risk grubu ve internet bağımlısı olmayan ergenler arasındaki fark anlamlı bulunmuştur.

Cinsiyet değişkeni açısından, risk grubunda bulunan kız ve erkek sayıları arasında büyük farklılık bulunmazken internet bağımlısı olan grupta erkek sayısı, kız sayısından fazladır. Erkeklerin internet bağımlılık düzeyi kızlara göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. İnternet bağımlılığı ve cinsiyet arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalarda farklı sonuçlar bulunmaktadır. Alan yazında yer alan

çalışmalardan bazıları elde edilen sonuca paralel şekilde erkeklerin kızlardan daha fazla internet bağımlısı olduğunu belirtirken (Scherer ve Bost, 1997; Morahan-Martin ve Schumacker, 2000: 20; Oh, 2003; Bölükbaş, 2003; Dinicola, 2004; Johansson ve Göttestam, 2004; Simkova ve Cincera, 2004; Özcan, 2004: 125; Chou ve diğer., 2005; Aktaş, 2005; Wu ve Tsai, 2006; Cao ve Su, 2007; Yang ve Tung, 2007; Balta ve Horzum, 2008: 189; Siomos ve diğer., 2008; Tahiroğlu ve diğer., 2008; Canbaz ve diğer., 2009; Günüş, 2009; Frangos ve diğer., 2010; Üneri ve Tanıdır, 2011: 268) bazı çalışmalarda ise internet bağımlılığının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur (Pawlak, 2002; Kaltiala-Heino ve diğer., 2004; Kim ve diğer., 2006: 188; Jang ve diğer., 2008; Lam ve diğer., 2009; Batıgün ve Hasta, 2010: 217; Ayas ve Horzum, 2013: 52). Az sayıda çalışmada ise internet bağımlılığının kızlarda daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Griffiths, 1995; Griffiths, 1996). Alan yazında çocuk ve ergen ruh sağlığı birimlerine erkek çocuklarının daha fazla oranda getirildiği bildirilmektedir (Tanrıöver ve diğer., 1992). Ülkemizde üç ayrı çocuk psikiyatrisi kliniğinde yapılan araştırmalarda, olguların % 61,5- % 66,9 arasında değişen oranlarda erkek çocuklardan oluştuğu saptanmıştır (Tanrıöver ve diğer., 1992; Epir, 1974; Aktepe ve diğer., 2010: s.104'deki alıntı). ABD'de 2000 yılında yapılan bir çalışmada, ruh sağlığı hizmeti alan 40639 çocuktan % 60,8'inin erkek olduğu saptanmıştır (Harpaz ve Rosenheck, 2004; Aktepe ve diğer., 2010: s.105'deki alıntı). İspanya'da ve İngiltere'de yapılan çalışmalarda, çocuk ve ergen psikiyatri polikliniğine başvuran olguların çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu bildirilmektedir (Recart ve diğer., 2002; Garralda ve Bailey, 1988; Aktepe ve diğer., 2010: s.105'deki alıntı). Alan yazında erkek çocukların, genel popülasyonda, ruh sağlığı kliniklerine çeşitli nedenlerle getirilmesini erkek çocuğun fizyolojik olgunlaşmamışlığına dayandıran yazarlar da bulunmaktadır (Tanrıöver ve diğer., 1992). Bu bulgular henüz hastalık olarak DSM tanı ölçütleri kitabında yer almayan internet bağımlılığında erkek olmanın risk faktörü olabileceğini desteklemektedir. Ayrıca internet bağımlılığının erkeklerde daha yaygın olması erkek ve kızlara yüklenen toplumsal roller ve yetiştirme biçimi arasındaki farklılıkla da açıklanabilir. Bu farklılıkların kaynağı, ergenlik döneminde kızların daha kontrollü olmalarına yönelik toplumsal beklenti ile ailenin onlar üzerindeki sınırlama ve kontrolünü arttırması, toplumun kızlara yönelik diğerlerinin istek ve beklentilerine duyarlı,

nazik, zayıf olma ile ilgili beklentilerine karşın riskli davranışların erkeklerde daha hoşgörü ile karşılanması ile açıklanabilir.

Ergenlerin sınıfına göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermektedir. En yüksek bağımlık düzeyine 8.sınıfa devam eden ergenlerin sahip olduğu, bunu 10., 9. ve 11. sınıfların izlediği görülmektedir. 12. sınıfa devam eden öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerinin düşük olmasının sebebi olarak üniversite sınavlara hazırlık sürecinde olmaları nedeniyle interneti daha az kullanıyor olmaları düşünülebilir. Alan yazında sınıf düzeyi ve internet kullanımı arasında anlamlı farklılık bulunmuştur (Brenner, 1997; Chung ve Kim, 2004). Wu ve Tsai (2006) yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınıf düzeylerinin internet tutumları açısından önemli rol oynadığı sonucuna ulaşmışlardır. Günüş (2009: 83) ise çalışmasında 9.,10.,11.,12. sınıfların internet bağımlılık düzeyi ile sınıf değişkeninin anlamlı farklılık gösterdiğini ve sınıf düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin azaldığını belirtmiştir. Ayas ve Horzum (2013: 52) öğrencilerin internet bağımlılığı düzeylerinde öğrenim gördükleri sınıflara göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu ve bu farkın sonucunda 8. sınıfta öğrenim gören çocukların internet bağımlılığı düzeyleri, 6. sınıf ve 7. sınıfta öğrenim gören çocuklara göre internet bağımlılığı düzeyleri daha yüksek olduğunu bulmuştur. Bu bulgu internet bağımlılığında 8. sınıfta öğrenim görmeyen önemli rolü olduğunu ortaya koymaktadır. Alan yazındaki bulgular ile çalışmamızın bulgusu tutarlılık göstermektedir.

Araştırmaya katılan ergenlerde en küçük yaş 12, en büyük yaş 18'dir. Araştırmaya katılan ergenlerin yaş ortalaması 15,0916'dır. Ergenlerin yaşına göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermektedir ve en yüksek bağımlık düzeyine 16 yaştakilerin sahip olduğu, bunu 15, 17 ve 14 yaşın izlediği görülmektedir. İnternet bağımlılığında yaş faktörünü araştıran çalışma sayısı fazla değildir. Mevcut çalışmalarda çelişkili sonuçlar bulunmuştur. Yapılan bazı çalışmalarda internet bağımlılığında yaş açısından anlamlı farklılık saptanmazken (Şahin, 2011: 75; Şaşmaz ve diğer., 2013), bir diğer çalışmada yaş belirtilmeksizin genç erişkinlerde daha sık görüldüğü belirtilmiştir (Greenfield,1996; Bölükbaş,

2003). Griffiths ise yaptığı çalışmada internet bağımlılığının orta yaş grubunda daha fazla oranda görüldüğünü belirtmiştir (Griffiths, 1995; Griffiths, 1996). İnternet bağımlılığının yaş değişkeni açısından farklı sonuçlara ulaşılmıştır. İnternet bağımlılığı ile yaş arasındaki ilişkiyi incelemek için daha geniş yaş aralığını kapsayan çalışmalar yapılabilir.

Araştırmaya katılan ergenlerin % 91,7'si yaşamının son beş yılını ilde, % 5,9'u küçük ilde, % 1,5'i kasabada, % 0,9'u köyde geçirmiştir. İnternet bağımlısı ergenlerin % 11,1 ise yaşamının son beş yılını ilde geçirmiştir. Ergenlerin yaşamının son beş yılını geçirdiği yere göre internet bağımlılık durumları anlamlı farklılık göstermemektedir. Çalışmanın İzmir ilinde yapılması bu çalışmanın kısıtlılıklarındandır ve örneklemin % 91,7'sinin ilde yaşıyor olması bu kısıtlılığın sonucu olabilir.

Alan yazında alkol, sigara kullanımı ve internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiş ve zararlı alkol kullanımının internet bağımlılığı ile ilişkili olduğunu sonucuna ulaşılmıştır (Yen ve diğer., 2009). Başka bir çalışmada ise alkol kullanımı ile internet aşırı kullanımı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilirken, sigara kullanımı ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki tespit edilmemiştir (Choi ve diğer., 2009). İnternet bağımlılık düzeyi ile sigara kullanımı arasında anlamlı farklılık olmadığını ortaya koyan çalışmalar da mevcuttur (Koyuncu ve diğer., 2012; Üneri ve Tanıdır, 2011: 268). İnternet bağımlısı olan gençlerin, bağımlı olmayanlara göre daha fazla alkol kullanım sorunu yaşadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da ilgili yazında yer almaktadır (June, 2005; June ve diğer., 2007). Bu çalışmada sigara kullananların internet bağımlılık düzeylerinin kullanmayanlardan daha yüksek oluşu; Günüç'ün (2009: 82) yaptığı sigara kullanımı ve internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu ve sigara kullanan ergenlerde internet bağımlılığının oluşmasının daha olası olduğu sonucuna ulaştığı çalışması ile uyumludur. Alan yazındaki sonuçların farklı olma sebeplerinden biri olarak, araştırma verilerinin okullarda sınıf ortamında toplanması ve araştırmacı dışında sınıfta öğretmenlerin olmasından dolayı öğrencilerin bu soruya doğru yanıt verememe ihtimali düşünülebilir. Bu çalışmada ise internet bağımlılığının sigara kullanımı ile anlamlı bir farklılık gösterirken

yapılan regresyon analizine göre sigara kullanımı ve alkol tüketimi internet bağımlılığını etkileyen etmenler olarak bulunmamıştır. Fakat regresyon modelinde Exp (B) değeri Odds Oranı (OR) alkol kullanımı değişkeni için 4,21 kat ve sigara kullanımı değişkeni için 2.23 kat internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır. Bu bulgular aşırı internet kullanımının, alkol bağımlılığı ve nikotin bağımlılığına benzer mekanizmalarla mı bağımlılık yapma özelliğine sahip olduğu sorusunu akla getirmekle birlikte; böylesi bir yorum için olası mekanizmaların dahil edildiği, beyin görüntüleme çalışmalarına ihtiyaç vardır. Ayrıca internet bağımlılığının erişkinlerde ve ergenlerde madde kullanımı ile ilişkisi olduğu (Goudriaan ve diğer., 2004) ve internet bağımlısı olan ergenlerin uyuşturucu maddelere maruz kalma ihtimalinin de daha yüksek olduğu ortaya konmuştur (Eysenck, 1997). Alkol kullanıp internet bağımlısı olmayan ve alkol kullanıp internet bağımlısı olan ergenleri birbirlerinden ayıran özelliklere bakıldığında, alkol kullanımının ergen ve ailesinin işlevlerini ne kadar etkilediği ön plana çıkmaktadır. Eğer ergenin alkol kullanımı aile stresini artırıyorsa ve aile içi çatışmaları çoğaltıyorsa ergen bu sorunlardan kaçış olarak internete yönelip bağımlılık riskini arttırabilir. Veya ailede alkol kullanan bireyin olması ergenin model alma yolu ile öğrenerek de bu davranışı taklit etmesine yol açıp hem alkol tüketip hem de alkolden dolayı aile içinde yaşanabilecek olumsuzlarken kaçmak için internete yönelip bağımlılık riskini arttırabilir.

Hem örneklemin genelinin hem de internet bağımlılarının anne-baba durumlarına bakıldığında, anne-babalarının yüksek oranda birlikte yaşadığı görülmektedir. Alan yazında internet bağımlılığı düzeyi anne-baba birlikteliği değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuş (Şahin, 2011) ve bu bulgu bizim çalışmamızla paralellik göstermektedir.

Üneri ve Tanıdır (2011), Koyuncu ve arkadaşlarının (2012) yaptıkları çalışmada anne ve babanın çalışma durumunun ergenlerin internet bağımlılık düzeylerine etkisi olmadığı belirtilmiştir. Bizim çalışmamızın sonucu göre de babanın çalışma durumu ergenin internet bağımlılık düzeyini etkilememekte; fakat annenin çalışma durumu ergenin internet bağımlılık düzeyini etkilemektedir. Aile içi ilişkiler ve anne-baba tutumlarının etkisi bireyin yaşamında ilk, en yakın ve en uzun

sürelili sosyal iletişim ortamı olması nedeniyle öne çıkmaktadır. İlk elden sağlanan doğru iletişim sonucu, kişilerin problem yaşamalarını önlenmiş olur. Yine tersi yönde iletişim problemlerinin olması, kişinin kendi iç dünyasına kapanmasına ve kendini sanal internet dünyasına iterek farklı iletişim yollarına yönelmesine neden olmaktadır (Terasa ve Holmbeck, 1995; Yeşilyaprak, 2004; Aydın, 2005). Günüş ve Doğan'ın (2013: 2203) yaptığı çalışmada anneden algılanan sosyal destek düzeyini azalmasıyla internet bağımlılık düzeyinin arttırdığını göstermektedir. Ayrıca çalışmada çalışan annelerin çocuklarının algılanan sosyal destek düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine aynı çalışmada ergenin “annesi” ile zaman geçirmesinin algılanan sosyal destek düzeyini arttırdığı ve internet bağımlılık düzeyini azalttığı belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda annesi çalışan ergenlerin internet bağımlılık düzeylerinin daha yüksek bulunması, örneklemdaki çalışan annelerin çocuklarının, annelerinin kendileriyle daha az zaman geçirmeleri ve bununla ilişkili olarak algılanan sosyal destek düzeyinin azalmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmüştür.

Çalışmamızda ergenlerin kardeş sayılarına göre internet bağımlılık düzeyleri istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Alan yazında da kardeş sayısı ile internet bağımlılık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (Günüç, 2009: 90; Üneri ve Tanıdır, 2011: 268; Koyuncu ve diğer., 2012; Ayas ve Horzum, 2013: 52). Çalışmamız bu bulgularla tutarlılık göstermektedir.

Çocuk psikopatolojisi alanında yapılan izleme çalışmalarıyla, çocuklardaki davranış sorunlarına neden olan etkenler arasında yaş, cinsiyet, doğum sırası, aile büyüklüğü, ailenin ekonomik durumu gibi konular belirlenmiştir (Erol ve diğer., 2008). Bu sebeple ergenlerin doğum sıraları ile internet bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiştir. Ergenlerin doğum sırasına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Altıncı sırada doğanların internet bağımlılık düzeyleri diğer doğum sıralarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alan yazında böyle bir araştırma bulunmadığından elde edilen veriyi karşılaştırma olanağımız bulunmamaktadır. Fakat internet bağımlılığında altıncı çocuk olarak dünyaya gelen çocuğun kalabalık aile ortamında bulunmasından, anne-babanın ilgisi paylaşıldığı için daha az ilgilenilmesinden internet bağımlılık

düzeşinin yüksek olması sonucu şaşırtıcı değildir. Young (1997) yaptığı çalışmada aile içerisinde gerekli ilgiyi göremeyen, ailede yakınlık ve iletişime açık bir ortama sahip olmayan çocukların internet gibi ortamları kaçış için kullandığı ve bu çocukların böyle araçların olumsuz etkilerine daha fazla maruz kalan kişiler olduğunu ifade etmiştir.

Ergenlerin anne ve baba eğitim düzeylerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Alan yazındaki internet bağımlılığı ile anne ve baba eğitim düzeyi ile ilgili farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Bazı çalışmalarda annenin eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında ilişki olduğunu ve anne eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığının da arttığı belirtilmekte (İnan, 2010: 73; Batıgün ve Kılıç, 2011: 9; Koyuncu ve diğer., 2012), diğer bazı çalışmalarda ise baba eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık olmadığını belirlerken (İnan, 2010: 73; Koyuncu ve diğer., 2012) bizim çalışmamızda olduğu gibi anne ve baba eğitim düzeyi ile internet bağımlılığı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır (Günüç, 2009: 89; Üneri ve Tanıdır, 2011: 268; Ayas ve Horzum, 2013: 52). Demetrovics ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada aile eğitim düzeyinin azaldıkça internet bağımlılığının arttığını ve bireyin eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığının azaldığını (Song, 2003; Bakken ve diğer., 2009) tespit etmiştir. Aslanbay (2006) ise aile eğitim düzeyi arttıkça internet bağımlılığına yatkınlığın da arttığını tespit etmiştir.

Ergenlerin anne ve baba mesleğine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Günüç'ün (2009: 89) yaptığı çalışmada anne mesleği ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki bulunmazken, baba mesleği ile internet bağımlılığı arasında ilişki bulunmuş ve babası “öğretmen-akademisyen-mühendis” ve “asker-polis” olan ergenlerin bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu ile çalışmamızın bulgusu farklılık göstermektedir.

Çocuğun toplumsallaşması için aile üyelerinin özellikle anne babanın ruhsal durumu önemlidir (Yazgan ve diğer., 2004). Bu ebeveynler çevrelerindeki kişilerle

iletişim kurmakta zorluk çekmektedirler (Bulut, 2010: 20). Çocuk ve ergenlerin sağlıklı olarak gelişmeleri için anne, baba ya da çocuğa bakan kişiye büyük görevler düşmektedir. Ancak anne ya da babanın ruhsal veya fiziksel hastalığının olması, ebeveynlik görevlerini yerine getirmesini engelleyebilir. Bu sebeple çalışmamızda internet bağımlılığı ile anne-babanın fiziksel veya ruhsal hastalığının olup olmadığı incelenmiştir. Ergenlerin annelerinin ve babalarının fiziksel ve ruhsal hastalık durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak yapılan regresyon modelinde yer alan “babanın fiziksel hastalığının olması” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı çıkmamasına rağmen (p:0,052) Exp (B) değeri Odds Oranı (OR) 33.98 kat, “babanın ruhsal hastalığının olması” (p:0,447) değişkeni 6.16 kat internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır. Annenin fiziksel veya ruhsal hastalığının olması internet bağımlılığı için risk faktörü oluşturmazken, babanın fiziksel veya ruhsal hastalığının olması internet bağımlılığı için risk faktörleri arasındadır. Bu durum babanın sağlık sorunu nedeniyle ergeni denetleme ve süpervize etmeyle ilişkili ebeveynlik işlevini yeterince devreye sokamadığı düşüncesini akla getirmektedir.

Ergenlerin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımına zemin hazırlayan risk etkenleri arasında ailesel risk etkenleri ilk sırada yer almaktadır (Ögel, 2002; Alikashiöglu ve Ercan, 2002; Ögel ve Erol, 2005; Steinberg, 2007: 489). Bu sebeple çalışmamızda internet bağımlılığı ile anne-babanın alışkanlıkları incelenmiştir. Ergenlerin anne ve baba alışkanlıklarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Örnekleme göre anne-babası alkol ve sigara kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir. Ergenlerin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanımına zemin hazırlayan ailesel risk etkenlerine genetik ve aile davranış biçimleri ve ilişkilerini içermektedir. Alkol bağımlılığı ve/veya alkol kötüye kullanımı genetik geçiş göstermekte ve anne-babasinda alkol bağımlılığı olan erkek çocuklarında alkol bağımlılığı olma riskinin, anne-babasinda alkol bağımlılığı olmayan çocuklara göre 4-5 kat daha yüksek olduğu belirtilmektedir (Ünal, 1991; Alikashiöglu ve Ercan, 2002). Anne-babasinda alkol bağımlılığı olan ergenler aşırı internet kullanımı riski taşımaktadırlar (Ohannession, 2009: 607). Çalışmamızdaki ergenlerin % 0,2'sinin anne ve babası

madde kullanmaktadır. Coombs ve Landsverg (1988) alkol ve madde kullanmayan ergenlerin anne-babaların, çocuklarının kendilerine güvenmeleri için onları daha çok ödüllendirdikleri ve onların kişisel sorunlarını çözmede yardımcı olduklarını saptamıştır. Dolayısıyla anne babası alkol ve madde kullanmayan ergenlerin internet bağımlılık düzeylerinin daha düşük çıkması şaşırtıcı bir sonuç değildir.

Ergenlerin ekonomik durumlarına göre internet bağımlılık durumlarının istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemesi; internet bağımlılığı ile ekonomik durum arasındaki farkı araştıran yazınla uyum göstermektedir (Song, 2003; Whang ve diğer., 2003; Leung, 2004; Park ve diğer., 2008; Balta ve Horzum, 2008; Bakken ve diğer., 2009; Esen, 2010; Koyuncu ve diğer., 2012). Ancak Bayraktar (2001), Günüş (2009) ve Şahin (2011) çalışmalarında ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi ile ergenlerin internet kullanımı arasında doğrusal bir ilişki olduğunu, gelir düzeyi arttıkça internet bağımlılık düzeyinin arttığını tespit etmiştir. İnternet bağımlılığı ile ekonomik durum arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalar arasındaki bu farkın, internete ulaşımın giderek daha kolay ve ucuz hale gelmesiyle ilişkili olduğu tahmin edilmektedir. İnternete erişimdeki kolaylığın internet bağımlılığında bir neden olarak ortaya çıktığı da görülmektedir (Greenfield, 1999). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığının internete erişim projesi ile ortaöğretim kurumlarının tümünün ve ilköğretim kurumlarının % 94' üne internet erişimi sağlanmıştır (MEB, 2009). Okullarda ücretsiz ve sınırsız erişim sağlama olanağının verilmesi internete ulaşımı kolaylaştırdığı ve sosyo-ekonomik durumun, internet bağımlılığı düzeyi üzerindeki etkisinin kalkmasında etkili olabileceği düşünülmüştür.

Alan yazında halk sağlığı sorunu olarak kabul edilen aile içi şiddetten olumsuz olarak en çok etkilenen grup çocuklardır. Çünkü aile içinde çocuğa yönelik şiddet, çocukta fiziksel yaralanmalar yol açmasının yanı sıra bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal işlevler üzerinde de zararlar yaratmakta ve ailedeki tüm genetik hastalıkların toplamından daha çok zarar vermektedir (Nicolson ve Wilson, 2004; Ayan, 2007: s.207'deki alıntı). Bu sebeple internet bağımlılığı ile aile içi şiddet ve şiddetin yönü incelenmiştir. Çalışmamızda ergenlerin aile içi şiddet durumu ve şiddetin yönüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı

farklılık göstermemektedir; fakat internet bağımlılarında şiddetin yönüne baktığımızdan kendilerinden diğerlerine yönelik olduğu görülmektedir. Park ve arkadaşları (2008) yaptıkları çalışmada internet bağımlılığı ile aile içi şiddetin ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır ve bu bulgu bizim çalışmamızla farklılık göstermektedir. Psikolojik araştırmalar, insanların uyarılıp kızdırıldıklarında rasyonel ve serinkanlı davranamadıklarını göstermektedir ve düş kırıklıkları insanların şiddet eşiğini düşürebilmektedir. Her türlü olumsuz olayın agresif tepki eşiğini düşürdüğü özellikle düş kırıklığı durumlarında çevrede olup biten olaylar hakkında detaylı düşünme yeteneğini kaybettiği ve başka durumlarda tarafsız olarak algılanan bazı uyarıları olumsuz olarak algılandığı tespit edilmiştir. Bir e-posta bu yönüyle ruh durumunu etkileyip tetikleyici bir işlev görebilmektedir (Wallace, 2001; Denizci, 2009: s. 53'deki alıntı). Dolayısıyla internet bağımlıları şiddeti diğerlerine yönelik uygulayabilmektedir.

İnternet, televizyon gibi teknolojik araçlarla tek başına yapılan aktiviteler günümüzde genellikle akşamları ve hafta sonları aile bireyleri veya arkadaşlarla gerçekleştirilen boş zaman etkinliklerinin yerini almıştır (Özekes, 2011: 3). Uluslararası Boş Zamanları İnceleme grubunun verdiği tanıma göre "Kişinin mesleki ve toplumsal ödevlerini yerine getirdikten sonra özgür iradesi ile girişebileceği dinlenme, eğlenme, bilgi ya da becerilerini geliştirme, toplum yaşamına gönüllü olarak katılma gibi bir dizi uğraştır"(Büküşoğlu ve Bayturan, 2005: 174). Fiziksel, sosyal ve psikolojik değişimlerin büyük bir hız kazandığı ergenlik döneminde arkadaşlarla birlikte olma, bir arkadaş grubuna ait olma tercih edilmektedir. Akran ilişkilerinin önem kazandığı bu dönemde boş zaman aktiviteleri "yeni becerilerin edinilmesi, sosyal ilişkilerin ortaya çıkması ve ergenlik döneminde yeni kimliklerin oluşmasını sağladığı için gelişimsel olarak önemli" görülmektedir. Bu sebeple çalışmamızda internet bağımlılığı ile boş zaman aktiviteleri incelenmiştir. Ergenlerin boş zaman aktivitelerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve bilgisayar kullananların internet bağımlılık düzeyleri diğer aktiviteleri yapanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durumun gençlerin başta öğrenme olmak üzere, sosyal etkinlikleri gerçekleştirme ve boş zamanlarını değerlendirme konusunda internete bağlı hareket etmesi; ancak küçük

yaşta olduklarından bu araçların olumsuz etkilerine karşı daha az duyarlılık göstermeleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür (Strasburger ve diğer., 2009).

Alan yazına göre, on yedinci yüzyılın başlarında hayvanlar çocukların sosyalleşmesini sağlamak amacı ile kullanılmaya başlanmıştır (Serpell, 2010). Araştırmalar çocukların hayvanlar ile etkileşimlerinin çocuklar için psikolojik (Odendaal, 2000), duygusal, sosyal (Anderson ve Olson, 2006; Walters ve diğer., 2008; Zasloff ve Hart, 1999) ve fiziksel (Gee ve diğer., 2007) yararlarının olduğunu göstermiştir. Bu sebeple internet bağımlılığı ile sorumluluğu kendilerine ait evcil hayvan sahibi olma durumları incelenmiştir. Ancak mevcut çalışmada ergenlerin evcil hayvan sahibi olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermedi saptanmıştır. Alan yazında böyle bir çalışma bulunmadığı için karşılaştırma olanağı bulunmamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, 2011 yılında Türkiye’de cep telefonu abone sayısı bir önceki yıla göre, % 5,8 artarak 65 milyon kişinin üzerine çıkmıştır. Örneklemdaki ergenlerin cep telefonu sahibi olma ve cep telefonunun internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bunun sebebi cep telefonunun farklı amaçlar (konuşma, sms, mms, vb.) için de kullanılıyor olmasından kaynaklanabilir.

Alan yazında yapılan bir araştırmada 12-18 yaş arasında bulunan 10.800 gencin % 92’sinin evinde internet erişimli bilgisayar sahibi olduğu, (Chisholm, 2006), başka bir çalışmada ise % 71’inin bir bilgisayara sahip olduğu bulunmuştur (Livingstone ve Bober, 2005; Cömert ve Kayıran, 2010: s. 167’deki alıntı). Ülkemizde ergenlerle yapılan bir çalışmada evinde bilgisayar bulunma oranı % 62 iken; bilgisayarının internet bağlantısı olma oranı % 44’tür (Bayhan, 2011). Başka bir çalışmada ise % 71’inin yaşadığı yerde bilgisayar bulunmakta ve % 53,6’sının da internet erişimi bulunmaktadır (Oğuz ve diğer., 2008: 447). Diğer başka bir çalışmada ise evde bilgisayar bulunma oranı % 93,6 iken bilgisayarda internet bağlantısı olma oranı % 82,8’dir (Ayas ve Horzum, 2013: 49). Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) verilerine göre ise ülkemizde evlerin % 43’ünün internet erişimi bulunmaktadır. Bu çalışmada ergenlerin evinde bilgisayar olma ve evindeki bilgisayarda internet bağlantısı olma durumuna göre internet bağımlılık

durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ve bu bulgu alan yazını desteklemektedir (Ayas ve Horzum, 2013: 52; Üneri ve Tanıdır, 2011: 268). Ayrıca evde bilgisayar olması internet bağımlılığına yatkınlık gösterdiğini tespit eden çalışmalar da mevcuttur (Şahin, 2011: 76; Aslanbay, 2006; Siamos ve diğer., 2008).

İnternet bağımlısı ergenlerin anne-babalarının evde internet kullanma oranları birbirine yakındır fakat örneklemdaki ergenlerin babalarının internet kullanma oranları annelerinin internet kullanma oranlarından fazladır. Bayhan'ın (2011: 919) yaptığı çalışmada da örneklemin annelerinin % 33'ü, babalarının % 54'ü internet kullanmakta, Yumlu ve arkadaşlarının (2011: 52) yaptığı çalışmada ise annelerinin internet kullanımını % 53,5, babalarının internet kullanım oranı % 65,9'dur ve bu bulgular bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir. Ergenlerin annelerinin evde internet kullanma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve evde annesi internet kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi, annesi evde internet kullanmayanlardan daha yüksektir. Ergenlerin babalarının evde internet kullanma durumuna göre ise internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Ayas ve Horzum'un (2013: 52) yaptığı çalışmada ise anne babanın internet kullanım düzeyleri ile öğrencilerin internet bağımlılığı arasında bir fark bulunmamıştır.

Tahiroğlu ve arkadaşları (2008) ergenlerle yaptıkları çalışmada katılımcıların % 31,5'inin evinde internet bağlantısı olduğunu bulmuşlardır. Özcan ve Buzlu (2005) üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada öğrencilerin % 49,4'ünün internete evden bağlandıklarını tespit etmişlerdir. Esen'in yaptığı çalışmada örneklemin % 78,9 internete evlerinden bağlanırken, % 14,6'sı ise internet kafelerden internete bağlanmaktadır (Esen, 2010). Oğuz ve arkadaşları (2008) çalışmalarında internete evden bağlanma oranını % 36,6 olarak belirlemişlerdir. Bizim çalışmamızda da yazınla uyumlu olarak internete en çok evden bağlanılmaktadır. Ayrıca internet bağımlısı ergenler istediği saatlerde, herhangi bir çevresel baskı olmadan interneti kullanabilmekte ve internete bağlanırken saat başına ücret ödememekte, sınırsız internet bağlantısının olması da bağımlıları eve yöneltmektedir. Bu bulgu evlerde internet kullanımında denetim ve kontrolün

olmadığının da bir göstergesi olabilir (Doğan ve diğer., 2008). Ergenlerin internet kullanım yerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu bulgu alan yazın ile farklılık göstermektedir (Şahin, 2011: 79; Demetrovics ve diğer., 2008; Tsitsika ve diğer., 2009). İnternet bağımlılığında internete evden bağlanma mı internet bağımlılığına neden olur, yoksa internet bağımlısı birey en rahat olduğu ve en çok bulunduğu ortam olan evde mi internete bağlanmayı tercih ettiği için internet bağımlısı olmaktadır. Ayrıca birden çok yerde (ev, okul, internet kafe) internete erişim kolaylığının mı internet bağımlılığında artışa neden olduğu, yoksa internet bağımlılarının mı birden fazla yerde interneti kullanması internet bağımlılığını arttırdığı araştırılması gereken konulardır.

Ülkemizde internet kullanım süresine ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde Özcan ve Buzlu (2005: 24)'nin çalışmasında öğrencilerin ortalama internet kullanım süresi 3.17 yıl, Ata ve arkadaşlarının (2011: 477) yaptığı çalışmada % 56,7'sinin internet kullanım süresi 1-4 yıl arasındadır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda; Morahan-Martin ve Schumacher (2000: 16) üniversite öğrencileri ile yaptıkları çalışmada ortalama internet kullanım süresini 20.72 ay, Ebersole (2000) üniversite öğrencileriyle gerçekleştirdiği çalışmasında en fazla internet kullanım süresini % 32 oranı ile 1-2 yıl olarak bulmuştur (Özcan ve Buzlu, 2005: s.24'den alıntı). Rotunda ve arkadaşlarının (2003) yaptıkları çalışmada örneklemin % 33,2'si 2 yıl ve daha az bir süredir internet kullandığını saptanmıştır. İnternette geçirilen süre açısından bizim çalışmamızdan elde ettiğimiz sonuçlar ile yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Ergenlerin internet kullanım süresine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve interneti iki yıldan fazla kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyi, interneti bir iki yıl arası ile bir yıldan az kullananlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Alan yazında internet bağımlılığı ile internet kullanım süresi (yıl) arasında ilişki olmadığını belirten çalışmalar da mevcuttur (Akbulut ve Yılmazel, 2012; Oğuz ve diğer., 2008: 450).

Akbulut ve Yılmazel'in (2012) yaptığı çalışmada gün içinde en fazla internetin kullanıldığı zaman diliminin 15:00'dan 22:00'a kadar olduğu belirlenmiştir. Ergenlerin gün içinde internet kullanım zamanına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ve sabah-akşam-gece interneti kullanan ergenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer zamanlarda interneti kullananlardan anlamlı olarak daha yüksek bulunmuştur. Alan yazında saat 22:00'dan sonra internet kullandığını belirtenlerin puan ortalaması diğer zaman dilimlerinde kullananlara göre daha yüksek ve anlamlı bulunmuştur (Akbulut ve Yılmazel, 2012). Bu bulgu bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir. Yapılan regresyon modelinde yer alan "gün içinde internet kullanım zamanı" değişkeni istatistiksel olarak anlamlı ve internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasındadır.

İnternet bağımlılığı ve internette kalma süresi arasındaki ilişkiyi araştıran birçok çalışma yapılmıştır. Lin ve Tsai (2001) çalışmasında internet bağımlılarının haftada 20 saatten fazla internette kaldıklarını saptamışlardır. Chen (1998) internet bağımlılarının haftada 19 saat, Chou ve Hsiao (2000) ise haftada 20– 25 saat internette vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir. Hardie ve Tee (2007) bağımlı olmayan bireylerin interneti haftada ortalama 21,84 saat, bağımlı kullanıcıların ise haftada ortalama 68,88 saat kullandıklarını, Simkova ve Cincera (2004) bağımlı olmayan bireylerin haftada ortalama 13 saat internet kullandığını ve bağımlı bireylerin haftada ortalama 44 saat internet kullandığını tespit etmiştir. Young (1996) bu süreyi haftada 38,5 saat olarak, Brenner (1997) haftada 13 saat, Martin ve Schumacher (2000: 19) ise haftada 8,48 saat olarak saptamışlardır. Ülkemizde yapılan çalışmalar incelendiğinde Özcan ve Buzlu'nun (2005: 23) çalışmasında öğrencilerin haftada 2-5 saat internet kullandıklarını belirtilmiştir. Tahiroğlu ve arkadaşlarının (2008) yaptığı çalışmada 12-18 yaş grubundaki ergenler arasında haftada 12 saatin üzerinde internet kullanım oranını % 7,6 olarak belirlenmiştir. Ceyhan ve arkadaşlarının (2007) yaptıkları araştırmada ise öğrencilerin % 32,3'ünün haftada 3- 6 saat arası internet kullandığı belirtilmektedir. Kelleci ve arkadaşlarının (2009: 225) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada kız öğrencilerin % 70,2'sinin, erkek öğrencilerin ise % 60,2'sinin günde 1- 2 saat internet kullandıkları belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda ergenlerin haftalık internet kullanım süreleri değerlendirildiğinde araştırmaya katılan

ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi en az 1 saat, en fazla 168 saattir. İnternet bağımlısı ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 23,6818, risk grubunda olan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 16,8706, internet bağımlısı olmayan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süresi 8,8423 saattir. Araştırmaya katılan ergenler en fazla haftada ortalama 2 saat interneti kullanmakta ve örneklemin haftalık ortalama internet kullanım süresi 13,7628 saattir. Araştırmaya katılan ergenlerin haftalık ortalama internet kullanım süreleri ile internet bağımlısı olmayan, risk grubunda ve internet bağımlısı olanlar arasında fark olup olmadığını sınınamıştır. Haftalık ortalama internet kullanım süreleri kıyaslanan internet bağımlısı olmayan, risk grubunda ve internet bağımlısı olanların ortalamaları arasında anlamlı fark tespit edilmiştir. İnternette haftalık ortalama geçirilen süre açısından bizim çalışmamızda elde ettiğimiz sonuçlar yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Ayrıca yapılan regresyon modelinde “haftalık ortalama internet kullanım süresi” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı, internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasında yer almakta ve internet bağımlısı olma riskini 1.06 kat arttırmaktadır.

Young (2004) ergenlerde interneti kötüye kullanmaya neden olan etkenler arasında ergenin internet erişimine ailesi tarafından bir kontrol ya da engelin bulunmayışının da önemli bir etkisinin olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple internet bağımlılığı ile internet kullanırken denetlenme durumu incelenmiştir. Ergenlerin anne- babalarının % 49,7’si internet kullanırken çocuklarını denetlemekte, % 50,3’ü denetlememektedir. İnternet bağımlısı ergenlerin % 7,5’inin anne- babası internet kullanırken çocuklarını denetlemektedir. Bölükbaş (2003) ailelerin, gençlerin internet kullanımında bir kontrol ve takip sistemi oluşturmaması, genç bireylerin internette olumsuz yönde etkilenme riskini daha çok arttıracaklarını ifade etmiştir. Akbulut ve Yılmazel’in (2012) yaptığı çalışmada anne ve babaların internet kullanımını kontrol oranları oldukça düşüktür ve oranlar sırasıyla % 13,2 ve % 12,1’dir, internet kullanım kontrolünün anne ve babasında olduğunu belirtenlerde bağımlılık puanları ise oldukça yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Bizim çalışmamızda ise ergenlerin internet kullanırken anne-babalarının ergenleri denetleme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık

göstermemektedir. Bu bulgu Lee ve Chae'nin (2007) yaptıkları çalışma ile tutarlılık göstermektedir.

Ergenlerin % 37,1'i sosyal paylaşım ağlarına girme, % 22,8'i ödev yapma, % 12,3'ü oyun oynama, % 11'i film izleme, % 6,2'si internette dolaşma (webde sörf yapma), % 5,3'ü chat yapma, % 5,1'i diğer aktiviteleri yapma, % 0,2'si alışveriş yapma amacıyla interneti kullanmaktadır. İnternet bağımlılarının % 4,6'sı sosyal paylaşım ağlarına girme, % 2,4'ü oyun oynama, % 1,5'i film izleme, % 1,3'ü ödev, % 1,3'ü chat, % 0,9'u diğer aktiviteleri yapma, % 0,7'si internette dolaşma (webde sörf yapma) amacıyla interneti kullanmaktadır. Ergenlerin internet kullanım amacına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ve interneti chat yapma amacı ile kullananların internet bağımlılık düzeyleri diğer amaçlarla interneti kullananlardan anlamlı olarak yüksek bulunmuştur. Young (1997) çalışmasında bağımlı ve bağımlı olmayanlar arasında internet kullanım sebeplerinde ciddi farklar olduğunu bulmuştur. İnternet bağımlılarının interneti sosyalleşmek, yeni insanlar tanımak, sohbet odalarında sohbet etmek gibi işlevleri için kullandıkları, bağımlı olmayanların ise interneti daha çok bilgi arama amaçlı kullandıkları sonucuna ulaşmıştır. Bizim çalışmamız Young'ın çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. İnternetteki interaktif işlevlerin (sohbet odaları, paylaşım siteleri gibi) bilgi arama gibi işlevlere göre daha fazla bağımlılık oluşturduğu ifade edilmektedir (Young, 1997). Yapılan birçok çalışma interneti sosyal etkileşim için kullanmanın internet bağımlılığının gelişmesinde en önemli risk faktörü olduğunu saptamıştır. İnteraktif işlemler kişiyi uyarmakta ve kişinin gerçek yaşamdan kopmasına neden olmaktadır (Young, 1996; Chou ve Hsiao, 2000; Caplan, 2002; Armstrong ve diğer., 2000). Bu işlevlerin kişiye sosyal destek, kimlik değiştirme, cinsel uyarılma imkânı sunmasından dolayı bağımlılık oluşturabileceği belirtilmektedir (Young, 1997). Çalışmamızda internet kullanan ergenlerin interneti kullanma amacı en çok sosyal paylaşım ağlarına girme olmasına rağmen, alan yazındaki bulgulardaki gibi bizim çalışmamızda da interneti chat yapma amacı ile kullananların internet bağımlılık düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Ergenlik çağındaki gençlerin duygusal boşluklarını ailesinin, arkadaşlarının yeteri kadar dolduramaması ve internet dışındaki birçok eğlence aracının etkileşim içermemesi birçok ergeni eğlence ve iletişim için internet kullanmaya itmektir. Ayrıca boş zamanını eğlenerek geçirmek isteyen ergenlerin birçoğu interneti tercih etmekte ve gün içinde karşılaştığı stresten uzaklaşmak için internetin sosyal paylaşım ağlarını kullanmaktadırlar (Özcan ve Buzlu, 2005; İnal ve Kiraz, 2008). Bu sebeple ergenlerin internet bağımlılığı ile sosyal paylaşım ağında hesabı olma durumu incelenmiştir. Ergenlerin % 89,1'i, internet bağımlısı ergenlerin ise % 10,4'ünün sosyal paylaşım ağında hesabı bulunmaktadır, Kert ve Kert'in (2010: 495) ergenlerle yaptığı çalışmada ise bu oran % 91,52, Özboyraz ve arkadaşlarının (2012) yaptığı çalışmada ise bu oran % 88,8'dir. Bu bulgu bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir. Ergenlerin sosyal paylaşım ağında hesabı olmalarına göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Sağlık davranışlarından beslenmenin kötüleşmesi, madde kullanımı, şiddet, depresyon, intihar girişimi, okul performansının kötüye gitmesine neden olmaktadır. Okul yıllarındaki bu döngü kişisel gelişim ve sağlığın belirleyicisi olarak rol oynamaktadır. (Murray ve diğer., 2007). Bu sebeple internet bağımlılığı ile ergenlerin internet kullanırken yeme-içme alışkanlıkları incelenmiştir. Ergenlerin % 61,4'ü, internet bağımlısı ergenlerin % 9,5'i internet kullanırken yiyecek tüketmektedir. Ergenlerin internet kullanırken yiyecek tüketme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve internet kullanırken yiyecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri, internet kullanırken yiyecek tüketmeyenlerden daha yüksektir. Ergenlerin internet kullanırken tükettikleri yiyecek türüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve fast food tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer tür yiyecek tüketenlerden anlamlı olarak daha yüksektir. Yapılan regresyon modelinde “internet kullanırken yiyecek tüketme” (p:0,190) değişkeni anlamlı çıkmamasına rağmen Exp (B) değeri Odds Oranı (OR) 2.57 kat internet bağımlılığı riskini arttırmaktadır. Ergenlerin % 79,9'u, internet bağımlılarının % 11'i internet kullanırken içecek tüketmektedir. Ergenlerin internet kullanırken içecek tüketme durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı

farklılık göstermekte ve internet kullanırken içecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri, internet kullanırken içecek tüketmeyenlerden daha yüksektir. ABD’de kişi başına düşen gazlı içecek tüketimi yılda 700 kutudur ve son otuz yılda gazlı içecek tüketimi kadınlarda iki, erkeklerde üç katına çıkmıştır. Gazlı içeceklerin en büyük müşteri kitlesi 12-29 yaş arasındaki erkeklerdir (Aydın, 2013: 27). Ergenlerin internet kullanırken tükettikleri içecek türüne göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve asitli kafeinli içecek tüketenlerin internet bağımlılık düzeyleri diğer tür içecek tüketenlerden anlamlı olarak daha yüksektir. Gazlı içecekler uyuşturucular gibi bağımlılık yapmakta ve haz duygusuyla birlikte vücuda zarar vermektedir (Aydın, 2013: 28). Alan yazında, aşırı internet kullanan kişilerde alkol, kumar, seks ve yeme ile ilgili davranışsal sorunların olduğu (Mathy ve Cooper, 2003) belirtilmektedir. Bilgisayar ve internet kullanımı ile beslenme bozuklukları, obezite ve epileptik nöbetlerin ilişkili olduğu belirtilmektedir (Tahiroğlu, 2012: 38). Bu bulgular bizim çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgularla tutarlılık göstermektedir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığının 17 Nisan 2007 tarihli okul kantinlerinin denetimi ve uyulacak hijyen kuralları başlıklı genelgede okul kantinlerinin bu konuda uyması gereken kurallar tanımlanmıştır. Bu genelgeye göre dengesiz beslenmeye yol açan enerji yoğunluğu yüksek gıdaların satışının yapılmaması, bu tür satış yapmayı sağlayan otomatik makinelerin bulundurulmaması; bunun yerine Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı denetiminde bulunan süt, ayran, yoğurt, meyve suyu ve tane ile satışı yapılabilen meyve bulundurulması gerektiği bildirilmiştir. Ayrıca aynı genelgeye atıf yapılarak hazırlanmış olan 05.03.2010 tarih ve 9997 sayılı Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü genelgesinde de kantin ve yemekhanelerin yeterli ve dengeli beslenme yönünden denetlenmesinin yanı sıra okul çevresinde açıkta gıda satışı yapılmasının engellenmesine de vurgu yapılmaktadır (Gün, 2012: 47). Ancak okullarda yapılan bu çalışmalar çocukların internet kullanırken fast food ve asitli kafeinli içecekleri tüketmelerini engellememektedir.

Örneklemedeki ergenlerin internet kullanımlarının günlük işlerini, uyku düzenini, yemek düzenini aksattığını belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri daha yüksektir. Yapılan regresyon modelinde yer alan “internet kullanımının günlük işleri aksatması” değişkeni, “internet kullanımının uyku düzenini etkilemesi” değişkeni, “internet kullanımının yeme düzenini etkilemesi” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı ve internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasındadır. Lin ve Tsai (1999: 6) yaptıkları çalışmada internetin aşırı kullanımı günlük rutin yapılması gereken işleri etkilemektedir. Bu bulgu bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir. Kuzu ve arkadaşlarının (2008: 83) yaptığı çalışmada, bizim çalışmamızda olduğu gibi internet kullanım süresi arttıkça yemek yeme düzeninde sorunlar yaşama ve uykusuzluk çekme yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Örneklemedeki ergenlerin internet kullanımlarının aile ilişkisini, arkadaş ilişkisini ve öğretmen ilişkisini olumsuz etkilediğini belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri anlamlı olarak daha yüksektir. Yapılan regresyon modelinde yer alan “internet kullanımının öğretmen ilişkilerini olumsuz etkilemesi” değişkeni istatistiksel olarak anlamlı ve internet bağımlılığını etkileyen etmenler arasındadır. Lin ve Tsai (1999: 6), 10. ve 12. sınıf öğrencileri üzerinde yürüttükleri araştırma sonuçlarına göre internetin aşırı kullanımı ailevi ilişkiler, arkadaşlık ilişkileri, anne-baba ile ilişkiler ve öğretmenleri ile ilişkilerini etkilediğini tespit etmiştir. Bizim çalışmamız da bu bulgu ile tutarlılık göstermektedir.

Ergenlik döneminde kurulan romantik ilişkiler ergen üzerinde etkili olmaktadır. Çünkü romantik ilişki kurma ergenlik döneminin en önemli özelliklerinden biridir. Romantik ilişkiler ile ilgili temel kavram bu dönemde çıkma/flörttür. (Bayhan ve Işıtan, 2010: 41). Bu sebeple çalışmamızda internet bağımlılığı ile ergenin flörtünün olması durumu incelenmiştir. Ergenlerin internet kullanımlarının flörtlerinin olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve flörtü olanların internet bağımlılık düzeyleri flörtü olmayanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Bu bulgu alan yazın ile farklılık göstermektedir (Pawlak, 2002; Esen, 2010: 73).

La Greca ve Harrison (2005) çalışmalarında ergenlik dönemi boyunca ergenlerin çoğunun, flört ilişkisi yaşadıkları kişilerle, anne-babaları ve kardeşlerinden daha çok yakınlık kurduklarını belirtmişlerdir. Bu sebeple ergenlerin flörtleri ile internetten tanışıp tanışmadıkları da incelenmiştir. Araştırmaya flörtü olduğunu belirtenlerin % 15,5'i flörtü ile internette tanıştığını; internet bağımlısı olan ergenlerden flörtü olduğunu belirtenlerin % 7,7'si flörtü ile internetten tanıştığını belirtmiştir. Ergenlerin internet kullanımlarının flörtlerinin internet aracılığıyla tanışma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve flörtü ile internetten tanışanların internet bağımlılık düzeyleri flörtü ile internetten tanışmayanlara göre anlamlı olarak daha yüksektir. Schentke (2007) lise öğrencileri örnekleminde gerçekleştirdiği çalışmasında; öğrencilerin % 12,1'inin internet üzerinden (sohbet odaları, elektronik posta ve/veya çöpçatanlık siteleri yoluyla) romantik partner bulma girişiminde bulduklarını, % 5,7'sinin de internet sayesinde (sohbet odaları, elektronik posta ve/veya çöpçatanlık siteleri yoluyla) başarılı bir romantik ilişkilerinin olduğunu saptamıştır. Bizim çalışmamızdaki oranlar bu oranlardan daha yüksek bulunmuştur. Bunun nedeni olarak çalışmanın yapıldığı dönemlerin farklı olması gösterilebilir.

Ergenlerin internet kullanırken gerçek adlarını kullanma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Özkan'ın (2013: 388) yaptığı çalışmada da örneklemin % 62,9'u internette gerçek adını kullanmaktadır ve bu bulgu bizim çalışmamızla tutarlılık göstermektedir.

Bilgisayar ve internet kullanımı giderek yaygınlaşırken, bilgisayar ve internet başında geçirilen uzun saatler sağlıkla ilgili bazı olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Bu sebeple internet bağımlılığı ile fiziksel ağrı varlığı incelenmiştir. Ergenlerin internet kullanırken fiziksel ağrılarının olma durumuna göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermekte ve fiziksel ağrısı olduğunu belirtenlerin internet bağımlılık düzeyleri, ağrısı olmayanlardan ve bazen ağrısı olanlardan anlamlı olarak daha yüksektir. Ergenlerin internet kullanırken fiziksel ağrının yerine göre internet bağımlılık durumları istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Tipik bir internet bağımlısı haftada 40- 80 saat arasında bilgisayar başında kalmakta ve tek seferde hiç aralıksız 20 saate kadar bilgisayar

başından kalkmayabilmektedir. Fiziki aktivitenin giderek azalmasına bağlı obezite, karpal tünel sendromu, sırt ağrısı ve postür bozuklukları gelişebilir (Young, 1999a: 4). Bilgisayarın uzun süreli kullanımı göz kırpma sayısında azalmaya, gözyaşı fonksiyon testlerinde bozulmaya ve kuru göz semptomlarına neden olmaktadır. (Büyükbaş ve diğer., 2012: 190). ABD’de yapılan bir çalışmada 152 ortaokul öğrencisinde bilgisayar kullanımına bağlı kas ve iskelet ağrıları araştırılmış ve anlamlı oranda yüksek bulunmuştur (Jacobs ve Baker, 2002). Bu bulgu bizim çalışmamızla farklılık göstermektedir.

5.3. Öneriler

1. Bu çalışma İzmir ilindeki okullarda gerçekleştirildiği için başka illerde de “İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı” araştırılarak tüm Türkiye’de “internet bağımlılığı yaygınlığı” belirlenebilir.
2. Ebeveynlerin çocuklarının internet kullanımlarını bilinçli bir şekilde takip edebilmesi ve internetin zararlarından koruyabilmeleri için üniversiteler ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından ebeveynlere eğitimler verilebilir.
3. Aile eğitimleriyle çocuklarının uygunsuz internet kullanımları konusunda aileler bilgilendirilebilir.
4. “İnternet Bağımlılığı” konusunda kamu spotları oluşturularak farkındalık yaratılabilir.
5. Çocukla çalışan tüm uzmanlara “İnternet Bağımlılığından Korunma ve Tedavi” konusunda, bağlı bulunduğu kuruluşlar tarafından eğitimler verilebilir.
6. İnternet bağımlılığı gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır ve halk sağlığı sorunu olmadan önce “İnternet Bağımlılığı Merkezleri” açılarak topluma yardımcı olunabilir.

7. Ortaokul, lise ve üniversitelerin her ders döneminde, internet bağımlılığı alanında çalışan uzmanlar tarafından öğrencilere “İnternet Bağımlılığından Korunma” dersleri verilebilir.
8. Okulöncesi çocukları dahil çocuk ve ergenlere, internet bağımlılığı başta olmak üzere internetin zararlarından (siber zorbalık, çocuk pornografisi) korumak için okul rehberlik servisleri tarafından çocuk ve ailelere danışmanlık hizmeti verilebilir.
9. Ergenlerin internet kullanımı ile ilgili sorunları ile baş edebilme ve sorunları çözebilme becerilerini geliştirebilmesi için okullarda bireysel ve grup çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aboujaoude, E., Koran, L.M., Gamel, N., Large, M.D., Serpe, R.T. (2006). Potential Markers For Problematic Internet Use: A Telephone Survey of 2513 Adults. **CNS Spectr.** 11: 750-755.
- Akbulut, A.B. ve Yılmazel, G. (2012). **Ergen Yaş Grubunda İnternet Bağımlılığı Düzeyinin Belirlenmesi.** 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. <http://kongre.hasuder.org.tr/index.php/uhsk15/uhsk15/paper/view/716> (16 Ocak 2013).
- Aktaş, Y. (2005). 3-18 Yaş Grubu Genç ve Gençlerin İnteraktif İletişim Araçlarını Kullanma Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. **The Turkish Online Journal of Educational Technology Tojet.** s: 4 (4).
- Aktepe, E., Demirci, K., Çalışkan, A.M. ve Sönmez, Y. (2010). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Polikliniğine Başvuran Hastalarda Belirti ve Tanı Dağılımları. **Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi.** 23: 100- 108.
- Alıkaşifoğlu, M. ve Ercan, O. (2002). Ergenlerde Madde Kullanımı. **Türk Pediatri Arşivi.** 37: 66- 73.
- Altun, A. (2003). **Yurdum İnternet'i 10 Yasında!**. <http://www.internetarsivi.metu.edu.tr/10yil.php>. (5 Ocak 2013).
- American Psychiatric Association (APA). (2013). **Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5).** Fifth Edition.
- Anderson, K. L., ve Olson, M. R. (2006). The Value of a Dog In a Classroom of Children With Severe Emotional Disorders. **Anthrozoos.** 19(1): 35–49.

- Anderson, K.J. (2001). Internet Use Among College Students: An Exploratory Study. **J Am Coll Health**. 50: 21-26.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet Bağımlılığı ve Tedavisi. **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar**. 1 (1): 55- 67.
- Armstrong, L., Phillips, J. ve Saling, L. (2000). Potential Determinants of Heavier Internet Usage. **International Journal of Human-Computer Studies**. 53: 537- 550.
- Aslanbay, M. (2006). A Compulsive Consumption: Internet Use Addiction Tendency. The Case Of Turkish High School Students. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ata, E.E., Akpınar, Ş. ve Kelleci, M. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Problemlı İnternet Kullanımı ile Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişki. **Taf Preventive Medicine Bulletin**. 10(4): 473-480.
- Ayan, S. (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. 8: 206- 214.
- Ayas, T. ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı ve Aile İnternet Tutumu. **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**. 4 (39): 46-57.
- Ayas, T., Çakır, Ö. ve Horzum, M.B. (2011). Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği. **Kastamonu Eğitim Dergisi**. 19 (2): 439- 448.
- Aydın, A. (2013). **7'den 70'e Taş Devri Diyeti: Gazlı İçecekler, Enerji İçecekleri, Kutu Meyve Suları**. İstanbul: Hayy Kitap.
- Aydın, B., (2005). **Çocuk ve Ergen Gelişimi**. Nobel Yayın ve Dağıtım: Ankara.

- Aydoğdu, C. (2003). Televizyon ve Bilgisayarın 18- 24 Yaş Gençler Üzerindeki Psikolojik Etkileri: Hendek Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bakken, I. J., Wenzel, H. G., Gøtestam, K. G., Johansson, A. ve Oren, A. (2009). Internet Addiction Among Norwegian Adults: A Stratified Probability Sample Study. **Scandinavian Journal of Psychology**. 50: 121-127.
- Balta, Ö. Ç. ve Horzum, M. B. (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**. 41(1): 185- 203.
- Batıgün, A. D. ve Hasta, D. (2010). İnternet Bağımlılığı: Yalnızlık ve Kişilerarası İlişki Tarzları Açısından Bir Değerlendirme. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. 11: 213- 219.
- Batıgün, A.D. ve Kılıç, N. (2011). İnternet Bağımlılığı İle Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. **Türk Psikoloji Dergisi**. 26 (67): 1-10.
- Bayhan, P. ve Işıtan, S. (2010). Ergenlik Döneminde İlişkiler: Akran ve Romantik İlişkilere Genel Bakış. **Aile Toplum ve Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi**. 33-44.
- Bayhan, V. (2011). **Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Alışkanlığı ve İnternet Bağımlılığı (Malatya Uygulaması)**. Akademik Bilişim'11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Bayraktar, F. (2001). İnternet Kullanımının Ergen Gelişimindeki Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bayraktar, F. ve Gün, Z. (2007). Incidence and Correlates of Internet Usage Among Adolescents in North Cyprus. **Cyberpsychology and Behavior**. 10: 191-197.

BBC. (2012). İnternet Düşmanı Ülkeler. http://www.bbc.co.uk/turkce/haberler/2012/03/120313_enemies_of_internet.shtml (13 Mart 2012).

Beard, K. ve Wolf, E. (2001). Modification in The Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. **Cyberpsychology and Behaviour**. 4(3): 377-383.

Bilyk, B. ve Goodman, R. (2004). Prevalence of Child and Adolescent Psychiatric Disorders in Southeast Brazil. **Journal of The American Academy of Child and Adolescent Psychiatry**. 43 (6): 727- 734.

Bölükbaş, K. (2003). İnternet Cafeler ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma: Diyarbakır Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Brenner, V. (1997). Psychology Of Computer Use: XLVII. Parameters of Internet Use, Abuse and Addiction: The First 90 Days Of The Internet Usage Survey. **Psychol Rep**. 80: 879- 882.

Bulut, F. (2010). Ergenlerde Görülen Kural Dışı Davranışların Aile İşlevselliği, Aile Risk Faktörü ve Yaşam Kalitesi Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Büküşoğlu, N. ve Bayturan, A.F. (2005). Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psikososyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü. **Ege Tıp Dergisi**. 44 (3) : 173-177.

Büyükbaş, Z., Gündüz, M.K., Bozkurt, B. ve Zengin, N. (2012). Bilgisayar Kullanıcılarında Görülen Oküler Yüzey Değişikliklerinin Değerlendirilmesi. **DOI:10.4274/tjo.42.43265.**

Büyüköztürk, Ş. (2012). **Veri Analizi El Kitabı.** Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Can, A. (2013). **SPSS ile Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi.** Ankara: Pegem Akademi.

Canan, F. (2010). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Disosiyatif Belirtiler ve Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. Tıpta Uzmanlık Tezi, Düzce Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.

Canbaz, S., Sunter, A. T., Peksen, Y. ve Canbaz, M. A. (2009). Prevalence of the Pathological Internet Use in a Sample of Turkish School Adolescents. **Iranian Journal of Public Health.** 38(4): 64- 71.

Cao, F., Su, L., Liu, T.Q. ve Gao, X. (2007). The Relationship Between Impulsivity and Internet Addiction In A Sample Of Chinese Adolescents. **European Psychiatry.** 22: 466– 471.

Cao, F. ve Su, L. (2007). Internet Addiction Among Chinese Adolescents: Prevalence and Psychological Features. **Child Care Health Development.** 33 (3): 275-81.

Caplan, S.E. (2002). Problematic Internet Use and Psychosocial Well-being: Development of A Theory-Based Cognitive-Behavioral Measurement Instrument. **Computers in Human Behavior.** 18: 553- 575.

Case, J.C. ve Young, K.S. (2001). A Preliminary Investigation of Employee Internet Misuse. **Issues in Information Systems.** 1: 43-49.

- Cengizhan, C. (2005). **Öğrencilerin Bilgisayar ve İnternet Kullanımında Yeni Bir Boyut: Bağımlılık**. VIII. Ulusal PDR Kongresi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Ceyhan, E., Ceyhan, A. A. ve Gürcan, A. (2007). The Validity and Reliability of the Problematic Internet Usage Scale. **Educational Science: Theory and Practice**. 7(1): 411-416.
- Chele, G., Chirita, V., Stefanescu, C., Macarie, G. ve Ilinca, M. (2005). **The Children Lost In Cyberspace**. The International Conference. Eurocon.
- Chen, S.H.(1998). **An Internet Addiction Measurement for Taiwan College Students**. Paper presented in TANET, Taipei, Taiwan.
- Chisholm, J.F. (2006). **Cyberspace Violence Against Girls and Adolescent Females**. Annals New York Academy of Sciences. 1087: 74- 89.
- Choi, K., Son, H., Park, M., Han, J., Kim, K., Lee, B. ve Gwak, H. (2009). Internet Overuse and Excessive Daytime Sleepiness in Adolescents **Psychiatry and Clinical Neuroscience**. 63(4): 455- 462.
- Chou, C. ve Hsiao, M. (2000). Internet Addiction, Usage, Gratification, and Pleasure Experience: The Taiwan College Students' Case. **Computers and Education**. 35: 65– 80.
- Chung, H. K., ve Kim, K. H. (2004). Internet Addiction, Social Support and Psychological Factors In Adolescents. **Korean Journal Child Health Nursing**. 10(4): 406- 412.
- Coombs, R. ve Landsverg, J. (1988). Parenting Style and Substance Use Durink Childhood and Adolescence. **Journal of Marriage and Family**. 50: 473- 482.

- Cömert, I. T. ve Ögel, K. (2009). İstanbul Örneğinde İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığı Yaygınlığı ve Farklı Etkenlerle İlişkisi. **Türkiye Klinikleri Dergisi**. 6 (1): 9- 16.
- Cömert, I.T. ve Kayıran, S.M. (2010). Çocuk ve Ergenlerde İnternet Kullanımı. **Çocuk Dergisi**. 10(4): 166-170.
- Davis, R.A. (2001). A Cognitive-Behavioral Model of Pathological Internet Use. **Computers in Human Behaviour**. 17: 187-195.
- Demetrovics, Z., Szeredi, B. ve Rozsa, S. (2008). The Three-factor Model of Internet Addiction: The Development of the Problematic Internet Use Questionnaire. **Behavior Research Methods**. 40 (2): 563-574.
- Denizci, Ö.M. (2009). Bilişim Toplumu Bağlamında İnternet Olgusu ve Sosyopsikolojik Etkileri. **Marmara İletişim Dergisi**. 15: 47-63.
- Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (DPT). (2011). **Bilgi Toplumu İstatistikleri 2011**.http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Documents/1/Diger/Bilgi_ToplumuIstistikleri_2011.pdf (05 Ekim 2011).
- Dinicola, M. D. (2004). Pathological Internet Use Among College Students: The Prevalence of Pathological Internet Use and Its Correlates. Doctoral Dissertation. Ohio University.
- Doğan, H. , Işıklar, A. ve Eroğlu, S. (2008). Ergenlerin Problemlı İnternet Kullanımlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. **Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi**. 18: 106- 124.
- Ebersole, S. (2000). Uses and Gratifications of the Web Among Students. **Journal of Computer-Mediated Communication**. <http://www.ascusc.org/jcmc/vol6/issue1/ebersole.html>. (18 Aralık 2012).

- Eltugay, Ö. (2000). İnternet ve Yabancılaşma. www.inter-tr.org.tr (07 Şubat 2012).
- Epir, N. (1974). **Bir Çocuk Sağlığı Kliniğine Başvuran Çocuklarla İlgili İncelemeler**. 10. Milli Psikiyatrik ve Nörolojik Bilimler Kongresi Özet Kitabı. 161- 164.
- Erol, N., Şimşek, Z. ve Munir, K.M. (2008). **Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Epidemiyolojisi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı**. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Esen, E. (2010). Ergenlerde İnternet Bağımlılığını Yordayan Psiko-Sosyal Değişkenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Esen, N. K. (2007). **Akran Baskısı ve Algılanan Sosyal Destek Değişkenlerine Göre, Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Yordanması**. I. Uluslararası Bağımlılık Kongresi. (28- 31 Mayıs 2007). İstanbul.
- Eysenck, H.J. (1997). Addiction, Personality and Motivation. **Human Psychopharmacology**. 12: 79– 87.
- Ford, T. , Goodman, R. ve Meltzer, H. (2003). The British Child and Adolescent Mental Health Survey 1999: The Prevalence of DSM 4 Disorders. **Journal of the American Academy Of Child and Adolescent Psychiatry**. 42 (10): 1203-1211.
- Frangos, C.C., Frangos, C.C. ve Kiohos, A.P. (2010). Internet Addiction among Greek University Students: Demographic Associations with the Phenomenon, using the Greek version of Young’s Internet Addiction Test. **International Journal of Economic Sciences and Applied Research**. 3 (1): 49-74.

- Garralda, M.E. ve Bailey, D. (1988). Child and Family Factors Associated With Referral to Child Psychiatrists. **The British Journal of Psychiatry**. 153: 81-89.
- Ghassemzadeh, L., Shahraray, M. ve Moradi, A. (2008). Prevalence of Internet Addiction and Comparison of Internet Addicts and Non-Addicts in Iranian High Schools. **CyberPsychology and Behavior**. 11(6): 731-733.
- Goodman, R. , Ford, T., Simmons, H., Gatward, R. ve Meltzer, H. (2000). Using the Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) To Screen For Child Psychiatric Disorders In A Community Sample. **British Journal Of Psychiatry**. 177: 534- 539.
- Goudriaan, A.E., Oosterlaan, J., De Beurs, E. ve Van Den, B.W. (2004). Pathological Gambling: A Comprehensive Review of Biobehavioral Findings. **Neuroscience Biobehavioural Reviews**. 28: 123–141.
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik İnternet Kullanımı: İnternet Bağımlılığı Kötüye Kullanımı. **New Symposium Journal**. 40: 105- 110.
- Greenfield, D. N. (1999). Virtual Addiction: Sometimes New Technology Can Create New Problems. http://www.virtual-addiction.com/pdf/nature_internet_addiction.pdf (12 Haziran 2012).
- Greenfield, D.N. (1999). Psychological Characteristics of Compulsive Internet Use: A Preliminary Analysis. **Cyberpsychology and Behaviour**. 2: 403- 12.
- Griffiths, M. D. (1995). Technological Addictions. **Clinical Psychology Forum**. 76: 14-19.

- Griffiths, M. (1999). İnternet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist*, 12(5): 246- 250. Çeviren: Psk. Kazım Alat, İnternet Bağımlılığı: Gerçek mi? Kurgu mu?, **Türk Psikoloji Bülteni**. 1300-7408.
- Griffiths, M.D. (1996). Behavioral Addictions: An Issue For Everybody? **Journal of Workplace Learning**. 8: 19- 25.
- Griffiths, M.D. (2003). Internet Abuse in the Workplace: Issues and Concerns for Employers and Employment Counselors. **Journal of Employment Counseling**. 40(2): 87-96.
- Gültutan, Ş. (2007). İlköğretim 6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin İnternet Kullanma Alışkanlıkları. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gün, İ. (2012). **Okullarda Sağlıklı Eğitim Ortamı İçin Çözümler**. II. Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu. Adana.
- Günüç, S. (2009). İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Demografik Değişkenler İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Günüç, S. ve Doğan, A. (2013). The Relationships Between Turkish Adolescents' Internet Addiction, Their Perceived Social Support and Family Activities. **Computers in Human Behavior**. 29: 2197-2207.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye’de İnternet Bağımlılık Profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik-Güvenirlik Çalışması. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 39: 220- 232.
- Gwinnell, E. ve Adamec, C. (2006). **The Encyclopedia of Addiction and Addictive Behaviours**. Newyork-USA: Facts On File, Inc.

Hall, A.S. ve Parsons, J. (2001). Internet Addiciton: College Student Case Study Best Practices in Cognitive Behavior Therapy. **Journal of Mental Health Counseling**. 23: 312-327.

Hardie, E. ve Tee, M.Y. (2007). Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction. **Australian Journal of Emerging Technologies and Society**. 5 (1): 34-47.

Harpaz, R.I. ve Rosenheck, R.A. (2004). Changes in Outpatient Psychiatric Diagnosis in Privately Insured Children and Adolescents From 1995 to 2000. **Child Psychiatry Human Development**. 34: 329- 340.

Hürriyet Gazetesi. (2013). Öyle Bir Hal Aldı Ki...
<http://www.hurriyet.com.tr/saglik/22626286.asp> (20 Şubat 2013).

Internet Society (ISOC). **Brief History of the Internet**.
<http://www.isoc.org/internet/history /brief.shtml #cacm> (18 Ekim 2012).

Internet World Stats. (2011). Top 20 Countries With The Highest Number Of Internet Users. <http://www.internetworldstats.com/top20.htm> (18 Ekim 2011).

İçel, K. (1998). **Kitle Haberleşme Hukuku**. İstanbul: Beta Yayınları.

İnal, Y. ve Kiraz, E. (2008). Bilgisayar Oyunları İdeoloji İçerir mi? Eğitsel ve Ticari Oyunlara Bakış. **Türk Eğitim Bilimleri Dergisi**. 6 (3): 523-525.

İnan, A. (2010). İlköğretim II. Kademe ve Ortaöğretim Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Jacobs, K. ve Baker, N.A. (2002). The Association Between Children's Computer Use and Musculoskeletal Discomfort. **Work**. 18 (3): 221-226.

- Jang, K.S., Hwang, S.Y. ve Choi, J.Y. (2008). Internet Addiction and Psychiatric Symptoms Among Korean Adolescents. **Journal of School Health**. 78: 165-171.
- Johansson, A. ve Gotestam, K. (2004). Internet Addiction: Characteristics Of A Questionnaire and Prevalence in Norwegian Youth (12- 18 years). **Scand J Psychol**. 45: 223- 229.
- June, K.J. (2005). The Temperament and Character Profiles and The Depressive Tendency Of Internet Addicted Adolescents (Comparing With Alcohol and Cigarette Experienced Group). Unpublished Master's Thesis, Hallym University, Choonchoen, South Korea.
- June, K.J., Sohn, S.Y., So, A.Y., Yi, G.M. ve Park, S.H. (2007). Study of Factors That Influence Internet Addiction, Smoking and Drinking in High School Students. **J Korean Acad Nurs**. 37: 872–882.
- Kaltiala-Heino, R., Lintonen, T. ve Rimpel, A. (2004). Internet Addiction? Potentially Problematic Use Of The Internet in a Population of 12-18 Year-Old Adolescents. **Addict Res Theory**. 12: 89- 96.
- Karasar, N. (2005). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H. ve Gölbaşı, Z. (2009). Lise Öğrencilerinde İnternet Kullanma Süresinin Cinsiyet ve Psikiyatrik Belirtiler İle İlişkisi. **Taf Preventive Medicine Bulletin**. 8 (3): 223- 230.
- Kert, S.B. ve Kert, A. (2010). Sosyal Ağ Sitelerinin Eğitsel Amaçlı Kullanılma Potansiyelleri. **International Online Journal of Educational Sciences**. 2(2): 486- 507.

- Kim, K. , Ryu, E. , Chon, MY. , Yeun, EJ. , Choi, SY. , Seo, JS. ve Nam, BW. (2006). Internet Addiction In Korean Adolescents and Its Relation To Depression and Suicidal Ideation: A Questionnaire Survey. **International Journal of Nursing Studies**. 43 (2): 185– 192.
- Korkeila, J., Kaarlas, S., Jaaskelainen, M., Vahlberg, T. ve Taiminen, T. (2009). Attached To The Web-harmful Use Of The Internet and Its Correlates. **Eur Psychiatry**. 25: 236- 241.
- Koyuncu, T., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2012). **İlköğretim ve Lise Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık**. 15.Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. <http://kongre.hasuder.org.tr/index.php/uhsk15/uhsk15/paper/view/515> (16 Ocak 2013).
- Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Tellioglu, N., Genç, Y., Mırsal, H. ve Beyazyürek, M. (2006). Problemlı İnternet Kullanımıyla Başvuran İki Uçlu Bir Hasta Nedeniyle Psikiyatrik Ek Tanı Tartışması: Olgu Sunumu. **Bağımlılık Dergisi**. 7: 150- 154.
- Kubey, R.W., Lavin, M.J. ve Barrows, J.R. (2001). Internet Use and Collegiate Academic Performance Decrements: Early Findings. **Journal of Communication**. 1: 366– 382.
- Kuzu, A., Odabaşı, F., Erişti, S.D., Kabakçı, I. Ve Kurt, A.A. (2008). **İnternet Kullanımı ve Aile Araştırması**. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- La Greca, A.M. ve Harrison, H.M. (2005). Adolescent Peer Relations, Friendships, and Romantic Relationships: Do They Predict Social Anxiety and Depression?, **Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology**. 34 (1): 49-61.

- Lam, L.T., Peng, Z.W., Mai, J.C. ve Jing, J. (2009). Factors Associated With Internet Addiction Among Adolescents. **Cyberpsychology and Behavior**. 12: 551-555.
- Leung, L. (2004). Net-Generation Attributes and Seductive Properties Of The Internet As Predictors Of Online Activities and Internet Addiction. **Cyberpsychology and Behavior**. 7 (3): 333- 348.
- Li, S.M. ve Chung, T.M. (2006). Internet Function and Internet Addictive Behavior. **Computers in Human Behavior**. 22: 1067–1071.
- Lin, S. S. J., Tsai, C. C. (2002). Sensation Seeking and Internet Dependence of Taiwanese High School Adolescents. **Computers in Human Behavior**. 18, 411-426.
- Lin, S.S. ve Tsai, C.C. (1999). Internet Addiction among High Schoolers in Taiwan. **Eric Education Resources Information Center**. p:1-8 Boston, MA.
- Livingstone, S. ve Bober, M. (2005). **UK Children Go Online**. Economic and Social Research Council.
- Mathy, R. ve Cooper, A. (2003). The Duration and Frequency of Internet Use in A Nonclinical Sample: Suicidality, Behavioral Problems and Treatment Histories. **Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training**. 40: 125- 135.
- Morahan-Martin, J. ve Schumacher, P. (2000). Incidence and Correlates of Pathological Internet Use Among College Students. **Computers in Human Behavior**. 16: 13- 29.
- Muris, P., Meesters, C. ve Berg, F. (2003). The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) Further Evidence For Its Reliability and Validity In A

Community Sample Of Dutch Children and Adolescents. **European Child and Adolescent Psychiatry**. 12: 1– 8.

Murray, N.G., Low, B.J., Hollis, C., Cross, A.W. ve Davis, S.M. (2007). Coordinated School Health Programs and Academic Achievement: A Systematic Review of The Literature. **Journal of School Health**. 77 (9): 589- 600.

Mythily, S., Qiu, S., ve Winslow, M. (2008). Prevalence and Correlates Of Excessive Internet Use Among Youth In Singapore. **Ann Acad Med Singapore**. 37: 9-14.

Nicolson, P., Wilson, R. (2004). Is Domestic Violence A Gender Issue? Views From A British City. **Journal of Community and Applied Social Psychology**. 14: 266- 283.

Ntvmsnbc. (2012). İnternet Düşmanı 12 Ülke. <http://www.ntvmsnbc.com/id/25329912/> (13 Mart 2012).

Odendaal, J. S. J. (2000). Animal- Assisted Therapy– Magic or Medicine? **Journal of Psychosomatic Research**. 49(4): 275–280.

Oğuz, B., Zayin, N., Özel, D. ve Saka, D.(2008). **Tıp Öğrencilerinin İnternette Bilişsel Durumları**. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale, 30 Ocak - 01 Şubat 2008.

Oh, W. O. (2003). Factors Influencing Internet Addiction Tendency among Middle School Students in Gyneongbuk Area. **Taehan Kanho Hakhoe Chi**. 33 (8): 1135-1144.

Ohannessian, C.M. (2009). Does Technology Use Moderate The Relationship Between Parental Alcoholism and Adolescent Alcohol and Cigarette Use? **Addictive Behaviors**. 34: 606- 609.

- Orhan, F. ve Akkoyunlu, B. (2004). İlköğretim Öğrencilerinin İnternet Kullanımları Üzerine Bir Çalışma. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**. 26: 107- 116.
- Ögel, K. (2002). **Bağımlılığı Önleme Anne-Babalar-Öğretmenler İçin Kılavuz**. İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Ögel, K. ve Erol, B.(2005). **Çocuklarda Sigara, Alkol ve Madde Bağımlılığı “Çocuğum Madde Bağımlısı Olmasın”**. Ankara: Morpa Kültür Yayınları.
- Özboyraz, Ş., Dülgerler, Ş., Yıldırım, S. ve Engin, E. (2012). **Üniversite Öğrencilerinin İnternet Kullanımı İle Yalnızlık Düzeyi Arasındaki İlişki**. II. Uluslararası VI. Ulusal Psikiyatri Hemşireliği Kongresi (4-7 Ekim 2012). Erzurum.
- Özcan, N. K. ve Buzlu, S. (2005). Problemler İnternet Kullanımının Belirlemede Yardımcı Bir Araç: “İnternette Bilişsel Durum Ölçeği'nin Üniversite Öğrencilerinde Geçerlik ve Güvenilirliği”. **Bağımlılık Dergisi**. 6 (1): 19- 26.
- Özcan, N.K. (2004). Üniversite Öğrencilerinde İnternet Kullanımının Psikososyal Durum ile İlişkisi. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özekes, M. (2011). Ergenlik Döneminde Boş Zaman Aktivitelerinin İncelenmesi. **Ege Eğitim Dergisi**. 12 (1): 1–21.
- Özkan, P. (2013). **Sosyal Ağ Kullanıcılarının E-Sosyalleşme Sürecindeki Kimlik Yapılandırma Süreçleri**. II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design (02-04 May 2013). Famagusta – North Cyprus.
- Öztürk, Ö. , Odabaşoğlu, G. , Eraslan, D. , Genç, Y. ve Kalyoncu, A. (2007). İnternet Bağımlılığı: Kliniği ve Tedavisi. **Bağımlılık Dergisi**. 8 (1): 36- 41.

- Pallanti, S., Bernardi, S. ve Quercioli L. (2006). The Shorter PROMIS Questionnaire and The Internet Addiction Scale In The Assessment Of Multiple Addictions in a High- School Population: Prevalence and Related Disability. **CNS Spectrums**. 11(12): 956- 64.
- Park, S.K., Kim, J.Y. ve Cho, C.B. (2008). Prevalence of Internet Addiction and Correlations With Family Factors Among South Korean Adolescents. **Adolescence**. 43(172): 895-909.
- Pawlak, C. (2002). Correlates of Internet Use and Addiction in Adolescents. Dissertation Abstracts International Section A: **Humanities and Social Sciences**. 63(5-A), pp. 1727.
- Recart, C., Castro, P., Alvarez, H. ve Bedregal, P. (2002). Characteristics of Children and Adolescents Attended in A Private Psychiatric Outpatient Clinic. **Rev Med Chil**. 130: 295- 303.
- Rice, R. E. (2001). Primary Issues in Internet Use: Access, Civic and Community Involvement, and Social Interaction and Expression. **In L.A. Lievrouw and S. Livingstone, The Handbook Of New Media**, 105- 129. London: Sage.
- Roberts, R. , Attkisson, C. ve Rosenblatt, A. (1998). Prevalence Of Psychopathology Among Children and Adolescents. **American Journal Of Psychiatry**. 155 (6): 715– 726.
- Rotunda, R.J., Kass, S.J., Sutton, M.A. ve Leon, D.T. (2003). Internet Use and Misuse: Preliminary Findings From A New Assessment Instrument. **Behavior Modification**. 27: 484- 504.
- Schentke, M. M. (2007). The Relationship Between Recreational Technology Use and Attachment Style. Master's Thesis. University of South Africa.

<http://findpdf.net/reader/THE-RELATIONSHIP-BETWEEN--Unisa-Institutional-Repository.html> (12 Aralık 2012).

- Scherer, K. ve Bost, J. (1997). **Internet Use Patterns: Is there Internet Dependency On Campus?** Amerikan Psikoloji Örgütü 105. Yıl Toplantısı Yayınlanmış Semineri, Chicago, Illinois.
- Seo, M., Kang, H. S. ve Yom, Y. (2009). Internet Addiction and Interpersonal Problems in Korean Adolescents. **CIN: Computers, Informatics, Nursing**. 27 (4): 226- 233.
- Serpell, J. A. (2010). **Animal - Assisted Interventions in Historical Perspective**. In A. H. Fine (Ed.), Handbook on animal -assisted therapy: Theoretical foundations and guidelines for practice (pp. 17–32). New York: Academic Press.
- Shaffer, H. J. , Hall, M. N. ve Bilt, J. V. (2000). Computer Addiction: A Critical Consideration. **American Journal of Orthopsychiatry**. 70 (2): 162- 168.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Jr., Khosla, U. M., ve McElroy, S. L. (2000). Psychiatric Features Of Individuals With Problematic Internet Use. **Journal Of Affective Disorders**. 57 (1–3): 267– 272.
- Shapira, N.A., Lessig, M.C., Goldsmith, T.D., Szabo, S.T., Lazoritz, M., Gold, M.S. ve Stein, D.J. (2003). Problematic Internet Use: Proposed Classification and Diagnostic Criteria. **Depress Anxiety**. 17(4): 207- 216.
- Simkova, B. ve Cincera, J. (2004). Internet Addiction Disorder and Chating in the Czech Republic. **CyberPsychology and Behavior**. 7 (5): 536-539.

- Siomos, K.E., Dafouli, E.D., Braimiotis, D.A., Mouzas, O.D. ve Angelopoulos, N.V. (2008). Internet Addiction Among Greek Adolescent Students. **Cyberpsychology and Behavior**. 11(6): 653-657.
- Song, I. (2003). Internet Gratifications Depression Self-efficacy and Internet Addiction. Master's Thesis. Michigan State University.
- Steinberg L. (2007). **Ergenlik**. Ankara: İmge Kitabevi.
- Şahin, M. (2011). İlköğretim Okulu Öğrencilerindeki İnternet Bağımlılığı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şaşmaz, T., Öner, S., Kurt, A.Ö., Yapıcı, G., Yazıcı, A.E., Buğdaycı, R. ve Şiş, M. (2013). Prevalence and Risk Factors of Internet Addiction In High School Students. **European Journal of Public Health**. doi:10.1093/eurpub/ckt051.
- Şenormancı, Ö., Konkan, R. ve Sungur, M. Z. (2010). İnternet Bağımlılığı ve Bilişsel Davranışçı Terapisi. **Anadolu Psikiyatri Dergisi**. 11: 261- 268.
- Taçyıldız, Ö. (2010). Lise Öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre Yordanması. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tahiroğlu, A., Çelik, G.G., Uzel, M., Özcan, N., Avcı, A. (2008). Internet Use Among Turkish Adolescents. **Cyberpsychology and Behavior**. 11 (5): 537-543.
- Tahiroğlu, A.Y. (2012). **Ergenlerde İnternet Bağımlılığı**. II. Ulusal Okul Sağlığı Sempozyumu. Adana.

- Tahiroğlu, A.Y., elik, G.G., Bahalı, K. ve Avcı, A. (2010). Medyanın ocuk ve Gençler zerine Olumsuz Etkileri; Şiddet Eğilimi ve İnternet Bağımlılığı. **New Symposium Journal**. 48 (1): 19- 30.
- Tanrıöver, S., Kaya, N., Tüzün, Ü. ve AydođmuŐ, K. (1992). ocuk Psikiyatrisi Polikliniğine Başvuran ocukların Demografik zellikleri İle İlgili Bir alıŐma. **Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi**. 5: 13- 19.
- Terasa, F. ve Holmbeck, N.G. (1995). A contextual moderator analysis of emotional autonomy and adjustment in adolescence. **Child Development**. S: 66 (3).
- Treuer, T., Fabian, Z. ve Füredi, F. (2001). Internet Addiction Associated With Features of Impulse Control Disorder: Is It A Real Psychiatric Disorder?. **Journal of Affective Disorders**. 66: 283.
- Tsai, C. ve Lin, S. J. (2001). Analysis Of Attitudes Toward Computer Networks and Internet Addiction Of Taiwanese Adolescents. **Cyberpsychology and Behavior**. 4 (3): 373- 376.
- Tsai, C.C. ve Lin, S.S.J. (2001). Analysis of Attitudes Toward Computer Networks and Internet Addiction of Taiwanese Adolescents. **Cyberpsychology and Behavior**. 4: 373–376.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., Spiliopoulou, T., Louizou, A., Konstantoulaki, E. ve Kafetzi, D. (2009). Internet Use and Misuse: A Multivariate Regression Analysis of the Predictive Factors of Internet Use among Greek Adolescents. **European Journal of Pediatrics**. 168 (6): 655-665.
- Turnalar, G. K. (2008). İnternet Bağımlılığını Yordayan Değişkenlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Üçkardeş, E. A. (2010). Mersin Üniversitesi Öğrencileri Arasında İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Mersin Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı.
- Ünal, M.(1991). Madde Bağımlılığı ve Alkolizmde Aile. **Aile ve Toplum Dergisi**. 1: 80- 85.
- Üneri, Ö.Ş. ve Tanıdır, C. (2011). Bir Grup Lise Öğrencisinde İnternet Bağımlılığı Değerlendirmesi: Kesitsel Bir Çalışma. **Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi**. 24: 265- 272.
- Wallace, P.M. (2001). **The Psychology Of The Internet**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Walters Esteves, S., ve Stokes, T. (2008). Social Effects of a Dog's Presence on Children With Disabilities. **Anthrozoos**. 21(1): 5–15.
- Whang, S. M., Lee, S. ve Chang, G. (2003). Internet Over-users' Psychological Profiles: A Behavior Sampling Analysis On Internet Addiction. **CyberPsychology and Behavior**. 6 (2): 143- 150.
- Wu, Y.T. ve Tsai, C.C. (2006). University Students Internet Attitudes and Internet Self-Efficacy: A Study At Three Universities in Taiwan. **Cyberpsychology and Behavior**. 9 (4): 441- 450.
- Yalçın, C. (2003). Sosyolojik Bir Bakış Açısıyla İnternet. **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**. 27 (1): 77- 89.
- Yang C-K. (2001). Sociopsychiatric Characteristics Of Adolescents Who Use Computers To Excess. **Acta Psychiatr Scand**. 104: 217- 222.

- Yang, S.C. ve Tung, C.J. (2007). Comparison of Internet Addicts and Non-addicts in Taiwanese High School. **Computers in Human Behavior**. 23: 79– 96.
- Yang, C.K., Choe, B. M., Baity, M., Lee, C.H. ve Cho, J.S. (2005). SCL-90-R and 16PF Profiles of Senior High School Students With Excessive Internet Use. **Canadian Journal of Psychiatry**. 50: 407– 414.
- Yazgan, B. İ., Bilgin, M. ve Atıcı, M.K. (2004). **Gelişim Psikolojisi Çocuk ve Ergen Gelişimi**, Adana: Nobel Kitabevi.
- Yellowlees, P. M. ve Marks, S. (2007). Problematic Internet Use Or Internet Addiction. **Computers In Human Behavior**. 23: 1447– 1453.
- Yen, J.Y., Ko, C.H., Yen, C.F., Chen, C.S. ve Chen, C.C. (2009). The Association Between Harmful Alcohol Use and Internet Addiction Among College Students: Comparison of Personality. **Psychiatry and Clinical Neuroscience** 63(2): 218- 224.
- Yeşilyaprak, B. (2004). **Gelişim ve Öğrenme**. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2004). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, M.B. (2010). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Bilgisayara Yönelik Bağımlılık Gösterme Eğilimlerinin Farklı Değişkenlere Göre İncelenmesi. **Eğitim Teknolojileri ve Araştırmaları Dergisi**. 1(1): 1-16.
- Young, K. (1996). Internet Addiction: The Emergence of A New Clinical Disorder. **Cyberpsychology and Behaviour**. 3: 237- 244.
- Young, K. (1999). **Innovations in Clinical Practice** (Volume 17) by L. VandeCreek and T. L. Jackson (Ed.), Sarasota, FL: Professional Resource Press.

- Young, K. (1999a). Internet Addiction: Symptoms, Evaluation and Treatment. <http://www.netaddiction.com/articles/symptoms.pdf> (30 Temmuz 2011).
- Young, K. (2004). Internet Addiction: A New Clinical Phenomenon and Its Consequences. **The American Behavioral Scientist**. 48 (1): 402-415.
- Young, K. (2007). Cognitive Behavior Therapy With Internet Addicts: Treatment Outcomes and Implications. **CyberPsychology and Behavior**. 10 (5): 671-679.
- Young, K. S. (1996). Pathological Internet Use: A Case That Breaks The Stereotype. **Psychological Reports**. 79: 899- 902.
- Young, K. S. (1997). **What Makes The Internet Addictive: Potential Explanations For Pathological Internet Use**. 105th. Chicago, IL: Annual Conference of the American Psychological Association.
- Young, K. ve Rodgers, C. (1998). The Relationship Between Depression and Internet Addiction. **CyberPsychology and Behavior**. 1 (1): 25- 28.
- Young, K.S. (1998). **Caught in the Net: How to Recognize the Signs of Internet Addiction and a Winning Strategy for Recovery**. New York-USA: John Wiley and Sons Inc.
- Young, K.S. ve Case, C.J. (2004). Internet Abuse in the Workplace: New Trends in Risk Management. **Cyberpsychology and Behaviour**. 7(1): 105-111.
- Yumlu, K., Armağan, A., Budak, L., Karaaslan, I.A., Balcı, B., ve Erdoğan, I. (2011). **Türkiye’de Çocukların Yeni İletişim Teknolojilerine Erişim Olanakları ve Kullanım Amaçları: İzmir Örneği**. İzmir: Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.

Zasloff, R. L., & Hart, L. A. (1999). Animals in Elementary School Education in California. **Journal of Applied Animal Welfare Science**. 2 (4): 347.

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgi Formu

Ek-2: Araştırma İzni

Ek-3: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kullanım İzni

EK-1**KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

Değerli öğrencim,

Bu çalışma, ergenlerin ne sıklıkta, nasıl ve ne amaçla internet kullandıklarını tespit etmek amacıyla yapılmaktadır. Formlarda yer alan maddelerde doğru-yanlış cevaplar söz konusu değildir. Sizden her maddeyi dikkatli bir şekilde okuyarak, kendinize uygun bulduğunuz seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir. Cevaplarınız araştırma amacıyla kullanılacak ve bilgiler saklı tutulacaktır. İçtenlikle yanıtladığınız için teşekkür ederim.

1. Cinsiyeti: 1)K 2)E
2. Sınıfınız : 1)6. 2)7. 3)8. 4)9. 5)10. 6)11. 7)12.
3. Yaşınız : 1)12 2)13 3)14 4)15 5)16 6)17 7)18
4. Yaşamınızın son 5 yılını nerede geçirdiniz? 1) Köy 2) Kasaba 3) Küçük İl 4) İl
5. Sigara kullanıyor musunuz? 1)Evet.... miktarı ...adet/gün 2)Hayır
6. Alkol kullanıyor musunuz? 1)Evet..... miktarı..... 2)Hayır
7. Mevcut bir hastalığınız var mı? 1)Evet 2)Hayır
8. Anne- Babanız:
 - 1)Birlikte yaşıyorlar. 2)Anne ölü 3)Baba ölü
 - 4) Anne- Baba boşandılar. 5) Anne- Baba ayrı yaşıyorlar.
9. Anneniz çalışıyor mu? 1)Evet 2)Hayır
10. Babanız çalışıyor mu? 1)Evet 2)Hayır
11. Siz dahil toplam kaç kardeşiniz?
12. Kaçınıcı çocuksunuz?.....
13. Annenizin eğitim durumu
 - 1) Okur- Yazar değil 2) Okur- Yazar 3) İlkokul mezunu
 - 4) Ortaokul mezunu 5) Lise mezunu 6) Üniversite mezunu 7) Yüksek Lisans- Doktora
14. Babanızın eğitim durumu
 - 1) Okur- Yazar değil 2) Okur- Yazar 3) İlkokul mezunu
 - 4) Ortaokul mezunu 5) Lise mezunu 6) Üniversite mezunu 7) Yüksek Lisans- Doktora
15. Annenizin işi: 1) Ev hanımı 2)İşçi 3) Öğretmen 4) Doktor 5) Mühendis 6) Diğer.....
16. Babanızın işi: 1) Çalışmıyor 2) İşçi 3) Öğretmen 4) Doktor 5) Mühendis 6) Diğer.....
17. Annenizin fiziksel hastalığı var mı? 1)Evet 2)Hayır
18. Annenizin ruhsal hastalığı var mı? 1)Evet 2)Hayır
19. Babanızın fiziksel hastalığı var mı? 1)Evet 2)Hayır
20. Babanızın ruhsal hastalığı var mı? 1)Evet 2)Hayır
21. Annenizin alışkanlıkları (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)
 - 1)Sigara 2) Alkol 3) Madde 4) Diğer.....(belirtiniz)
22. Babanızın alışkanlıkları (Birden fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)
 - 1)Sigara 2) Alkol 3) Madde 4) Diğer.....(belirtiniz)
23. Ailede(anne-baba dışında) alkol, sigara, madde kullanan var mı? 1)Evet 2)Hayır
24. 23.soruya cevabınız evet ise kim?.....Ne kullanıyor?.....
25. Ailenizin ekonomik durumu 1) Düşük 2) Ortanın altı 3) Orta 4) Ortanın üstü 5) Yüksek
26. Aile içinde şiddet var mı? 1)Evet 2)Hayır
27. 26. soruya cevabınız evet ise kim(ler)den kim(ler)e yönelik?.....
- 28.Boş zamanlarınızı değerlendirmede aşağıdaki aktivitelerden en çok hangisini kullanırsınız?

- 1) Spor yapmak 2) Kitap Okumak 3) Resim yapmak 4) Bilgisayar oyunu oynamak
5) Müzik dinlemek 6) İnternete girmek 7) Diğer

29. Sorumluluğu tamamen size ait olan, beslediğiniz herhangi bir evcil hayvan var mı? 1)Evet 2)Hayır
30. Size ait cep telefonunuz var mı? 1)Evet 2)Hayır
31. Cep telefonunuzun internet bağlantısı var mı? 1)Evet 2)Hayır
32. Evinizde bilgisayarınız var mı? 1)Evet 2)Hayır
33. Cevabınız evet ise internet bağlantınız var mı? 1)Evet 2)Hayır
34. İnternet kullanıyor musunuz? 1)Evet 2)Hayır
35. Anneniz evde internet kullanıyor mu? 1)Evet 2)Hayır
36. Babanız evde internet kullanıyor mu? 1)Evet 2)Hayır
37. İnterneti daha çok nerede kullanırsınız?
1) İnternet Kafe 2) Ev 3) Okul 4)Diğer
38. İnterneti ne kadar süredir kullanıyorsunuz?
1) 1 yıldan az 2) 1- 2 yıl arası 3) 2 yıldan fazla
39. Gün içerisinde en çok ne zaman internet kullanırsınız? (Birden fazla şık işaretleyebilirsiniz!)
1) Sabah 2)Öğle 3) Akşam 4) Gece 5)Diğer.....(belirtiniz)
40. **Haftada** ortalama kaç saat internet kullanırsınız?.....
41. İnternet kullanmanızı anne-babanız (veya diğerleri) sizi denetler mi? 1)Evet 2)Hayır
42. İnterneti **daha çok** hangi amaçlar için kullanıyorsunuz?
1) Ödev hazırlamak 2) Film -MP3 müzik indirmek 3) Chat yapmak 4) Oyun oynamak
5) Sosyal paylaşım sitelerine girmek 6)Webde sörf yapmak 7) Alışveriş yapmak 8) Diğer
43. Herhangi bir sosyal paylaşım ağında hesabınız var mı? 1)Evet 2)Hayır
44. İnternet kullanırken yiyecek tüketiyor musunuz? 1)Evet 2)Hayır
45. 44. Soruya cevabınız evet ise **daha çok** ne tür yiyecekler tüketiyorsunuz?
1)Ana öğünde yiyeceğim yemeği internet kullanırken tüketiyorum.
2)Fast food türü yiyecekleri internet kullanırken tüketiyorum.
3) Cips, kuruyemiş, çerez, çikolata, pastayı internet kullanırken tüketiyorum.
4) Diğer.....
46. İnternet kullanırken içecek tüketiyor musunuz? 1)Evet 2)Hayır
47. 46. Soruya cevabınız evet ise **daha çok** ne tür içecekler tüketiyorsunuz?
1) Asitli kafeinli içecekler 2)Çay 3)Su 4)Diğer.....
48. İnternet kullanımı günlük işlerinizi aksatıyor mu? 1)Evet 2)Hayır
49. İnternet kullanımı aile ilişkinizi olumsuz etkiliyor mu? 1)Evet 2)Hayır
50. İnternet kullanımı arkadaş ilişkinizi olumsuz etkiliyor mu? 1)Evet 2)Hayır
51. İnternet kullanımı öğretmenlerinizle ilişkinizi olumsuz etkiliyor mu? 1)Evet 2)Hayır
52. İnternet kullanımınız uyku düzeninizi etkiliyor mu? 1)Evet 2)Hayır
53. İnternet kullanımınız yeme düzeninizi etkiliyor mu? 1)Evet 2)Hayır
54. Kız/erkek arkadaşınız, flörtünüz var mı? 1)Evet 2)Hayır
55. 54.soruya cevabınız evet ise kız/erkek arkadaşınızla internetten mi tanıştınız? 1)Evet 2)Hayır
56. İnternet kullanırken gerçek adınızı mı kullanırsınız? 1)Evet 2)Hayır 3)Bazen
57. İnternet kullanırken fiziksel herhangi bir ağrınız oluyor mu? 1)Evet 2)Hayır 3)Bazen
58. 57.soruya cevabınız evet ise **en çok** nerenizde ağrı hissediyorsunuz?
1)Göz 2)Boyun 3)Bel 4) Diğer.....

Ek-2 Araştırma İzni

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

22 Mayıs 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00.604.01/ 31563
Konu : Ayten DOĞAN'ın
Araştırma İzni

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

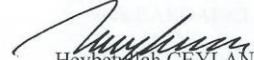
- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı(Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 11/05/2012 tarihli ve 954 sayılı yazısı.
c) Valilik Makamı'nın 21/05/2012 tarihli ve B.08.4.MEM.0.35.20.00-020/31020 sayılı Onayı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı ABD Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Ayten DOĞAN'ın "**İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı**" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, İzmir ili Çiğli, Menemen, Balçova, Karşıyaka ve Bornova ilçelerine bağlı ekli listedeki okulların 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sınıfına devam eden 12-18 yaş grubu öğrencilerine uygulanması ilgi (c) onay ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

GELEN EVRAK	
Tarihi :	24 MAYIS 2012
Kayıt No :	1226
Dosya No :	

Heybetullah CEYLAN
Müdür Yardımcısı

EKLER:

- 1) Valilik Onayı (1 Sayfa)
- 2) Araştırma Değerlendirme Formu (1 Sayfa)
- 3) Okul Listesi (1 Sayfa)
- 4) Onaylı Veri Araçları (2 Adet 3 Sayfa)
- 5) Araştırma Tamamlandıktan Sonra, Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı (1 Sayfa)

35268 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks :
E-Posta : argem35@meb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://izmir.meb.gov.tr>

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

21 MAY 2012

Sayı : B.08.4.MEM.0.35.20.00-020/ 31020
Konu : Ayten DOĞAN'ın
Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA
İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı(Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 11/05/2012 tarihli ve 954 sayılı yazısı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı ABD Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans öğrencisi Ayten DOĞAN'ın "**İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı**" konulu tez çalışması için kullanacağı ölççekleri, İzmir ili Çiğli, Menemen, Balçova, Karşıyaka ve Bornova ilçelerine bağlı ekli listedeki okulların 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sınıfına devam eden 12-18 yaş grubu öğrencilerine uygulamak istediği ilgi(b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölççeklerin uygulamasının, ekli listede adı geçen okullarda, 2011-2012 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmadan yapılması, araştırma sonucunun bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

OLUR

18.../05/2012
İbrahim BALLI
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK:

- 1)Araştırma Değerlendirme Formu(1 Sayfa)
2)Okul Listesi(1 Sayfa)

35268 Konak / İZMİR
Telefon : (0 232) 477 21 28
Faks : (0 232)
E-Posta : arge35@meb.gov.tr
İnt. Adresi : <http://izmir.meb.gov.tr>

EGİTİME
%100
DESTEK

EGİTİMDE REFORM
Daha aydınlık
gelecek!

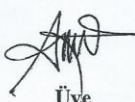
T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Ayten DOĞAN
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İzmir ili Çiğli, Menemen, Balçova, Karşıyaka ve Bornova ilçelerine bağlı ekli listedeki okulların 6, 7, 8, 9, 10, 11 ve 12. sınıfına devam eden 12-18 yaş grubu öğrencileri
Araştırmanın konusu	İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı
Veri toplama araçları	Kişisel Bilgi Formu, İnternet Bağımlılık Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	-----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>İlgi: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2012/13 Sayılı Genelgesi.</p> <p>Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2011-2012 öğretim yılının 2. döneminde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde, ses kayıt cihazı vb. araçlar kullanılacak ise okul idaresi, ders öğretmeni ve öğrenci velilerinden izin alınması koşulu ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.</p>	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: -----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

16 / 05 / 2012
Komisyon Başkanı
R. Apdullah KARASU
Şube Müdürü

Üye
Dr. Sevtap YAZAR
Öğretmen

Üye
Elçin GÜLBAYAZ
Öğretmen

Ek-1: "İnternet Bağımlılığı Yaygınlığı" konulu çalışmada uygulama yapılacak okulların

listesi:

İlköğretim Okulları:

Okul Adı	Bağlı olduğu ilçe	Resmi-Özel	6.Sınıf	7.Sınıf	8.Sınıf	Örnekleme alınacak ortalama öğrenci sayısı
Selim Diniz İlköğretim Okulu	Çiğli	Resmi	143	151	157	110
Özel Türk İlköğretim Okulu	Konak	Özel	84	112	131	110
Huriye-Mehmet Akçasakız İlköğretim Okulu	Menemen	Resmi	42	36	31	50

Liseler:

Okul Adı	Bağlı olduğu ilçe	Resmi-Özel	9.sınıf	10.sınıf	11.sınıf	12.sınıf	Örnekleme alınacak ortalama öğrenci sayısı
Salih Dede Lisesi	Balçova	Resmi	342	146	152	125	110
Karşıyaka Anadolu Lisesi	Karşıyaka	Resmi	150	147	151	150	100
Bornova Suphi Koyuncuoğlu Anadolu Lisesi	Bornova	Resmi	164	221	181	258	110

EK-3: İnternet Bağımlılığı Ölçeği Kullanım İzni

from **Ayten DOĞAN** dogan.ayten@gmail.com
 to selimgunuc@hotmail.com
 date 31 July 2011 23:06
 subject İnternet Bağımlılığı Ölçeği hide details 31/07/2011
 mailed-by gmail.com

Merhaba,
 Ben Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans tez aşaması öğrencisiyim. 2009 yılında tamamlamış olduğunuz yüksek lisans tezinizde geliştirdiğiniz ölçeği, yüksek lisans tezim için kullanmam mümkün müdür?

Saygılar,
 Ayten DOĞAN
aytend04@hacettepe.edu.tr

Reply Forward
 Reply

from **Selim Günüç** selimgunuc@hotmail.com
 to dogan.ayten@gmail.com
 date 31 July 2011 23:15
 subject RE: İnternet Bağımlılığı Ölçeği hide details
 mailed-by hotmail.com 31/07/2011

Important mainly because of your interaction with messages in the conversation.

Tabiki kullanabilirsiniz, ölçeğe tezden olceğin geliştirilmesi ile ilgili oz bilgiyi ise hacettepe dergisinde yayımlanan makaleden ulaşabilirsiniz. Süreç içerisinde yardımcı olabileceğim bir durum olursa mail atarsınız iyi çalışmalar

Arş. Gör. Selim GÜNÜÇ
 Anadolu Üniversitesi
 Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri